

Jurbarko raj.savivaldybės atliekų tvarkymo planas

Projektas 4

2011.07.15

TRATC

2011

Projektas 4
2011- 07- 15

Planą parengė	Pareigos	Vardas Pavardė	Parašas
UAB „Ekobaltas“ ir UAB „Atliekų tvarkymo konsultantai“	Darbo vadovas	Jonas Motiejūnas UAB „Ekobaltas“ direktorius	
	Ekspertas	Alfonsas Brazas UAB „Atliekų tvarkymo konsultantai“ direktorius	

2011 m. liepa

JURBARKO RAJONO SAVIVALDYBĖS ATLIEKŲ TVARKYMO PLANAS

1. ĮVADAS

Jurbarko rajono savivaldybėje 2011 m. pradžioje buvo **33074** gyventojai (iš jų 12510 – Jurbarko), kurie gyveno 12588 būstuose (butų daugiabučiuose namuose – 5686, individualių namų valdų - 6872), iš jų būstų Jurbarko - 5222 (butų daugiabučiuose namuose - 4116, individualių namų valdų – 1106).

Bendras būstų plotas sudaro ~ 938700 m².

Jurbarko raj. savivaldybėje veikia apie 300÷400 ūkio subjektų, dauguma kurių yra smulkūs.

Jurbarko rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo planas (toliau – ATP) parengtas vadovaujantis LR Atliekų tvarkymo įstatymu, Valstybiniu strateginiu atliekų tvarkymo planu (toliau - VSATP) ir LR Aplinkos ministro 2010-12-16 įsakymu NR. D1-1004 „Dėl reikalavimų regioniniams ir savivaldybių atliekų tvarkymo planams patvirtinimo“ bei Tauragės regiono plėtros tarybos 2010-09-14 sprendimu Nr R1-4 patvirtintu „Tauragės regiono atliekų tvarkymo planu 2010-2020 metams“ (toliau TRATP).

Plane įvertinta esama Jurbarko rajono savivaldybės atliekų tvarkymo būklė, susidarantys, surenkami ir tvarkomi komunalinių atliekų kiekiai bei jų prognozė iki 2020 m.; pateikti pagrindiniai ES direktyvų ir Lietuvos teisės aktų reikalavimai bei užduotys komunalinių atliekų tvarkymui; pristatomos komunalinių atliekų tvarkymo galimybės – alternatyvos; pateikiama ilgalaikė atliekų tvarkymo strategija 2011 ÷ 2020 metams bei trumpalaikė veiksmų programa 2011 ÷ 2014 metams.

Plane numatytos priemonės užtikrina ES direktyvose ir VSATP bei TRATP nustatytų reikalavimų ir užduočių įgyvendinimą Jurbarko rajono savivaldybėje:

- pasiekti, kad, rūšiuojant atliekas jų susidarymo vietoje, *atskirai būtų surenkamos* šios komunalinės atliekos:
 - antrinės žaliavos, įskaitant pakuočių atliekas – popierius ir kartonas, stiklas, plastikas, metalas;
 - biologiškai skaidžios atliekos;
 - buityje susidarančios pavojingos atliekos;
 - buitės elektros ir elektroninės įrangos atliekos;
 - didelių gabaritų komunalinės atliekos (baldai ir panašiai), tame tarpe naudotos padangos;
 - buitinės statybos ir remonto atliekos;
 - mišrios komunalinės atliekos (likusios po rūšiavimo šaltinyje atliekos);
- iki 2020 m. pasiekti, kad *atskirai būtų surenkama ir pakartotinai panaudojama* arba perdirbama **ne mažiau kaip 50 proc.** tokių medžiagų kaip popierius/kartonas, plastmasės, stiklas ir metalai;
- užtikrinti, kad sąvartynuose šalinamos komunalinės biologiškai skaidžios atliekos sudarytų:
 - **nuo 2013 metų – ne daugiau kaip 50 procentų** 2000 metais šalintų biologiškai skaidžių komunalinių atliekų kiekio;
 - **nuo 2020 metų – ne daugiau kaip 35 procentus** 2000 metais šalintų biologiškai skaidžių komunalinių atliekų kiekio;

- įdiegti mišrių komunalinių atliekų *mechaninį biologinį apdorojimą ir/arba* organizuoti *atskirą* komunalinių biologiškai skaidžių atliekų *surinkimą* bei šių atliekų apdorojimą (kompostavimą arba anaerobinį pūdymą (biodujų išgavimą) ir substrato kompostavimą); skatinti biologinių atliekų kompostavimą individualiose namų valdose;
- užtikrinti, kad, surūšiusius komunalines atliekas, likusios netinkamos perdirbti turinčios energetinę vertę atliekos *būtų naudojamos energijai gauti*.

Plane nustatytos priemonės, užtikrinančios **VSATP- valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane** (nauja redakcija , patvirtinta 2007-10-31 Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 1224, Žin., 2007, Nr. 122-5003; Žin., 2009, Nr. 57-2236; Žin., 2010, Nr. 87-4607, Nr. 146-7486; aktuali redakcija – nuo 2010.12.15), Tauragės regiono plėtros tarybos 2010 m. rugsėjo 14 d. sprendimu Nr. R1- 4 patvirtintame **Tauragės regioniniame atliekų tvarkymo plane** (TRATP) nustatytų užduočių įgyvendinimą.

Šių priemonių įgyvendinimas bus organizuojamas vadovaujantis **Koncesijos sutartimi** tarp Jurbarko rajono savivaldybės ir UAB Tauragės regiono atliekų tvarkymo centras (toliau - TRATC), patvirtinta 2009-03-26 Jurbarko rajono savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T2-101.

Jurbarko rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo planas, patvirtinus jį Jurbarko rajono savivaldybės taryboje, taps teisiniu pagrindu investiciniams projektams, užtikrinantiems Savivaldybės teritorijoje susidarančių biologiškai skaidžių atliekų tvarkymą ir/ar atliekų naudojimą energijai gauti pagal teisės aktų užduotis.

Šiame Plane pateiktos galimos atliekų apdorojimo technologijos bei įvertintos galimos (tinkamos Jurbarko rajono savivaldybei) komunalinių atliekų surinkimo ir apdorojimo alternatyvos.

Jurbarko rajono savivaldybės taryba 2010-09-30 sprendimu Nr. T2-230 pritarė parengtai galimybių studijai ir TRATC *paraiškai* APVA gauti ES finansavimą investiciniam projektui „Tauragės regiono komunalinių atliekų tvarkymo sistemos plėtra, sukuriant bioskaidžių atliekų tvarkymo infrastruktūrą“

2. ESAMOS KOMUNALINIŲ ATLIEKŲ TVARKYMO BŪKLĖS APŽVALGA

2.1. Komunalinių atliekų tvarkymo sistemos (KATS) reglamentavimas

Bendruosius teisinius atliekų tvarkymo reikalavimus nustato **LR Atliekų tvarkymo įstatymas** (Nr. VIII-787, Žin., 1998, Nr. 61-1726; nauja redakcija Nr. IX-1004, 2002-07-01, Žin., 2002, Nr. 72-3016; Žin., 2003, Nr. 61-2768; Žin., 2004, Nr. 73-2544; 2005, Nr. 84-3111; Žin., 2008, Nr. 76-2999, Nr. 81-3180; Žin., 2009, Nr. 154-6961; Žin., 2010, Nr. 54-2645; Žin., 2011, Nr. 52-2501; aktuali redakcija – nuo 2011.05.03) – toliau ATĮ ir **Atliekų tvarkymo taisyklės**, patvirtintos aplinkos ministro 1999 m. liepos 14 d. įsakymu Nr. 217 (Žin., 1999, Nr. 63-2065; Žin., 2001, Nr.45-1604; Žin., 2002, Nr.100-4461; Žin., 2004, Nr.68-2381; Žin., 2007, Nr.11-461; Žin., 2008, Nr.26-942, Nr.55-2109, Nr.67-2541; Žin., 2010, Nr.43-2070, Nr.70-3492, Nr.135-6910; aktuali redakcija - nuo 2010.11.19) – toliau ATT.

ATĮ nustato bendruosius atliekų prevencijos, apskaitos, surinkimo, saugojimo, vežimo, naudojimo, šalinimo reikalavimus ir pagrindinius atliekų tvarkymo sistemų organizavimo bei planavimo principus. ATT nustato atliekų surinkimo, saugojimo, vežimo, naudojimo, šalinimo, apskaitos, identifikavimo, deklaravimo, rūšiavimo, ženklavimo tvarką.

Specifinių atliekų srautų tvarkymą reglamentuoja teisės aktai, skirti konkrečiam atliekų tvarkymo būdui (atliekų šalinimui, deginimui, kompostavimui) arba atliekų srautui (pakuočių atliekoms, elektros ir elektroninės įrangos atliekoms, baterijų ir akumuliatorių atliekoms, alyvų, PCB/PCT atliekoms, eksploatuoti netinkamoms naudoti transporto priemonėms ir jų dalims, metalo laužui ir kt.).

Valstybinis strateginis atliekų tvarkymo planas (nauja redakcija, patvirtinta 2007-10-31 Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 1224, Žin., 2007, Nr. 122-5003; Žin., 2009, Nr. 57-2236; Žin., 2010, Nr. 87-4607, Nr. 146-7486; aktuali redakcija – nuo 2010-12-15) – toliau VSATP, nustato atliekų tvarkymo prioritetus ir principus, strateginius tikslus ir uždavinius, užduotis ir jų įgyvendinimo priemonės bei aprašo užduočių ir priemonių įgyvendinimo ir atskaitomybės mechanizmą. VSATP nuostatos privalo būti perkeltos į regioninius ir savivaldybių atliekų tvarkymo planus.

Be nacionalinių teisės aktų, komunalinių atliekų tvarkymą Jurbarko rajono savivaldybės teritorijoje **reglamentuoja Jurbarko rajono savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklės**.

2.2. Komunalinių atliekų tvarkymo sistemos organizavimas

Savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo sistema apima komunalinių atliekų surinkimo, išvežimo, rūšiavimo, naudojimo ir šalinimo paslaugas visiems Jurbarko rajono savivaldybės teritorijoje esantiems komunalinių atliekų turėtojams (fiziniams ir juridiniams asmenims).

Už Savivaldybės atliekų tvarkymo sistemos reglamentavimą, organizavimą, administravimą ir jos eksploatavimą – komunalinių atliekų surinkimą ir jų tvarkymą atsakinga yra Savivaldybės taryba.

Ji Koncesijos sutarties pagrindu Savivaldybės atliekų tvarkymo sistemos administravimo - operatoriaus įgaliojimus suteikė TRATC - UAB Tauragės regiono atliekų tvarkymo centras.

TRATC įgavo teisę (įgaliojimus) organizuoti ir administruoti Savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymą ir (arba) teikti viešąsias komunalinių atliekų tvarkymo paslaugas pagal Koncesijos sutartį su Savivaldybe arba organizuoti viešuosius konkursus komunalinių atliekų tvarkymo paslaugoms pirkti. TRATC, sudarydamas Koncesijos sutartį, įsipareigojo vykdyti Jurbarko rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo sistemos operatoriaus funkcijas bei organizuoti viešuosius pirkimus komunalinių atliekų tvarkymo Jurbarko rajono savivaldybės teritorijoje paslaugoms pirkti.

Daliai atliekų tvarkymo organizavimo funkcijų vykdyti Jurbarko rajono savivaldybė kartu su kitomis Tauragės regiono savivaldybėmis yra sudariusi Jungtinės veiklos sutartį ir 2002-06-28 įsteigusi TRATC – UAB Tauragės regiono atliekų tvarkymo centras, kurios veikla apibrėžta įmonės įstatuose ir kituose dokumentuose. Remiantis akcininkų sutartimi, TRATC yra įpareigota organizuoti visų komunalinių ir gamybos atliekų, susidarančių Tauragės apskrities savivaldybių teritorijose, tvarkymą tiek, kiek savivaldybės sutinka suteikti TRATC tokias teises.

Vadovaujantis Jurbarko rajono savivaldybės ATT ir ATP, TRATC organizuoja Tauragės regiono atliekų tvarkymo įrenginių veiklą ir nustato šių įrenginių eksploatavimo tvarką savivaldybės teritorijoje, atsižvelgiant į Jurbarko rajono savivaldybės interesus.

Jurbarko rajono savivaldybėje komunalinių atliekų surinkimo ir jų transportavimo į regioninį sąvartyną (Tauragės raj. Leikiškių kaimas) paslaugas teikia UAB „Jurbarko komunalininkas“, pagal atitinkamą sutartį su TRATC, ir TRATC – Jurbarko didžiųjų (didelių gabaritų) atliekų surinkimo aikštelės (toliau – DGASA) eksploatavimas, veikianti pagal atitinkamą Koncesijos sutartį.

[vedus vietinę rinkliavą komunalinių atliekų surinkimo ir jų transportavimo į regioninę sąvartyną, antrinių žaliavų surinkimo iš konteinerių, didžiųjų (didelių gabaritų) atliekų surinkimo atliekų turėtojų apvažiavimo būdu (bent 2 kartus per metus) paslaugas teiks UAB „Jurbarko komunalininkas“, kuri 2010 m. laimėjo atitinkamą šių paslaugų pirkimo konkursą.

Jurbarko didžiųjų (didelių gabaritų) atliekų surinkimo aikštelę (toliau – DGASA) ir būsimą Jurbarko žaliųjų atliekų kompostavimo aikštelę (toliau – ŽAKA) Kalnėnų kaime ir toliau eksploatuos TRATC arba TRATC skelbs šių aikštelių eksploatavimo ir su jomis susijusių paslaugų (pvz., buities pavojingų atliekų, buities elektros ir elektronikos atliekų, didžiųjų atliekų, netinkamų naudoti transporto priemonių ir jų dalių bei kitų specifinių atliekų surinkimo paslaugų, kartu su DGASA eksploatavimo paslaugomis bei žaliųjų atliekų surinkimo ir maisto/virtuvės atliekų surinkimo – kartu su ŽAKA eksploatavimo paslaugomis) atitinkamus pirkimo konkursus visame regione .

2.3. Komunalinių atliekų tvarkymo sistemos finansavimas

Vadovaujantis galiojančiais teisės aktais, komunalinių atliekų tvarkymo sistemos finansavimas turi remtis „visų sąnaudų padengimo“ principu, principu „teršėjas moka“ ir „gamintojo atsakomybės“ principu – t.y. apmokestinamų gaminių ir medžiagų (pvz., pakuočių), dėl kurių naudojimo susidaro atliekos, gamintojas arba importuotojas padengia šių atliekų tvarkymo išlaidas.

„Visų sąnaudų padengimo“ principas nustato, kad įmokos (tarifai arba vietinė rinkliava) už komunalinių atliekų tvarkymą turi padengti visas tiesiogines ir netiesiogines atliekų tvarkymo sąnaudas, įskaitant sistemos administravimo, atliekų šalinimo įrenginių uždarymo ir priežiūros po uždarymo sąnaudas.

Lietuvoje „gamintojo atsakomybės“ principas turi būti taikomas pakuočių, elektros ir elektroninės įrangos, baterijų ir akumuliatorių atliekų, alyvų, nebetinkamų naudoti transporto priemonių ir jų dalių bei kitų apmokestinamųjų gaminių atliekų tvarkymui.

Pakuočių atliekos bei elektros ir elektroninės įrangos atliekos patenka į komunalinių atliekų tvarkymo sistemą, tačiau šių atliekų tvarkymo sąnaudos pagal gamintojo atsakomybės principą turėtų būti dengiamas šių gaminių gamintojų/importuotojų (arba jiems atstovaujančių licencijuotų organizacijų) ir neturėtų būti įskaitomos į įmokas (tarifus) už komunalinių atliekų tvarkymą arba vietinę rinkliavą už komunalinių atliekų surinkimą ir jų tvarkymą.

TRATC steigimo sutartyje Tauragės apskrities savivaldybės įsipareigojo, kad:

- visą atliekų tvarkymo veiklą finansuos iš lėšų tiesiogiai ar netiesiogiai surenkamų už atliekų tvarkymo paslaugas pagal visų savivaldybių teritorijose visiems atliekų turėtojams (būstų savininkams ir ūkinės veiklos subjektams) nustatytą *vieningą atsiskaitymo už atliekų tvarkymą sistemą*;
- nustatys savo administruojamose teritorijose vienodus regione, ekonomiškai pagrįstus užmokesčio už surinktų ir sutvarkytų komunalinių atliekų kiekio vieneta (toną) tarifus (rinkliavas), kad surenkamos lėšos padengtų visas atliekų tvarkymo sistemos sąnaudas, tačiau paslaugų teikimas nevirstų pelno siekiančia veikla;
- įmokų už atliekų tvarkymą lėšos bus naudojamos tik atliekų tvarkymo sistemai finansuoti.

Tauragės regioniniame atliekų tvarkymo plane savivaldybėms yra rekomenduojama įdiegti vietinę rinkliavą už komunalinių atliekų surinkimą ir jų tvarkymą.

Šiuo metu vieninga regioninė atsiskaitymo už komunalinių atliekų tvarkymą sistema dar tik kuriama, tačiau Tauragės regiono savivaldybės jau priėmė sprendimus įvesti vietinę rinkliavą už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą.

Jurbarko rajono savivaldybės taryba taip pat pritarė vietinės rinkliavos įvedimui Jurbarko rajono savivaldybės teritorijoje, pavedant TRATC parengti vietinės rinkliavos įvedimui reikalingus dokumentus.

Kol vietinė rinkliava už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir jų tvarkymą dar neįvesta, komunalinių atliekų tvarkymas yra finansuojamas iš lėšų, komunalinių atliekų turėtojų (fizinių ir juridinių asmenų) mokamų tiesiogiai UAB „Jurbarko komunalininkas“ pagal tarp jų sudarytas sutartis dėl komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikimo.

Atliekų turėtojai, kurie naudojami kolektyviniais kontaineriais, už komunalinių atliekų tvarkymą privalo mokėti UAB „Jurbarko komunalininkas“ pagal Savivaldybės tarybos patvirtintus komunalinių atliekų tvarkymo tarifus, priklausomai nuo atliekų susikaupimo normų gyventojui per metus.

Atliekų turėtojai, kurie naudojami individualiais (atskiris) kontaineriais, moka už faktiškai sutvarkytą atliekų kiekį (t.y. už tam tikros talpos kontainerių išvežimą tam tikru dažnumu) pagal Jurbarko rajono savivaldybės tarybos patvirtintus 1 kubinio metro komunalinių atliekų tvarkymo tarifus; kontainerio talpa priklauso nuo atliekų susikaupimo normų.

Jurbarko rajono savivaldybės taryba 2010-05-27 sprendimu Nr. T2-148 nustatė šiuos komunalinių atliekų surinkimo iš atliekų turėtojų bei jų tvarkymo (transportavimo į sąvartyną) paslaugų tarifus:

- a) Jurbarko mieste ir Jurbarkų bei Dainių kaimuose - 250,41 Lt/tona arba **42,57 Lt/m³** su PVM arba 7,10 Lt/1 gyv./mėn.;
- b) likusiuose rajono miesteliuose, gyvenvietėse ir kaimuose – 289,47 Lt/tona arba **49,21 Lt/m³** su PVM arba 4,92 Lt/1 gyv./mėn.

Atliekų šalinimo Leikiškių sąvartyne įkainį (sąvartyno vartų mokestį) nustatė TRATC valdyba - šiuo metu jis sudaro 75,22 Lt/tona su PVM.

Tauragės regioniniame atliekų tvarkymo plane (2010-2020 m.) rekomenduojama, kad visos šeimos išlaidos komunalinių (buitinių) atliekų tvarkymui neturėtų viršyti 1 % nuo jų vidutinių (disponuojamų) pajamų. Statistikos departamento duomenimis, vidutinės disponuojamos piniginės pajamos vienam namų ūkio nariui per mėnesį 2008 m. Tauragės apskrityje sudarė 861,0 Lt (Lietuvos Respublikoje – 986,8 Lt). Jeigu už komunalinių atliekų tvarkymą vienas namų ūkio narys Jurbarko m. moka 7,10 Lt/mėn., tai sudaro 0,8 proc. nuo jo vidutinių (disponuojamų) pajamų.

Atkreipiame dėmesį į tai, kad ne visi komunalinių atliekų turėtojai naudojami paslauga ir (ar) moka už komunalinių atliekų tvarkymo paslaugas.

Situacija yra nepatenkinama, kadangi neužtikrinamas paslaugos teikimo visuotinumasis (nepasiekta, kad sistema naudotųsi bent 95% atliekų turėtojų; nes 2009 m. pabaigoje Savivaldybės KATS paslaugomis naudojo tik 77 proc. atliekų turėtojų) ir neleidžia pasiekti reikiamo atliekų tvarkymo paslaugos kokybės lygio – antrinių žaliavų/pakuočių atliekų surenkama ~5 kg/gyventojui (tai yra labai mažas kiekis), buitinių pavojingų atliekų praktiškai nerenkamos, buitinių elektros ir elektronikos atliekų surinkta ~ 0,11 kg/gyventojui (užduotis – reikia surinkti > 4 kg/gyventojui), didžiųjų (didelių gabaritų) atliekų, įskaitant naudotas automobilių padangas ~0,32 kg/gyventojui

Todėl sprendžiant šias problemas ir buvo nuspręsta Jurbarko rajono savivaldybėje įvesti vietinę rinkliavą už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir jų tvarkymą.

2.4. Susidarantys ir tvarkomi komunalinių atliekų kiekiai

Jurbarko rajono savivaldybės teritorijoje ekspertiniais vertinimais kasmet susidaro **apie 9000 tonų** komunalinių atliekų, t.y. apie 272 kg komunalinių atliekų vienam statistiniam gyventojui ir tai sudaro tik apie 66 proc. nuo šalies vidurkio¹.

TRATC duomenimis, 2010 m. į Leikiškių sąvartyną iš Jurbarko rajono savivaldybės buvo priimta šalinti **8090 tonų** mišrių komunalinių atliekų; bet > 1/5 atliekų turėtojų komunalinių atliekų surinkimo ir jų tvarkymo paslauga vis dar nesinaudojo!

Antrinių žaliavų 2009 m. buvo surinkta tik 168 tonos, t. y. tik ~5 kg/gyventojui.

Kitas atskirai surinktas atliekas sudarė: naudotos padangos – 10,61 tonos ir EEĮ atliekos – 3,66 tonos.

Tikslios informacijos apie susidarančių komunalinių atliekų sudėtį Jurbarko rajono savivaldybėje nėra, todėl ją nustatant buvo remtasi įvairių Lietuvoje atliktų atliekų sudėties tyrimų rezultatais (1. lentelė).

Šioje lentelėje dešiniame stulpelyje yra pateikti Jurbarko rajono savivaldybėje 2010 m. prognozuojami susidariusių komunalinių atliekų kiekiai suskirstyti pagal orientacinę atliekų sudėtį.

Didžiąją dalį (60 proc.) mišrių komunalinių atliekų sudaro biologiškai skaidžios atliekos (biologinės atliekos (maisto/virtuvės atliekos ir žaliosios atliekos), popierius/kartonas, mediena, natūralūs pluoštai, įvairi smulkmė ir pan.).

Antrinės žaliavos sudaro 35 proc. nuo bendro susidarančio komunalinių atliekų kiekio, iš kurių didžiąją dalį sudaro pakuočių atliekos (virš 50 proc.).

¹ Aplinkos apsaugos agentūros duomenimis, 2008 m. Lietuvoje susidarė apie 409 kg komunalinių atliekų vienam statistiniam gyventojui (į šį kiekį įeina ir komunalinės atliekos, susidarančios įmonėse, įstaigose ir organizacijose).

1. lentelė. Komunalinių atliekų sudėtis

Eil. Nr.	Komunalinių atliekų sudėtis	Iš Atliekų tvarkymo plano projekto Lietuvoje 2000 m. gruodžio mėn.	Kauno m. vidutinė atliekų sudėtis 2002. 07.16	Iš Šiaulių m. GS 1997 m. Šiaulių m. kom. atliekos	Kaimo atliekų sudėtis Telšių regione	Kaimo atliekų sudėtis Alytaus regione	Klaipėdos m. atliekų sudėtis (Komunalinių vadybos centras 2002 07)	Siūloma Tauragės regionui	Prognozė Jurbarko raj. sav. %	Srauto dalies kiekis, t/m 2010 m. bazėje (9000 t)
1.	Organinės atliekos (augalinės ir gyvulinės kilmės maisto atliekos, sodo atliekos)	43 %	40,3 %	44,2 %	26,6%	25%	55,8 %	40,2 %	43,0	3870
2.	Popierius ir kartonas	15 %	16,1 %	12,4 %	1.1%	2%	19 %	10,1 %	10,0	900
3.	Plastmasė	8 %	9.5 %	16,4 %	3.9%	8%	8,4 %	8.9 %	9,0	810
4.	Stiklas	6 %	7.8 %	6,0 %	11.3%	8%	9 %	7,2 %	7,2	648
5.	Mediena	1 %			-			0,2 %	0,2	18
6.	Geležis ir kiti metalai	3 %	3, 3 %	2,8 %	2.9%	3%	2,2 %	2,7 %	1,5	135
7.	Kitos degios medžiagos	6 %	13,8 %	11,3 %	8.4%			6,2 %	5,0	450
8.	Kitos nedegios medžiagos	10 %	9,5 %	6,7 %	0.4			6,2 %	7,0	630
9.	Pavojingos atliekos	<1 %					1,2 %	0,3 %	0,5	45
10.	Kitos atliekos (tame tarpe elektronikos laužas)	8 %				12%	4,5 %	5,9 %	3,0	270
11.	Smėlis ir dulkės, sąšlavos				38.7	40%		18.0	10,0	900
12.	Augmenijos atliekos				1.1	2%		1.3	3,6	324

2.5. Atliekų turėtojams teikiamos komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos

Jurbarko rajono savivaldybės tarybos 2005 m. lapkričio mėn. 24 d. sprendimu Nr. T2-266 buvo patvirtintas **Jurbarko rajono savivaldybės atliekų tvarkymo planas 2005-2014 m.**, kurio pagrindinis tikslas – užtikrinti paslaugos plėtrą iki *Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane* (Žin., 2002 Nr. 40-1499) nustatytų rodiklių.

Jurbarko rajono savivaldybės tarybos 2005 m. lapkričio mėn. 24 d. sprendimu Nr. T2-266 taip pat buvo patvirtintos **Šilalės rajono savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklės**, kurios nustatė konkrečias komunalinių atliekų tvarkymo užduotis ir priemones joms pasiekti bei atliekų turėtojų teises ir pareigas, o taip pat reikalavimus atliekų tvarkytojui.

Vyriausybės 2007 m. spalio 31 d. nutarimu Nr.1224 patvirtintoje Valstybinio strateginio atliekų tvarkymo plano naujoje redakcijoje komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų plėtros rodikliai buvo labiau sukonkretinti.

Paslaugos visuotinumą principas laikomas užtikrintu, kai viešoji komunalinių atliekų tvarkymo paslauga teikiama ne mažiau kaip 95 proc. savivaldybės teritorijos asmenų, kuriems toje teritorijoje nuosavybės teise priklauso nekilnojamojo turto objektai (išskyrus žemės sklypus be pastatų), ar kitu pagrindu teisėtai valdo ar naudoja šiuos objektus.

Didelis dėmesys šiame plane buvo skirtas ir „gamintojo atsakomybės principui“ įgyvendinimui bei ES sąvartynų direktyvos įgyvendinimui.

Komunalinių atliekų surinkimo ir tvarkymo paslaugos Jurbarko rajono savivaldybėje 2009 m. buvo teikiamos tik 77 proc. atliekų turėtojų; iki paslaugos visuotinumą – 95 proc., dar toloka.

Antrinių žaliavų/pakuočių atliekų ir įvairių specifinių atliekų, esančių komunalinėse atliekose, atskiras surinkimas taip pat yra vykdomas nepatenkinamai – iš viso atskirai nuo mišrių komunalinių atliekų surinkta tik ~ 2 proc. įvairių atliekų, pagrindinai antrinių žaliavų ir naudotų padangų (t. y. tik ~ 5,5 kg/1gyv./metus).

Situacija yra sudėtinga - nes Savivaldybė net nepriartėjo prie teisės aktuose nustatytų užduočių vykdymo.

Todėl, Jurbarko rajono savivaldybės taryba, norėdama paspartinti komunalinių atliekų surinkimo paslaugų plėtrą savivaldybės teritorijoje, 2009 m. sprendimą dėl vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir jų tvarkymą įvedimo. Vėlesniais tarybos sprendimais Vietinės rinkliavos įvedimo momentas vis buvo nukeliamas vėlesniam terminui; šiuo metu vietinę rinkliavą numatyta įvesti 2011 metais (iki 2012-01-01).

Jurbarko rajono savivaldybės tarybos 2009-03-26 sprendimu Nr. T2-101 buvo pritarta **Koncesijos** sutarties sudarymui su TRATC ir patvirtinta pati sutartis.

Koncesijos sutartimi Jurbarko rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo sistemos (KATS) operatoriaus teisės buvo perduotos TRATC ir jam pavesta organizuoti bei administruoti komunalinių atliekų tvarkymo sistemą.

Šiuo metu mišrių komunalinių atliekų surinkimo ir jų tvarkymo (transportavimo į regioninį sąvartyną) paslaugas pagal atitinkamą sutartį su TRATC teikia UAB „Jurbarko komunalininkas“.

Mišrios komunalinės (buitinės) atliekos surenkamos 0,12 ÷ 1,1 m³ talpos standartiniais kontaineriais. Buitinių atliekų kontainerius nemokamai pateikia UAB „Jurbarko komunalininkas“.

Gyventojai, gyvenantys individualiuose namuose, yra aptarnaujami individualiais kontaineriais (t.y. UAB „Jurbarko komunalininkas“ kiekvienam individualaus namo / valdos savininkui nemokamai pateikia atskirą kontainerį), jei nuolatinė individualaus kontainerio buvimo vieta yra atliekų turėtojo privačioje valdoje ar kitais pagrindais (pvz., nuoma, panauda) valdomame žemės sklype.

Kitais atvejais, šie gyventojai yra aptarnaujami (naudojasi) 1,1 m³ talpos kolektyviniais konteineriais, pastatytais konteinerių aikštelėse.

Daugiabučių namų gyventojai yra aptarnaujami 1,1 m³ talpos kolektyviniais konteineriais, pastatytais konteinerių aikštelėse.

Juridiniai asmenys aptarnaujami individualiais konteineriais, kurie pastatomi įmonės, įstaigos ar organizacijos teritorijoje.

Jeigu juridiniai asmenys neturi kur pasistatyti konteinerio, tai jie aptarnaujami (naudojasi) 1,1 m³ talpos kolektyviniais konteineriais, pastatytais konteinerių aikštelėse.

Vadovaujantis Jurbarko rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo taisyklėmis, atliekų tvarkytojas **UAB „Jurbarko komunalininkas“ privalo:**

- sudaryti sutartis su komunalinių atliekų turėtojais
- informuoti atliekų turėtojus (tiesiogiai arba per daugiabučių namų savininkų bendrijas ar butų ir kitų patalpų savininkų bendrosios nuosavybės administratorius) apie jiems priskirtų konteinerių aikštelių buvimo vietą, jose esančių konteinerių kiekį/talpas ir surenkamas komunalines atliekas;
- informuoti atliekų turėtojus apie konkretų konteinerių ištuštinimo laiką (grafiką);
- aptarnauti atliekų turėtojus tiksliai pagal nustatytą grafiką;
- sutvarkyti atliekas, iškritusias iš konteinerių jų ištuštinimo metu;
- tinkamai prižiūrėti atliekų surinkimo konteinerius;
- nedelsiant pakeisti susidėvėjusius ar sugadintus konteinerius.

Jurbarko rajono savivaldybės teritorijoje **antrinės žaliavos** iš gyventojų ir ūkio subjektų **surenkamos** kolektyviniais konteneriais, kurie atliekų turėtojams pateikiami nemokamai; kontenerius už LR Aplinkos ministerijos *Gaminių ir pakuotės atliekų tvarkymo programos lėšas* įsigijo Jurbarko rajono savivaldybė, kuri juos perdavė TRATC.

Pagal medžiagas yra išskiriamos stiklo, plastmasės, popieriaus ir kartono, metalo antrinės žaliavos. *Stiklo antrinės žaliavas* (stikliniai buteliai, langų stiklas, stiklo dūžis) atliekų turėtojai turi mesti į *žalios spalvos konteinerį* su užrašu „Stiklo atliekos“, *plastmasės antrinės žaliavas* (plastmasiniai maišeliai, indeliai, buteliai, polietileno plėvelė, įvairūs smulkūs plastmasiniai daiktai) – į *geltonos spalvos konteinerį* su užrašu „Plastmasės atliekos“, *popieriaus ir kartono antrinės žaliavas* (makulatūrą - t.y. spaudos leidiniai, knygos, sąsiuviniai, popierinės pakuotės, kartoninės dėžės ir pan.) – į *mėlynos spalvos konteinerį* su užrašu „Popieriaus ir kartono atliekos“.

Antrinių žaliavų konteneriai pastatomi mišrių komunalinių atliekų surinkimo konteinerių aikštelėse (vietose) ir/ar antrinių žaliavų surinkimo aikštelėse(vietose).

Aikštelių išdėstymo schema patvirtinta Jurbarko rajono savivaldybės tarybos 2008-04-24 sprendimu T2-121. Iš viso numatytos 103 vietos AŽ surinkimo konteinerių aikštelėms. Šiuo metu už LR Aplinkos ministerijos Gaminių ir pakuotės atliekų tvarkymo programos lėšas nupirkti ir aikštelėse pastatyti 300 vnt. specialių, antrinių žaliavų surinkimui skirtų konteinerių.

Komunalinių atliekų turėtojai **buities pavojingas atliekas, buitės elektros ir elektroninės įrangos (EEI) atliekas** bei kitas **specifines atliekas** (didžiąsias atliekas, padangas, akumuliatorius ir galvaninius elementus, vidaus degimo variklių tepalus, nebetinkamus naudoti oro ir kuro filtrus, hidraulinius amortizatorius, liuminescencines lempas ir pan.) gali pristatyti į Jurbarko DGASA Statybibiškų g. 4A arba perduoti atliekų tvarkytojui (vežėjui), kuris turėtų reguliariai vykdyti šių atliekų surinkimą apvažiavimo būdu sutartyje su TRAC nustatytais sąlygomis ir informuoja atliekų turėtojus apie surinkimo laiką ir kitas sąlygas.

Tačiau Jurbarko rajono savivaldybėje šitie aukščiau minėti specifinių atliekų surinkimai atliekų turėtojų apvažiavimo būdu kol kas nevykdomi.

EEI atliekas taip pat galima perduoti įrangos platintojui pagal principą „vienas už vieną“, t.y. atliekų turėtojai, pirkdami naują EEI, gali perduoti susidariusias EEI atliekas naujos įrangos platintojui prekybos vietoje be papildomo mokesčio tuo atveju, jei atiduodamos EEI atliekos yra tos pačios paskirties kaip ir perkama nauja EEI ir jei atiduodamos EEI atliekų kiekis (skaiciuojant įrangos vienetais) atitinka perkamos EEI kiekį.

Susidariusias **statybos ir griovimo buitines atliekas** atliekų turėtojai privalo atskirti nuo kitų komunalinių atliekų, sudėti į patvarius atliekų maišus (ar kitas izoliuotas talpas) ir pristatyti į Jurbarko DGASA Statybininkų g. 4A arba perduoti atliekų tvarkytojams.

Jurbarko rajono savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklėse nurodoma, kad savivaldybės teritorijoje taip pat bus atskirai surenkamos šios biologinės atliekos:

- *virtuvės ir maisto atliekos* – tai maitinimo (virtuvių) atliekos ir pasenę maisto produktai, susidarantys būstuose ir visuomeninėse virtuvėse (restoranuose, kavinėse, valgyklose) bei prekybos centruose virtuvėse;
- *žaliosios atliekos* – parkų, skverų, kapinių, kitų apželdintų teritorijų priežiūros atliekos: medžių ir krūmų genėjimo atliekos, lapai, nušienauta žolė, gėlės ir pan.

Individualių valdų savininkai yra skatinami kompostuoti susidarančias bioskaidžias atliekas savo privačių valdų teritorijoje.

2.6. Komunalinių atliekų surinkimo, perkrovimo, rūšiavimo, naudojimo įmonės ir įrenginiai

Savivaldybėje veikia komunalinių atliekų tvarkymo paslaugas teikianti UAB „Jurbarko komunalininkas“, kuri turi pakankamą kiekį šiukšliavežių ir įvairios talpos atliekoms surinkti skirtų konteinerių.

TRATC eksploatuoja Jurbarko DGASA Statybininkų g. 4A, kur yra priimamos buities pavojingos atliekos, buities elektros ir elektronikos įrangos atliekos, didžiosios atliekos (tame tarpe naudoti nebetinkamos padangos), statybinės atliekos, nebetinkamos naudojimui automobilių dalys bei kitos apmokestinamųjų gaminių atliekos, statybos ir griovimo atliekos ir kitos specifinės atliekos.

Konteinerių aikštelės. Vadovaujantis Jurbarko rajono savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklėmis, reikalavimus konteinerių aikštelėms nustato ir jų įrengimą organizuoja Savivaldybės administracija. Konteinerių aikštelių skaičius, kolektyvinių konteinerių kiekiai ir talpa, pastatymo vietos bei individualių konteinerių skaičius, pastatymo vietos yra suplanuojamos atsižvelgiant į aptarnaujamų atliekų turėtojų skaičių, apskaičiuotą susidarantių komunalinių atliekų kiekį bei aptarnavimo grafiką (ištuštinimo dažnumą).

Konkrečias vietas konteinerių aikštelėms įrengti nustato Savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymu sudaryta komisija, atsižvelgdama į atliekų tvarkytojo (vežėjo) rekomendacijas.

Antrinių žaliavų konteinerių aikštelės ir konteineriai. Jurbarkos rajono savivaldybėje yra numatyta įrengti 103 antrinių žaliavų surinkimo konteinerių aikšteles; jų išdėstymo schema patvirtinta Aikštelių išdėstymo schema patvirtinta Jurbarko rajono savivaldybės tarybos 2008-04-24 sprendimu T2-121. Šiuo metu aikštelėms įrengti numatytose vietose yra pastatyti 300 specialūs antrinėms žaliavoms surinkti skirtas konteineriai, įsigyti už Aplinkos ministerijos administruojamos *Gaminių ir pakuotės atliekų tvarkymo programos* lėšas. Viena antrinių žaliavų surinkimo konteinerių aikštelė (po 3 konteinerius kiekvienoje) tenka ~ 350 gyventojų.

Didelio gabarito atliekų priėmimo aikštelės (DGASA). Jurbarko rajono savivaldybėje veikia 1 (viena) didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelė – Jurbarko, Statybininkų g. 4A.

Aikštelėje šalia didžiųjų atliekų ir žaliųjų atliekų priėmimo konteinerių yra konteineriai buities pavojingų atliekų priėmimui, buities elektros ir elektronikos įrenginių atliekų priėmimui ir antrinių žaliavų priėmimui. Aikštelėje dirba TRATC darbuotojas, atsakingas už minėtų atliekų priėmimo organizavimą ir saugojimą.

Šioje aikštelėje yra vykdomas buitės pavojingų, EEI, didžiųjų ir žaliųjų atliekų bei antrinių žaliavų surinkimas iš gyventojų. Numatomas (galimas) šios DGASA pajėgumas: 250 t/metus, įskaitant ir iki 25 t pavojingų atliekų. Šiuo metu aikštelėje per metus surenkama tik apie 16 tonų įvairių atliekų, pagrindinai naudotų padangų (> 10 tonų) ir EEI atliekų (> 3,5 tonos) bei buitės pavojingų atliekų (> 1 tona).

Jurbarko DGASA kol kas eksploatuoja TRATC; numatoma, kad ateityje konkurso būdu bus samdomas privatus operatorius. Vertinama, kad tokios aikštelės eksploatavimo sąnaudos sudarys iki 90 tūkst. Lt per metus; aikštelės įrengimo investicijos sudarė apie 1,5 mln. Lt.

Žaliųjų atliekų kompostavimo aikštelė (ŽAKA). TRATC įgyvendinamo projekto „*Tauragės regiono kompostavimo aikštelių įrengimas*“ metu iki 2012 m. numatyta įrengti žaliųjų atliekų kompostavimo aikštelę Jurbarko raj. Kalnėnų kaime.

Projekte numatytas įrengiamos aikštelės pajėgumas – 200÷500 tonų žaliųjų atliekų per metus.

Rangos darbų sutartis pasirašyta 2010 m. liepos mėn. Trijų regiono žaliųjų atliekų kompostavimo aikštelių (Šilalėje, Jurbarko ir Pagėgiuose) įrengimo kaina 1,8 mln. litų (1 (vienos) aikštelės įrengimo vidutinė kaina ~ 600 tūkst. litų).

Šią aikštelę eksploatuos TRATC arba konkurso būdu samdytas operatorius.

Aikštelės aptarnavimui numatoma naudotis bendra regionine kompostavimo technika (1 įrengimų ir mechanizmų komplektas visoms regiono ŽAKA aptarnauti, kurio kaina ~1,30÷1,40 mln. litų – pateikta paraiška LR Aplinkos ministerijai projekto „*Tauragės regiono kompostavimo aikštelių įrengimas*“ įgyvendinimui reikalingam papildomam finansavimui gauti).

Regioninės komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūros plėtra. Tauragės apskrities komunalinių atliekų tvarkymo sistemos plėtrai įvertinti buvo parengta investicinio projekto „*Tauragės regiono komunalinių atliekų tvarkymo sistemos plėtra: biologiškai skaidžių atliekų tvarkymo infrastruktūros sukūrimas*“ galimybių studija ir paraiška Europos Sąjungos Sanglaudos fondo finansavimui gauti pagal priemonės Nr. VP3-3.2-AM-01 „*Atliekų tvarkymo sistemos sukūrimas*“ veiklos „*Komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūros plėtra, sukuriant biologiškai skaidžių atliekų tvarkymo infrastruktūrą ir (ar) atliekų naudojimo energijai gauti pajėgumus*“ valstybės projektų sąrašą Nr.02 (finansavimas 15,24 mln. Lt sumai patvirtintas; ES paramos lėšos – 12,95 mln. litų, regiono savivaldybių lėšos – 2,29 mln. litų (Jurbarko rajono savivaldybės įnašo dydis (28%) – 641,20 tūkst. litų).

Šiuos dokumentus TRATC užsakymu 2010 m. parengė UAB „Nacionalinių projektų rengimas“ ir UAB „Hidroterra“ konsorciumas.

Planuojami nauji Tauragės regiono bioskaidžių komunalinių atliekų tvarkymo įrenginiai nagrinėjami šio plano 5 skyriuje.

2.7. Komunalinių atliekų šalinimo įrenginiai

Visos Jurbarko rajono savivaldybės teritorijoje surinktos mišrios komunalinės atliekos nuo 2009 m. liepos mėn. vežamos šalinti į Tauragės regiono nepavojingų atliekų sąvartyną. Šis sąvartynas buvo atidarytas 2007 m. lapkričio 23 d. Tauragės rajono Leikiškių kaime. Bendras sąvartyno plotas – apie 9,0 ha; šiuo metu įrengtos 2 sekcijos iš 4-rių suprojektuotų; įrengtas nelaidus sekcijų dugnas su geosintetine danga ir filtrato drenažo sluoksniu bei filtrato surinkimo sistema; įrengtos filtrato ir paviršinio vandens valymo sistemos, numatyta biodujų surinkimo sistema. Objekte nuolatos stebima požeminio ir paviršinio vandens bei oro kokybė.

Sąvartyno talpa, kuriai jis yra suprojektuotas ~ apie 350 tūkst. m³.

Šiuo metu įrengta tik I-oji ir II-oji sekcijos; III-osios ir IV-osios sekcijų įrengimas numatomas 2013-2014 m., o atliekos jose bus pradėtos šalinti nuo 2014 m.

Sąvartyną eksploatuoja TRATC.

Jurbarko rajono savivaldybės teritorijoje yra uždaryta 17 mažų sąvartynų/šiukšlynų seniūnijose. Dabar vyksta jų sutvarkymo (rekultivavimo) darbai; iš daugumos šių smulkiųjų sąvartynų/šiukšlynų atliekos yra išvežamos į rekultivuojamo pagrindinio Jurbarko rajono savivaldybės sąvartyno Smukučių kaime sąvartyno teritoriją.

Buvęs pagrindinis Jurbarko rajono savivaldybės sąvartynas Smukučių kaime nuo 2009 m. liepos mėn. yra uždarytas ir bus rekultivuotas TRATC įgyvendinamo projekto „*Tauragės regiono senų sąvartynų ir šiukšlynų rekultivavimas*“ vykdymo metu, ne vėliau kaip 2012 m.

Sąvartynų ir šiukšlynų rekultivavimo darbai finansuojami Europos Sąjungos Sanglaudos fondo ir valstybės biudžeto lėšomis pagal priemonę VP3-3.2- AM-01-V „*Atliekų tvarkymo sistemos sukūrimas*“.

2.8. Komunalinių atliekų tvarkymo užduočių įgyvendinimo būklė

Jurbarko rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo sistemą galima įvertinti pagal tai, kaip yra įgyvendinamos **Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane** (nauja redakcija, patvirtinta 2007-10-31 Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 1224, Žin., 2007, Nr. 122-5003; Žin., 2009, Nr. 57-2236; Žin., 2010, Nr. 87-4607, Nr. 146-7486; aktuali redakcija – nuo 2010-12-15) nustatytos komunalinių atliekų tvarkymo užduotys.

Šios užduotys Jurbarko rajono savivaldybėje iki šiol nebuvo net tinkamai įformintos savivaldybės atliekų tvarkymo plane ir savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklėse – nes 2005 m. parengtuose ir patvirtintuose dokumentuose jos nebuvo konkrečiai įvardintos ir apibrėžtos, o per visą iki šiol paėjusį laikotarpį jokių esminių korektūrų nei plane, nei taisyklėse nebuvo atlikta.

Rengiant šį naują Jurbarko rajono savivaldybės atliekų tvarkymo planą, yra atliktas faktinės padėties savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo sistemoje vertinimas .

Esamos padėties vertinimas pateiktas lentelėje žemiau.

2. lentelė. Komunalinių atliekų tvarkymo užduočių vykdymo Jurbarko rajono savivaldybėje būklė 2010 m

Eil. Nr.	VSATP punktas	Komunalinių atliekų tvarkymo užduotis	Vertinimas
1.	84.1 98.1	Iki 2009 m. užtikrinti viešosios komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos visuotinumą, prieinamumą ir kokybę. Visuotinumą principas laikomas užtikrintu, kai viešojo komunalinių atliekų tvarkymo paslauga teikiama ne mažiau kaip 95 proc. savivaldybės teritorijos asmenų, kuriems toje teritorijoje nuosavybės teise priklauso nekilnojamojo turto objektai (išskyrus žemės sklypus be pastatų) ar kurie kitu pagrindu teisėtai valdo ar naudoja šiuos objektus.	Šis VSATP reikalavimas vis dar nėra įgyvendintas: 2010 m. pradžioje paslauga buvo teikiama tik 77 proc. gyventojų. Jurbarko rajono savivaldybės taryba 2009 m. pritarė vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir jų tvarkymą įvedimui savivaldybės teritorijoje; tokiu būdu užtikrinant principo „teršėjas moka“ įgyvendinimą ir paslaugos teikimo visuotinumą; vietinės rinkliavos įvedimas numatomas iki 2011 m. pabaigos.
2.	84.2	Ne vėliau kaip nuo 2009 m. vidurio nepavojingas atliekas šalinti tik Europos Sąjungos reikalavimus atitinkančiuose regioniniuose nepavojingų atliekų sąvartynuose	Šis VSATP reikalavimas įgyvendintas, visos Jurbarko rajono savivaldybės komunalinės atliekos nuo 2009 m. liepos mėn. vežamos šalinti į regioninį nepavojingų atliekų sąvartyną Leikiškių km., Tauragės raj.
3.	84.3.	Iki 2011 m. pabaigos uždaryti visus aplinkos apsaugos ir visuomenės sveikatos saugos reikalavimų neatitinkančius sąvartynus	Šis VSATP reikalavimas jau įgyvendintas: uždaryta 17 mažųjų sąvartynų/šiukšlynų ir pagrindinis savivaldybės sąvartynas Smukučių kaime; <i>šiuo metu sąvartynai yra reikultivuojami – darbai bus baigti 2012 m. I ketv.</i>
4.	84.5 84.6 98.4 98.5	Iki 2013 metų perdirbti ar kitaip panaudoti ne mažiau kaip 50 procentų komunalinių atliekų. Ne vėliau kaip nuo 2013 metų sąvartynuose šalinti tik apdorotas, t. y. išrūšiuotas likusias, netinkamas perdirbti ar kitaip naudoti, atliekas. Iki 2013 metų užtikrinti, kad šalinamų komunalinių atliekų kiekis neviršytų 50 procentų susidariusių savivaldybės teritorijoje komunalinių atliekų per metus. Kitos susidariusios komunalinės atliekos turi būti perdirbtos ar kitaip panaudotos.	Šis VSATP reikalavimas bus vykdomas regiono mastu, kuriant bendrą komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūrą. Pateikta paraiška Europos Sąjungos finansavimui gauti pagal priemonės Nr. VP3-3.2-AM-01 „Atliekų tvarkymo sistemos sukūrimas“ veiklos „Komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūros plėtra, sukuriant biologiškai skaidžių atliekų tvarkymo infrastruktūrą ir (ar) atliekų naudojimo energijai gauti pajėgumus“ valstybės projektų sąrašą Nr. 02; patvirtintas finansavimas 15,24 mln. Lt sumai.

Eil. Nr.	VSATP punktas	Komunalinių atliekų tvarkymo užduotis	Vertinimas
5.	98.2	<p>Siekdamos užtikrinti antrinių žaliavų (popieriaus ir kartono, stiklo, plastiko, metalo) rūšiavimo galimybę ir priemones visiems komunalinių atliekų turėtojams (savivaldybės turi) parengti ir (ar) patvirtinti konteinerių aikštelių išdėstymo schemas ir užtikrinti, kad iki 2008 m. būtų pastatyti specialūs konteineriai, skirti antrinėms žaliavoms surinkti, pagal šiuos minimalius reikalavimus:</p> <ul style="list-style-type: none"> – gyvenamuosiuose daugiabučių namų rajonuose įrengti ne mažiau kaip po vieną antrinių žaliavų konteinerių aikštelę 800 gyventojų šalia mišrių komunalinių atliekų konteinerių ar kitose gyventojams patogiose, estetiškai įrengtose ir visuomenės sveikatos saugos reikalavimus atitinkančiose vietose; – gyvenamuosiuose individualių namų kvartaluose, sodų ir garažų savininkų bendrijų teritorijose įrengti ne mažiau kaip po vieną antrinių žaliavų konteinerių aikštelę prie pagrindinio išvažiavimo iš tokio kvartalo ar bendrijos teritorijos arba į juos, šalia mišrių komunalinių atliekų konteinerių ar kitose gyventojams (bendrijų nariams) patogiose, estetiškai įrengtose ir visuomenės sveikatos saugos reikalavimus atitinkančiose vietose; – atskirai rinkti antrines žaliavas (esančias komunalinėse atliekose) iš įmonių, įstaigų ir organizacijų į specialius konteinerius ir (arba) naudojant kitas surinkimo priemones; – pastatyti specialius konteinerius, skirtus antrinėms žaliavoms surinkti viešosiose vietose, kuriose dėl dažno gyventojų lankymosi ir aptarnavimo specifikos susidaro daug antrinių žaliavų, taip pat laikinuosius specialius konteinerius viešųjų renginių metu. Konteineriai ir jų pastatymo vietos turi būti estetiški ir patogūs lankytojams, atitikti visuomenės sveikatos saugos reikalavimus. – jeigu nėra techninių galimybių pastatyti specialių konteinerių arba jų naudojimas ekonomiškai netikslingas, taikyti kitas antrinių žaliavų surinkimo priemones ir būdus (pvz., antrinių žaliavų surinkimas specialiais maišais, antrinių žaliavų turėtojų apvažiavimas ar kita). 	<p>Šiuo metu Jurbarko rajono savivaldybėje yra patvirtintos vietos 103 antrinių žaliavų surinkimo konteinerių aikštelėms įrengti; nupirkti (už Aplinkos ministerijos specialiosios programos lėšas) 300 konteineris – t. y. 1 aikštelė aptarnauja maždaug 350 gyventojų.</p> <p>Iš juridinių asmenų (įmonių, įstaigų ir organizacijų) antrinės žaliavos surenkamos sutartiniu pagrindu.</p> <p><u>Išvada:</u> šis VSATP reikalavimas yra įgyvendintas tik iš dalies, nes yra sukurtas <i>Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane</i> reikalaujamas antrinių žaliavų konteinerių aikštelių surinkimo tinklas, bet jis išnaudojamas neefektyviai, antrinių žaliavų surinkimas Savivaldybės teritorijoje vykdomas nepakankamai ir neefektyviai - antrinių žaliavų atskirai surenkama ~2 proc. nuo susidarančių komunalinių atliekų kiekio; arba tik ~ 5,5 kg /1gyv./metus.</p> <p>Antrinių žaliavų surinkimas atliekų turėtojų apvažiavimo būdu kol kas nevykdomas.</p> <p>Atliekų turėtojai tinkamai neinformuojami apie antrinių žaliavų atskiro surinkimo svarbą, apie pastatytus specialius konteinerius antrinėms žaliavoms surinkti bei apie galimybę nemokamai naudotis didžiųjų atliekų surinkimo aikštele Jurbarko, Statybininkų g. 4A.</p> <p>T.y. atliekų turėtojų švietimas ir informavimas vykdomas nepakankamai ir neefektyviai.</p>

Eil. Nr.	VSATP punktas	Komunalinių atliekų tvarkymo užduotis	Vertinimas
6.	98.3	Iki 2009 m. užtikrinti, kad būtų įrengta ne mažiau kaip viena didelių gabaritų atliekų (antrinių žaliavų, biologiškai skaidžių atliekų, buities pavojingų atliekų, buities elektros ir elektroninės įrangos atliekų, didžiųjų atliekų (baldų, naudotų padangų ir kt.) ir kitų specifinių atliekų) surinkimo aikštelė 50 tūkst. gyventojų, taip pat šios atliekos surenkamos ir kitokiais būdais (pvz., apvažiuojant turėtojus). Gyventojams atstumas iki tokių aikštelių turėtų būti ne daugiau kaip 10 kilometrai.	Šis VSATP reikalavimas yra įgyvendintas, Jurbarko, Statybininkų g. 4A veikia DGASA. Tačiau norėtųsi gerokai aktyvesnio atliekų turėtų informavimo ir aikštelės efektyvesnio darbo. Išleidus gana daug lėšų (apie 1,5 mln. litų) ir dideles lėšas išleidžiant aikštelės eksploatavimui (virš apie 50 tūkst. litų kasmet) – joje per metus surenkama tik apie 15-20 tonų įvairių atliekų.
7.	97	Siekdamos gerinti tam tikrų atliekų srautų surinkimą ir mažinti komunalinių atliekų tvarkymo savivaldybių valdomose sistemose išlaidas, savivaldybės turi glaudžiai bendradarbiauti su gamintojais ir importuotojais (arba jiems atstovaujančiomis licencijuotomis gamintojų ir importuotojų organizacijomis), kurie pagal gamintojo atsakomybės principą turi organizuoti ir (ar) finansuoti gaminių ir pakuočių atliekų tvarkymą, kad būtų įvykdytos Lietuvos Respublikos Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatytos gaminių ir (ar) pakuočių atliekų tvarkymo užduotys.	Jurbarko rajono savivaldybės teritorijoje šio plano rengimo metu nebuvo numatoma diegti atskirų savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo sistemą papildančių atliekų surinkimo sistemų. Tokios sistemos bus diegiamos Tauragės regiono mastu. Tiesioginis bendradarbiavimas kuriant komunalinių atliekų tvarkymo sistemą papildančias pakuočių atliekų surinkimo sistemas su <u>pakuočių</u> gamintojais ir importuotojais kol kas nebuvo vykdomas dėl teisinės bazės trūkumų.
8.	101 102	Biologiškai skaidžių atliekų tvarkymas turi užtikrinti, kad sąvartynuose šalinamos komunalinės biologiškai skaidžios atliekos sudarytų: – Iki 2010 m. - ne daugiau kaip 75 proc. 2000 m. biologiškai skaidžių komunalinių atliekų; – iki 2013 m. – ne daugiau kaip 50 proc. 2000 m. biologiškai skaidžių komunalinių atliekų; – iki 2020 m. – ne daugiau kaip 35 proc. 2000 m. biologiškai skaidžių komunalinių atliekų.	Šis VSATP reikalavimas kol kas praktiškai nevykdomas, nes net žaliosios atliekos nėra surenkamos atskirai ir kompostuojamos. Numatoma, kad nustatyti reikalavimai bus įgyvendinami regiono mastu, kuriant bendrą infrastruktūrą ir pritraukiant privataus kapitalo lėšas. Pateikta paraiška Europos Sąjungos finansavimui gauti pagal priemonės Nr. VP3-3.2-AM-01 „Atliekų tvarkymo sistemos sukūrimas“ veiklos „Komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūros plėtra, sukuriant biologiškai skaidžių atliekų tvarkymo infrastruktūrą ir (ar) atliekų naudojimo energijai gauti pajėgumus“ valstybės projektų sąrašą Nr. 02; patvirtintas finansavimas 15,24 mln. Lt sumai.

Eil. Nr.	VSATP punktas	Komunalinių atliekų tvarkymo užduotis	Vertinimas
9.	102 ¹	Siekiant sumažinti sąvartynuose šalinamų komunalinių biologiškai skaidžių atliekų kiekius, į regioninius ir savivaldybių atliekų tvarkymo planus turi būti įtraukiamos ir vykdomos 6 priede nustatytos komunalinių biologiškai skaidžių atliekų šalinimo sąvartynuose mažinimo užduotys.	Šis VSATP reikalavimas dar nėra įgyvendintas, bet VSATP nustatytos užduotys bus įtrauktos į šį rengiamą savivaldybės ATP.
10.	103 104.1 104.2 104.3 104.4 104.5 105	<p>Atskirai surinktos komunalinės biologiškai skaidžios atliekos turi būti perdirbamos arba kitaip naudojamos.</p> <p>„Žaliosios atliekos“, t. y. sodų, parkų ir želdynų tvarkymo biologiškai skaidžios atliekos, būtų surenkamos ir apdorojamos kompostavimo įrenginiuose. Turi būti skatinamas ir individualus „žaliųjų atliekų“ kompostavimas.</p> <p>Iki 2010 metų būtų įdiegtas mechaninis biologinis apdorojimas arba atskiras komunalinių biologiškai skaidžių atliekų surinkimas ir šių atliekų apdorojimas.</p> <p>Atskirai surinktos komunalinės biologiškai skaidžios atliekos būtų kompostuojamos, o gautas kompostas naudojamas įvairioms reikmėms arba biodujos būtų išgaunamos komunalinių biologiškai skaidžių atliekų anaerobinio pūdymo įrenginiuose ir toliau naudojamos.</p> <p>Biologinės atliekos iš viešbučių, motelių, restoranų, viešojo maitinimo įstaigų (švietimo įstaigų ir kt.) būtų surenkamos atskirai ir perdirbamos (pvz., kompostuojant) ar kitaip naudojamos (pvz., biodujų gamybai) aplinkai ir visuomenės sveikatai saugiu būdu.</p> <p>Komunalinių biologiškai skaidžių atliekų tvarkymo sistemos turi būti kuriamos pirmenybę teikiant atskiram šių atliekų surinkimui ir kompostavimui arba biodujų gamybai ir likutinio substrato kompostavimui ir (ar) naudojimui.</p>	<p>Šie VSATP reikalavimai dar nėra įgyvendinti; būtina kuo greičiau įdiegti žaliųjų atliekų atskiro surinkimo ir jų kompostavimo bei bioskaidžių atliekų kompostavimo individualiose namų valdose skatinimo priemonės.</p> <p>Šiuo metu TRATC įgyvendina Europos Sąjungos finansuojamą projektą pagal priemonę VP3-3.2-AM-01-V „Atliekų tvarkymo sistemos sukūrimas“, kurio metu 2012 m. pradžioje bus įrengta žaliųjų atliekų kompostavimo aikštelė Jurbarko raj. Kalnėnų kaime.</p> <p>Reikalavimas įdiegti mišrių komunalinių atliekų mechaninio – biologinio apdorojimo įrenginius bus vykdomas regiono mastu.</p> <p>Pateikta paraiška Europos Sąjungos finansavimui gauti pagal priemonės Nr. VP3-3.2-AM-01 „Atliekų tvarkymo sistemos sukūrimas“ veiklos „Komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūros plėtra, sukuriant biologiškai skaidžių atliekų tvarkymo infrastruktūrą ir (ar) atliekų naudojimo energijai gauti pajėgumus“ valstybės projektų sąrašą Nr. 02; patvirtintas finansavimas 15,24 Lt sumai.</p> <p>Numatyta nuo 2013-01-01 įdiegti maisto/virtuvės atliekų atskirą surinkimą iš daugiabučių namų ir restoranų, kavinių, valgyklų bei prekybos centrų Jurbarko mieste.</p>

Eil. Nr.	VSATP punktas	Komunalinių atliekų tvarkymo užduotis	Vertinimas
11.	106.2.2 107 ³	<p>Iki 2010 metų, atsižvelgdamos į regionų bendradarbiavimo galimybes, (savivaldybės) privalo užtikrinti, kad kiekviename atliekų tvarkymo regione būtų sudarytos sąlygos apdoroti (kompostuoti ir (ar) anaerobiškai pūdyti) komunalines biologiškai skaidžias atliekas.</p> <p>Komunalinių biologiškai skaidžių atliekų tvarkymo infrastruktūros plėtros sprendiniai turi būti numatyti regioniniuose ir savivaldybių atliekų tvarkymo planuose.</p>	<p>Iki šiol Savivaldybės atliekų tvarkymo plane nebuvo nustatytų bioskaidžių atliekų tvarkymo užduočių ir nebuvo apibrėžtos priemonės šioms užduotims pasiekti.</p> <p>Numatytas bioskaidžių atliekų kompostavimo individualiose namų valdose skatinimas – tuo tikslu nuperkant ir nemokamai išdalinant kompostavimo dėžes bei sumažinant vietinės rinkliavos dydį Jurbarko mieste tiems, kas realiai kompostuos savo bioskaidžias atliekas. Šios nuostatos bus išdėstytos šiame Savivaldybės ATP ir Savivaldybės ATT.</p> <p>Numatyta nuo 2013-01-01 įdiegti maisto/virtuvės atliekų atskirą surinkimą iš daugiabučių namų ir restoranų, kavinių, valgyklų bei prekybos centrų Jurbarko mieste.</p> <p>Konkrečios priemonės bus numatytos šiame Savivaldybės ATP.</p>

3. KOMUNALINIŲ ATLIEKŲ TVARKYMO TIKSLAI IR UŽDUOTYS 2011-2020 M.

Jurbarko rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo tikslai ir užduotys nustatytos vadovaujantis **Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo planu** (nauja redakcija , patvirtinta 2007-10-31 Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 1224, Žin., 2007, Nr. 122-5003; Žin., 2009, Nr. 57-2236; Žin., 2010, Nr. 87-4607, Nr. 146-7486; aktuali redakcija – nuo 2010.12.15) ir **Tauragės regioniniu atliekų tvarkymo planu (2010-2020 m.)**, patvirtintu Tauragės regiono plėtros tarybos 2010 m. rugsėjo 14 d. sprendimu Nr. R1-4.

Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane nustatyti šie atliekų tvarkymo sistemos prioritetai:

- atliekų prevencija;
- gaminių pakartotinis naudojimas;
- atliekų perdirbimas;
- kitoks atliekų naudojimas;
- atliekų šalinimas.

Laikantis nustatytųjų prioritetų, pirmiausia turi būti vengiama komunalinių atliekų susidarymo, o atliekos, kurių neįmanoma išvengti, perdirbamos ar kitaip naudojamos tokiais būdais, kad kuo mažiau jų būtų šalinama sąvartynuose ir kituose atliekų šalinimo įrenginiuose.

Strateginis komunalinių atliekų tvarkymo Jurbarko rajono savivaldybėje tikslas – užtikrinti, kad viešoji komunalinių atliekų tvarkymo paslauga būtų visuotinė, geros kokybės, prieinama (įperkama) ir atitiktų aplinkos apsaugos, techninius-ekonominius ir visuomenės sveikatos saugos reikalavimus.

2011-2020 m. laikotarpiu nustatomi šie pagrindiniai komunalinių atliekų tvarkymo tikslai:

- I. Užtikrinti viešosios komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos visuotinumą, kokybę ir prieinamumą;
- II. Plėsti antrinių žaliavų (įskaitant pakuočių atliekas) ir kitų perdirbamų komunalinių atliekų rūšiavimą ir jų perdirbimą;
- III. Mažinti biologiškai skaidžių atliekų patekimą į sąvartynus ir panaudoti jų medžiaginį bei energetinį potencialą.

Jurbarko rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo užduotys 2011-2020 m. pateikiamos 3 lentelėje.

3. lentelė. Komunalinių atliekų tvarkymo užduotys 2011-2020 m.

Eil. Nr.	Komunalinių atliekų tvarkymo užduotis	Užduoties vykdymo terminas
I. Užtikrinti viešosios komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos visuotinumą, kokybę ir prieinamumą		
1.	Užtikrinti, kad viešoji komunalinių atliekų tvarkymo paslauga būtų teikiama ne mažiau kaip 95 proc. savivaldybės teritorijos asmenų, kuriems toje teritorijoje nuosavybės teise priklauso nekilnojamojo turto objektai (išskyrus žemės sklypus be pastatų) ar kurie kitu pagrindu teisėtai valdo ar naudoja šiuos objektus.	2011-2020 m.
2.	Įrengti komunalinių atliekų surinkimo konteinerių aikšteles (vietas) ir pastatyti jose antrinių žaliavų konteinerius.	2011-2020 m.
3.	Įrengti didelio gabarito atliekų surinkimo aikštelę.	Įrengta 2006 m.
4.	Įrengti žaliųjų atliekų kompostavimo aikštelę.	2012 m.
5.	Sukurti reikiamus atliekų šalinimo pajėgumus, įrengiant naujas regioninio sąvartyno sekcijas. Rekultivuoti uždarytus sąvartynus ir vykdyti jų priežiūrą po uždarymo.	2011-2020 m.
II. Plėsti antrinių žaliavų (įskaitant pakuočių atliekas) ir kitų perdirbamų komunalinių atliekų rūšiavimą ir jų perdirbimą		
6.	Plėtoti antrinių žaliavų rūšiavimą ir įrengti komunalinių atliekų surinkimo ir apdorojimo (perdirbimo) infrastruktūrą, kuri užtikrintų, kad: <ul style="list-style-type: none"> – ne mažiau kaip 50 proc. komunalinių atliekų būtų paruošta perdirbimui ar kitam naudojimui; – šalinamų sąvartyne komunalinių atliekų kiekis neviršytų 50 proc. susidariusių savivaldybės teritorijoje komunalinių atliekų kiekio. 	2011-2020 m.
7.	Bendradarbiauti su gamintojais ir importuotojais (arba jiems atstovaujančiomis licencijuotomis gamintojų ir importuotojų organizacijomis), kurie pagal gamintojo atsakomybės principą turi organizuoti ir (ar) finansuoti pakuočių atliekų bei elektros ir elektroninės įrangos atliekų ir kitų apmokestinamųjų gaminių atliekų surinkimą ir jų tvarkymą, ir užtikrinti, kad šių atliekų tvarkymas pagrindinai būtų finansuojamas gamintojų/importuotojų lėšomis, o ne iš komunalinių atliekų turėtojų gyventojų įmokų (tarifo ar rinkliavos).	2011-2020 m.
III. Mažinti biologiškai skaidžių atliekų patekimą į sąvartynus ir panaudoti jų medžiaginį bei energetinį potencialą		
8.	Skatinti bioskaidžių atliekų individualų kompostavimą arba organizuoti atskirą jų surinkimą ir kompostavimą arba anaerobinį pūdymą (biodujų gamybą) ir gauto substrato kompostavimą.	2011-2020 m.
9.	Įrengti regioninę komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūrą, kuri užtikrintų, kad sąvartynuose šalinamos komunalinės biologiškai skaidžios atliekos sudarytų: <ul style="list-style-type: none"> – nuo 2013 m. – ne daugiau kaip 50 proc. 2000 m. biologiškai skaidžių komunalinių atliekų kiekio (t. y. < 2300 tonų/metus); – nuo 2020 m. – ne daugiau kaip 35 proc. 2000 m. biologiškai skaidžių komunalinių atliekų kiekio (t.y. <1600 tonų/metus)². 	2011-2020 m.

² Vertinama, kad 2000 m. Jurbarko rajono savivaldybėje susidarė apie 4600 tonų komunalinių biologiškai skaidžių atliekų.

Jurbarko rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo sistemai planavimo laikotarpiu turės įtakos ir LR Aplinkos ministro 2008 m. gruodžio 8 d. įsakymu Nr. D1-661 patvirtintas LR Aplinkos ministro 2000 m. spalio 18 d. įsakymo Nr. 444 „Dėl atliekų sąvartynų įrengimo, eksploatavimo, uždarymo ir priežiūros po uždarymo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimas, kuriuo sąvartynuose draudžiama šalinti „neapdorotas ir po apdorojimo tinkamas perdirbti ar kitaip panaudoti atliekas, išskyrus inertines atliekas, kurių apdoroti techniškai neįmanoma, ir visas kitas atliekas, kurių apdorojimas nemažina jų kiekio arba pavojaus žmonių sveikatai ir aplinkai“.

Vadovaujantis LR Aplinkos ministro įsakymu, šios nuostatos taikomos atitinkamame komunalinių atliekų tvarkymo regione, kuriame įdiegti visų tame regione susidarančių komunalinių atliekų apdorojimo pajėgumai.

Komunalinių atliekų apdorojimo pajėgumai turi būti įdiegti ne vėliau kaip iki 2013 metų.

LR Aplinkos ministerija parengė mokesčio už aplinkos teršimą įstatymo pakeitimo projektą, kuriuo numatoma nuo 2012 m. nustatyti mokestį už nepavojingų atliekų sąvartynuose šalinamas atliekas. Projekte numatyti mokesčio už aplinkos teršimą nepavojingų atliekų sąvartynuose šalinamomis atliekomis tarifai pateikti 4 lentelėje.

Mokestį už aplinkos teršimą nepavojingų atliekų sąvartynuose šalinamomis atliekomis mokės nepavojingų atliekų sąvartynų operatoriai.

Numatoma, kad mokestis už aplinkos teršimą nepavojingų atliekų sąvartynuose šalinamomis atliekomis nebus taikomas atliekų perdengimui sąvartynuose, sąvartynų įrengimui ir (ar) uždarymui naudojamoms atliekoms, įskaitant biostabilias atliekas, susidariusias mišrių komunalinių atliekų mechaninio biologinio apdorojimo (biologiškai skaidžių komunalinių atliekų kompostavimo) įrenginiuose. Biostabilumo kriterijai šio plano rengimo metu dar nebuvo patvirtinti.

4. lentelė. Mokesčio už aplinkos teršimą nepavojingų atliekų sąvartynuose šalinamomis atliekomis tarifai, Lt/toną pašalintų atliekų svorio (projektas).

2012 m.	2013 m.	2014 m.	2015 m.	2016 m.
75	95	115	135	155

Be to, 2008 m. lapkričio 19 d. buvo patvirtinta Europos Parlamento ir Tarybos **direktyva** 2008/98/EB **dėl atliekų** ir panaikinanti kai kurias direktyvas, kurioje nustatyta nauja komunalinių atliekų tvarkymo užduotis – *iki 2020 m. pasiekti, kad atskirai būtų surenkama ir paruošta pakartotinai naudoti ir/ar perdirbti mažiausiai 50 proc. bent jau tokių komunalinių atliekų, kaip popierius ir kartonas, metalas, plastikas ir stiklas.*

Ši užduotis yra perkelta ir į **Valstybinį strateginį atliekų tvarkymo planą.**

4. KOMUNALINIŲ ATLIEKŲ TVARKYMO STIPRYBIŲ, SILPNYBIŲ, GALIMYBIŲ, GRĖSMIŲ ANALIZĖ

Stiprybės

- Uždaryti ir nuo 2010 m. rekultivuojami aplinkosauginių reikalavimų neatitinkantys sąvartynai ir sąvartynai/šiukšlynai.
- Visos mišrios komunalinės atliekos šalinamos Europos Sąjungos aplinkosauginius reikalavimus atitinkančiame Tauragės regioniniame nepavojingų atliekų sąvartyne Leikiškiuose (Tauragės raj.).
- Įrengta didžiųjų (didelių gabaritų) atliekų surinkimo aikštelė, kurioje pradėtos surinkti buities pavojingos atliekos, elektros ir elektronikos įrangos atliekos, didžiosios atliekos (įskaitant naudotas padangas), apmokestinamųjų gaminių atliekos, taip pat antrinės žaliavos, įskaitant pakuočių atliekas.
- Pradėta kurti antrinių žaliavų atskiro surinkimo konteineriais sistema; pradėtas plėtoti antrinių žaliavų atskiras surinkimas.
- Priimtas politinis sprendimas įvesti vietinę rinkliavą už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir jų tvarkymą; ko pasakoje turėtų būti užtikrintas viešosios komunalinių atliekų surinkimo paslaugos visuotinumasis ir prieinamumas.

Silpnybės

- Viešoji komunalinių atliekų tvarkymo surinkimo ir tvarkymo paslauga Jurbarko rajono savivaldybėje yra teikiama tik 77 proc. (2009 m. duomenys) gyventojų.
- Vėluojama vykdyti *Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane* nustatytas užduotys; pvz., laiku nebuvo įrengta žaliųjų atliekų kompostavimo aikštelė (todėl žaliosios atliekos atskirai kol nesurenkamos ir nekompostuojamos); individualių namų valdų savininkai niekaip neskatinami kompostuoti savo susidariusias bioskaidžias atliekas.
- Komunalinės atliekos tvarkomos nesilaikant atliekų tvarkymo hierarchijos: dauguma komunalinių atliekų neišrūšiuojamos ir patenka į sąvartyną.
- Neefektyviai atskirai renkamos buities pavojingos atliekos; praktiškai, jos kartu su mišriomis komunalinėmis atliekomis šalinamos sąvartyne.
- Blogai išnaudojamos didžiųjų (didelių gabaritų) atliekų surinkimo aikštelės galimybės.
- Nepatenkinamai vykdomas atliekų turėtojų informavimas ir švietimas.
- Vangiai vyksta tiesioginis bendradarbiavimas su pakuočių gamintojais ir importuotojais – organizuojant pakuočių atliekų surinkimą arba bent jau šio surinkimo finansavimą.
- Vangiai vyksta tiesioginis bendradarbiavimas su apmokestinamųjų gaminių gamintojais ir importuotojais – organizuojant apmokestinamųjų gaminių atliekų surinkimą arba bent jau šio surinkimo finansavimą.

Galimybės

- Galimybės pasinaudoti Europos Sąjungos ir valstybės finansine parama komunalinių atliekų tvarkymo sistemos kūrimui ir plėtrai: senų uždarytų sąvartynų rekultivavimui, didelio gabarito atliekų surinkimo ir žaliųjų atliekų kompostavimo aikštelių įrengimui, kitai biologiškai skaidžių atliekų tvarkymo infrastruktūrai sukurti.

- Galimybės, įgyvendinant gamintojo atsakomybės principą, pritraukti gamintojų ir importuotojų lėšas, tvarkant pakuočių atliekas bei apmokestinamųjų gaminių atliekas (elektros ir elektroninės įrangos atliekų, naudoti netinkamų automobilių ir naudoti netinkamų jų dalių (padangų, kuro ir oro filtrų, amortizatorių, akumuliatorių), alyvų, akumuliatorių ir baterijų atliekų ir kitų), *tokiu būdu sumažinant bendras komunalinių atliekų tvarkymo sąnaudas.*

Grėsmės

- Jei nebus laiku sukurta reikalinga komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūra, nebus įvykdytos biologiškai skaidžių atliekų tvarkymo užduotys - reikės mokėti valstybinį mokestį už aplinkos teršimą nepavojingų atliekų sąvartynuose šalinamomis atliekomis ir Europos Sąjungos paskirtas baudas.
- Kuriant naują komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūrą - komunalinių atliekų tvarkymas brangs; gali atsirasti dalies atliekų turėtojų nemokumo problema, o taip pat atliekų turėtojų nepasitenkinimas.
- Dėl žemo gyventojų aplinkosauginio sąmoningumo išrūšiuojamų atliekų (antrinių žaliavų, žaliųjų atliekų, maisto/virtuvės atliekų, įvairių specifinių atliekų) kiekiai augs nežymiai – todėl galimybės amortizuoti komunalinių atliekų tvarkymo pabrangimą bus nedidelės.

5. KOMUNALINIŲ ATLIEKŲ TVARKYMO SISTEMOS PLĖTRA 2011- 2020 M.

5.1. Susidarančių komunalinių atliekų prognozės

Susidarančių komunalinių atliekų kiekis planavimo laikotarpiu 2011-2020 m. priklausys nuo gyventojų skaičiaus kitimo ir vartojimo augimo.

Remiantis paskutinio dešimtmečio Statistikos departamento duomenimis, galima prognozuoti, kad gyventojų skaičius per artimiausius 10 metų Jurbarko rajono savivaldybėje nežymiai mažės (kasmet po 0,1 proc.).

Atsižvelgiant į Finansų ministerijos prognozuojamas bendro vidaus produkto (BVP) bei vartojimo kitimo tendencijas³, gali būti numatomi trys ekonominio augimo scenarijai, nuo kurių gali priklausyti komunalinių atliekų susidarymas Jurbarko rajono savivaldybėje:

- mažo ekonominio augimo („pesimistinis“) scenarijus: metinis susidarančių komunalinių atliekų kiekis nuo 2011 m. praktiškai nekis;
- „realistinis“ scenarijus: metinis susidarančių komunalinių atliekų kiekis nuo 2011 m. kasmet didės 1 proc., palyginus su praėjusiais metais;
- didelio ekonominio augimo („optimistinis“) scenarijus: metinis susidarančių komunalinių atliekų kiekis nuo 2011 m. kasmet didės 2 proc., palyginus su praėjusiais metais.

Vis dėlto reikia pažymėti, kad ekologinio švietimo įtaka gyventojų elgsenos pokyčiams yra neabejotina ir jos pasekmėje atliekų susidarymas mažėja.

Šis mažėjimas ypač išryškėja kainų kilimo periodais, kurį dabar ir pergyvename.

Apibendrinant visus šiuos aspektus siūlome prognozuoti, kad komunalinių atliekų susidarymas artimiausius 10 -15 metų menkai pasikeis.

Tuo labiau, kad šiuo metu atliekų susidarymo apskaita nepasižymi patikimumu ir tikslumu.

Tauragės regioniniame atliekų tvarkymo plane yra patvirtinta stabilaus komunalinių atliekų susidarymo prognozė 2011-2020 m.m. laikotarpiu– **35 000 t/metus**, įskaitant ir komunalinių atliekų susidarymą juridinių asmenų veikloje.

Taigi, prognozuojame, kad įvedus vietinę rinkliavą artimiausiais metais komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikimas taps visuotinu, t.y. paslauga bus teikiama ne mažiau kaip 95 % gyventojų (gal būt skaičiuojant pagal būsto ploto aptarnavimo rodiklius) ir Jurbarko rajono savivaldybėje komunalinių atliekų surinkimas apie **9000 t/m.**

³ 2010 m. gegužės mėn. Finansų ministerijos skelbiamais Lietuvos ekonominių rodiklių projekcijos duomenimis, numatomas 2011 m. 2,8 proc., 2012 m. 1,2 proc., o 2013 m. 2,4 proc. BVP augimas. Prognozuojamas vartojimo (grandinė susietos apimtys) augimas atitinkamai sudaro 1 proc. (2011 m.), 2,4 proc. (2012 m.), 3,7 proc. (2013 m.).

5.2. Regioninės komunalinių atliekų tvarkymo sistemos plėtos alternatyvos

Jurbarko rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo sistema 2011-2020 m. laikotarpiu plėtos kaip integruota Tauragės regiono komunalinių atliekų tvarkymo sistemos dalis.

Tauragės regioninės komunalinių atliekų tvarkymo sistemos plėtrai yra parengta galimybių studija. Projekto „**Tauragės regioninės komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūros plėtra**“, **užtikrinant biologiškai skaidžių atliekų tvarkymą ir/ar atliekų naudojimą energijai gauti**“, galimybių studijoje konsultantai (UAB „NPR“ ir UAB „Hidroterra“ konsorciumas) išnagrinėjo kelias alternatyvas, kuriose buvo įvertintos galimybės taikyti skirtingus komunalinių ir bioskaidžių (BSA) komunalinių atliekų tvarkymo būdus:

1) 0 alternatyva – būtų naudojama dabartinė atliekų tvarkymo infrastruktūra.

Ji atmesta dėl labai mažo BSA atskyrimo ir apdorojimo, kaip visai netinkama ES sąvartynų direktyvos užduočių įgyvendinimui.

2) I alternatyva – būtų organizuojamas atskiras antrinių žaliavų surinkimas, atskiras žaliųjų atliekų surinkimas ir kompostavimas, individualus kompostavimas (ind. namų valdose, daugiausiai miestuose), atskiras maisto/virtuvės atliekų surinkimas ir apdorojimas (daugiausiai iš daugiabučių namų gyventojų miestuose), mišrių komunalinių atliekų rūšiavimas medžiagų rūšiavimo fabrike (antrinių žaliavų išgavimas ir BSA atskyrimas), šių BSA kompostavimas, komposto kaupus dengiant pusiau pralaidžia membrana ir gaminant techninį kompostą; techninį kompostą numatoma panaudoti sąvartyno reikmėms ar kai kurių teritorijų rekultivavimui ?

3) II alternatyva – būtų organizuojamas atskiras antrinių žaliavų surinkimas, atskiras žaliųjų atliekų surinkimas ir kompostavimas, mišrių komunalinių atliekų mechaninis biologinis apdorojimas (antrinių žaliavų išgavimas su biologiškai skaidžios frakcijos atskyrimu ir apdorojimu (techninio komposto gamyba lengvo tipo tuneliuose); šio techninio komposto panaudojimo perspektyva tokia pat kaip ankstesnėje alternatyvoje;

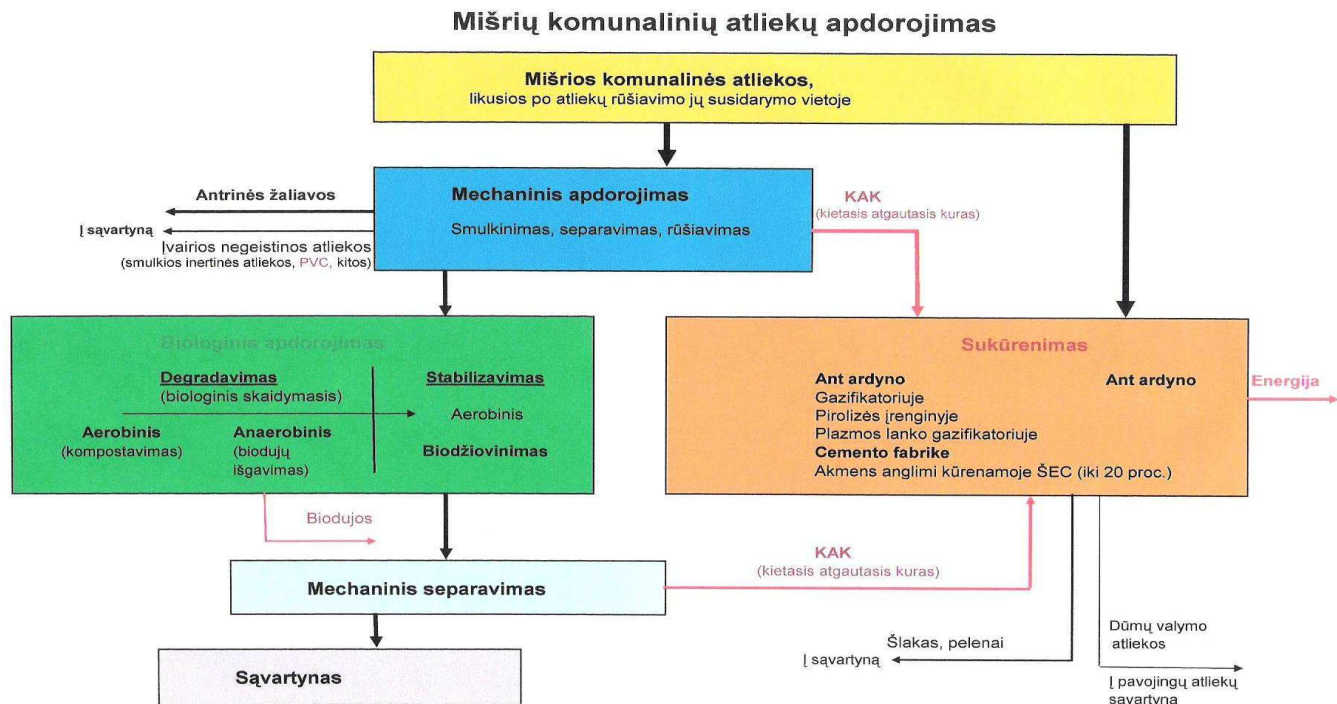
4) III alternatyva – būtų organizuojamas atskiras antrinių žaliavų surinkimas, atskiras žaliųjų atliekų surinkimas ir kompostavimas, individualus kompostavimas, mišrių komunalinių atliekų mechaninis biologinis apdorojimas su antrinių žaliavų išgavimu (techninio komposto gamyba konteinerių komplektuose); šio techninio komposto panaudojimo perspektyva tokia pat kaip ankstesnėse alternatyvose;

Turėtų būti įvertinta ir **IV alternatyva**, numatyta Tauragės regiono atliekų tvarkymo plane, pagal kurią, atlikus atskiros rūšiavimo veiksmus, ir po BSA masinio atskyrimo būgne, vietoje techninio komposto gamybos - **BSA būtų apdorojamos biodžiovimo įrenginiuose**; smulkmę atsijojus, likusios atliekos būtų paruošiamos ir nukreipiamos sukūrenimui (kaip kietasis atgautasis kuras – KAK), o nedegūs likučiai šalinami sąvartyne. Šios alternatyvos atveju būtų gaminamas degus produktas - KAK, kuris gali būti panaudotas energijos gamybai. Tuo tarpu techninio komposto pripažinimo produktu galimybės yra mažos, o tokiu atveju yra principinis pavojus prarasti ES finansavimą.

Skirtingoms alternatyvoms reikalingos investicijos skiriasi nedaug, tik ~ 10-15 proc., tačiau kiekviena alternatyva turi savo plusus ir minusus. Studijos rengėjų vertinimu, visos alternatyvos (išskyrus „0“), sėkmingai jas įgyvendinus ir pasiekus planuojamus efektyvumo rodiklius, užtikrina *Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane* nustatytų užduočių įvykdymą.

Galimybių studijoje **prioritetine buvo pasirinkta III alternatyva**, kuri numato maksimalų atskirą antrinių žaliavų (įskaitant pakuočių atliekas), žaliųjų atliekų ir maisto/virtuvės atliekų surinkimą ir atskirą šių atliekų apdorojimą, bei numato finansinę motyvaciją (paramą) diegiant ir vykdant biologiškai skaidžių atliekų (maisto/virtuvės ir žaliųjų atliekų) kompostavimą individualiose namų valdose.

Likusios mišrios komunalinės atliekos būtų apdorojamos **mechaninio biologinio apdorojimo (MBA) gamykloje**.

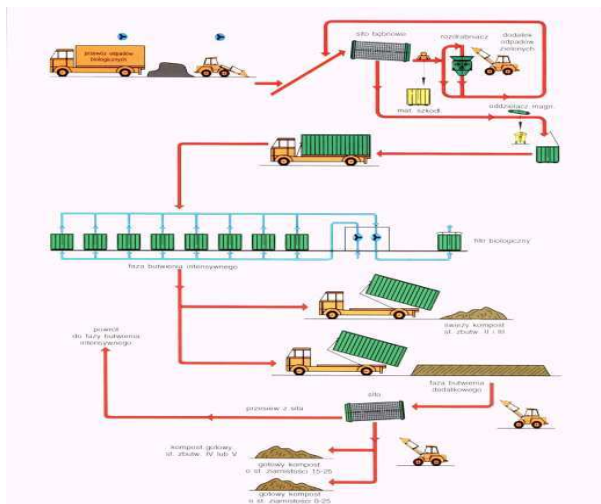
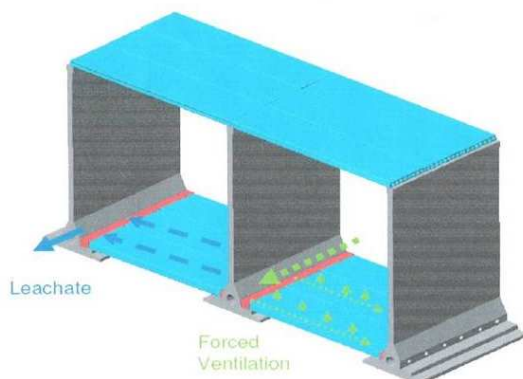
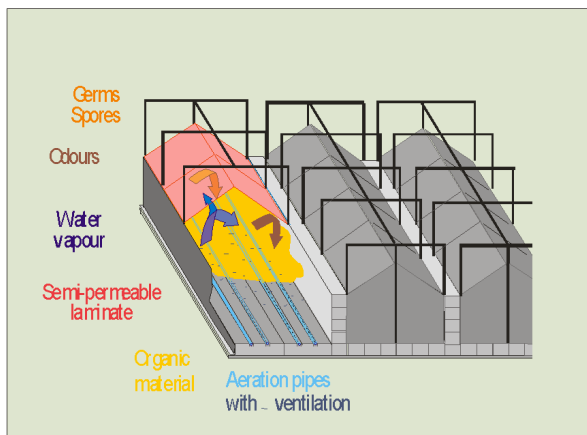
Pradžioje mišrios komunalinės atliekos mechaniškai (būgninio sieto pagalba) būtų padalinamos į 2 srautus (frakcijas): **a)** smulkesniąją, sunkesniąją ir šlapesniąją frakciją – užterštą organiką ir **b)** stambesniąją, lengvesniąją sausesniąją frakciją.

Siekiant maksimaliai padidinti iš likusių (po atliekų rūšiavimo jų susidarymo vietoje) mišrių komunalinių atliekų srauto išgaunamų perdirbimui tinkamų antrinių žaliavų bei pakuočių atliekų kiekį, šioje alternatyvoje numatytas **medžiagų rūšiavimo automatizuotas fabrikas (MRF)**, turintis garantuoti maksimalų antrinių žaliavų ištraukimą iš tos „sausosios“ mišrių komunalinių atliekų frakcijos. Galimybių studijos rengėjų optimizmas dėl automatizuoto rūšiavimo įrenginio efektyvumo kelia tam tikrų abejonų, nes patirties ir specialistų šioje srityje Tauragės regione kol kas nėra (be to, vis geriau rūšiuojant atliekas jų susidarymo vietoje – vis mažiau antrinių žaliavų pateks į MBA gamyklą).

Iš mišrių komunalinių atliekų „sausosios“ frakcijos „ištraukus“ kuo daugiau antrinių žaliavų ir iš jos taip pat pašalinus PVC atliekas – bus gaunamas aukštos kokybės kaloringas (~20 MJ/kg) ir mažai drėgmės (≤ 15 proc.) turintis **KAK** – *kietasis atgautasis kuras*, kuris be jokių problemų gali būti sukūrentas AB „Akmenės cementas“ arba atliekomis (kuru, pagamintu iš atliekų) kūrenamoje specialioje kogeneracinėje jėgainėje. *Tikėtina, kad šis aukštos kokybės KAK bus priimamas sukūrenti nemokamai.*

Bioskaidžios atliekos (užteršta organinė frakcija) būtų mechaniškai (būgninio sieto pagalba) išskiriamos (atskiriamos) iš mišrių komunalinių atliekų srauto ir kompostuojamos kompostavimo konteinerių aikštelėje (III alternatyva) – plano rengėjų nuomone geriau būtų naudoti II alternatyvoje įvardijamus kompostavimo tunelius - gaminant iš jos neteisingai vadinamą „techninį kompostą“, o tiksliau - **biostabilizuotą** biomasę (**atlieką**), kuri vokiškai kalbančiose šalyse vadinama **stabilatu** (angliškai kalbančiose šalyse – **CLO** (compost like outcomes)) ir kuri būtų šalinama sąvartyne, nes niekur kitur jos naudoti negalima (todėl, kad joje yra daug įvairių teršalų), o kaip kuras ji yra mažai kaloringa ir gan drėgna.

Bioskaidžios frakcijos kompostavimo konteinerių ir tunelių pavyzdžiai

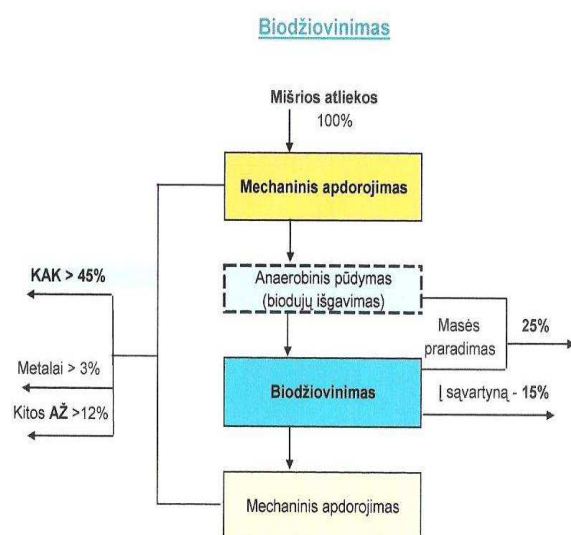
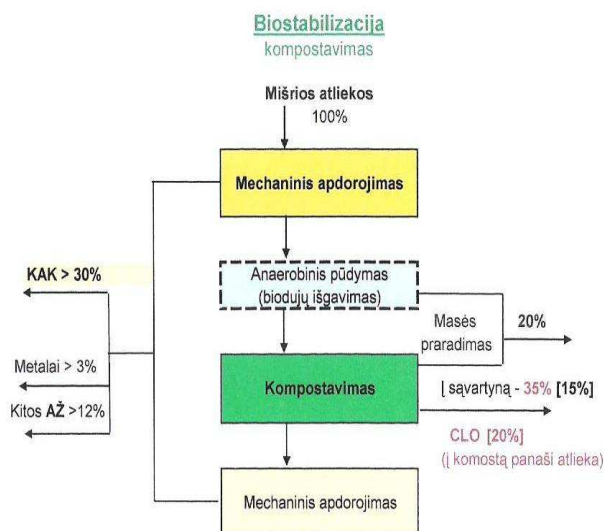
Pastaba: plano rengėjai nežino nė vienos Europoje veikiančios MBA gamyklos, kurioje iš užterštos organikos (gautos po mišrių komunalinių atliekų rūšiavimo būgniniame siete) būtų gaminamas kokybiškas kompostas - gaunamas tik biostabilizuotas CLO arba stabilatas ar labai žemos kokybės kietasis atkurtasis kuras (kurį priima sukūrenti tik specialios atliekomis kūrenamos kogeneracinės jėgainės).

Todėl plano rengėjai primygtinai siūlo (savo siūlymus raštu pateikė ir TRATC) užterštą organiką apdoroti **biodžiovinimo įrenginiuose**, gaminant palyginti kaloringą ($12 \div 15$ MJ/kg) ir nedrėgną (drėgmė ≤ 20 proc.) kietąjį atgautąjį kurą, kurį tikėtina specialios atliekomis kūrenamos kogeneracinės jėgainės priimtų sukūrenti nemokamai arba už palyginti nedidelį užmokestį (pvz., 50 Lt/tona).

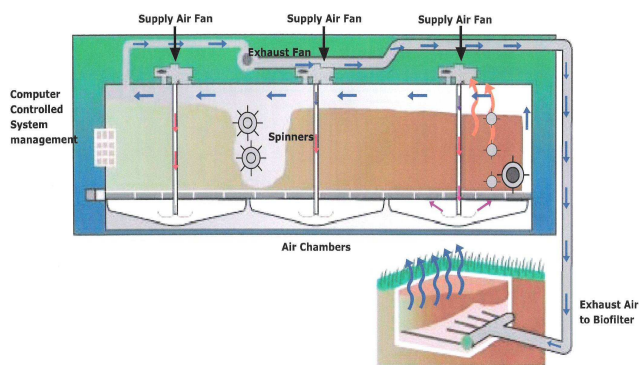
MBA su biostabilizavimo (kompostavimo) ir bio-džiovinimo procesais palyginimas:

MBA procesas

Palyginimas

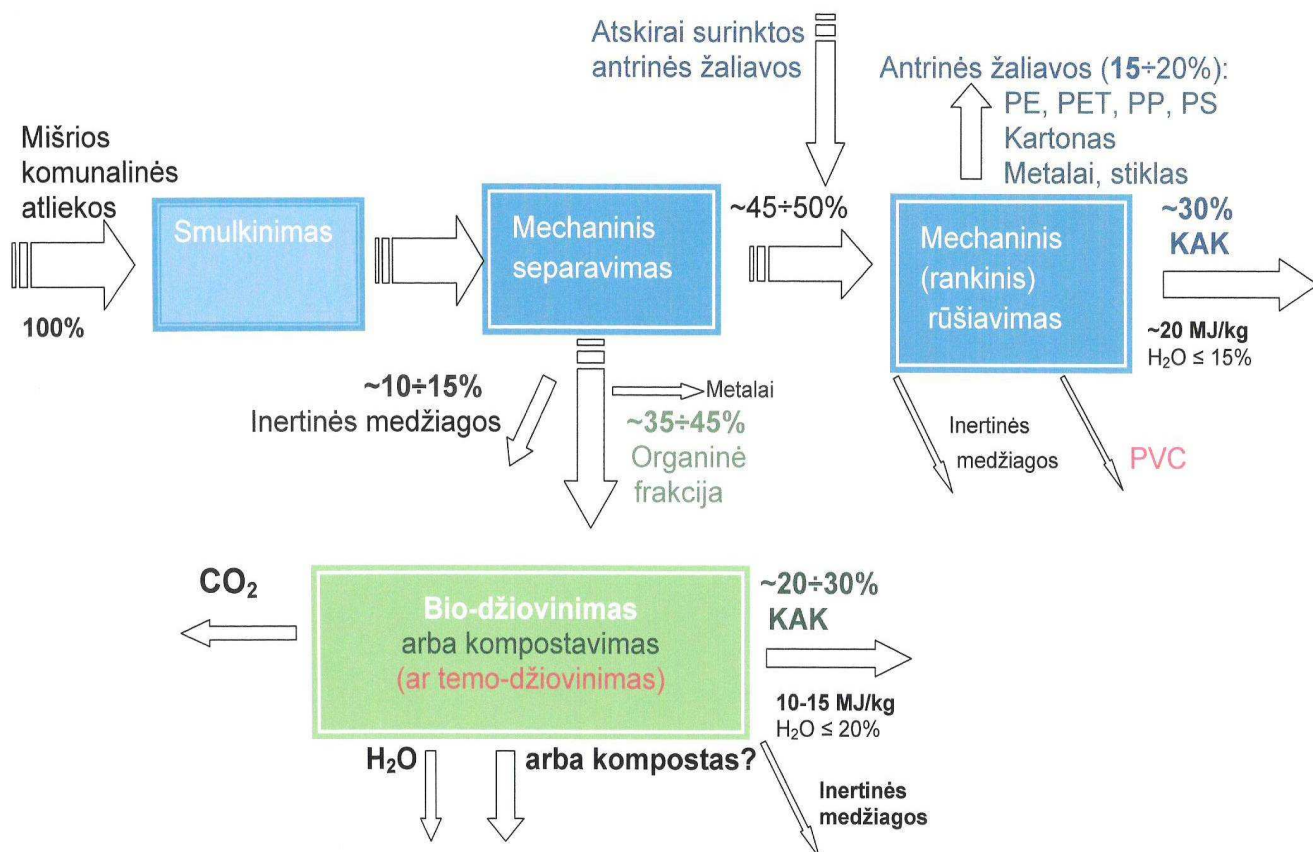
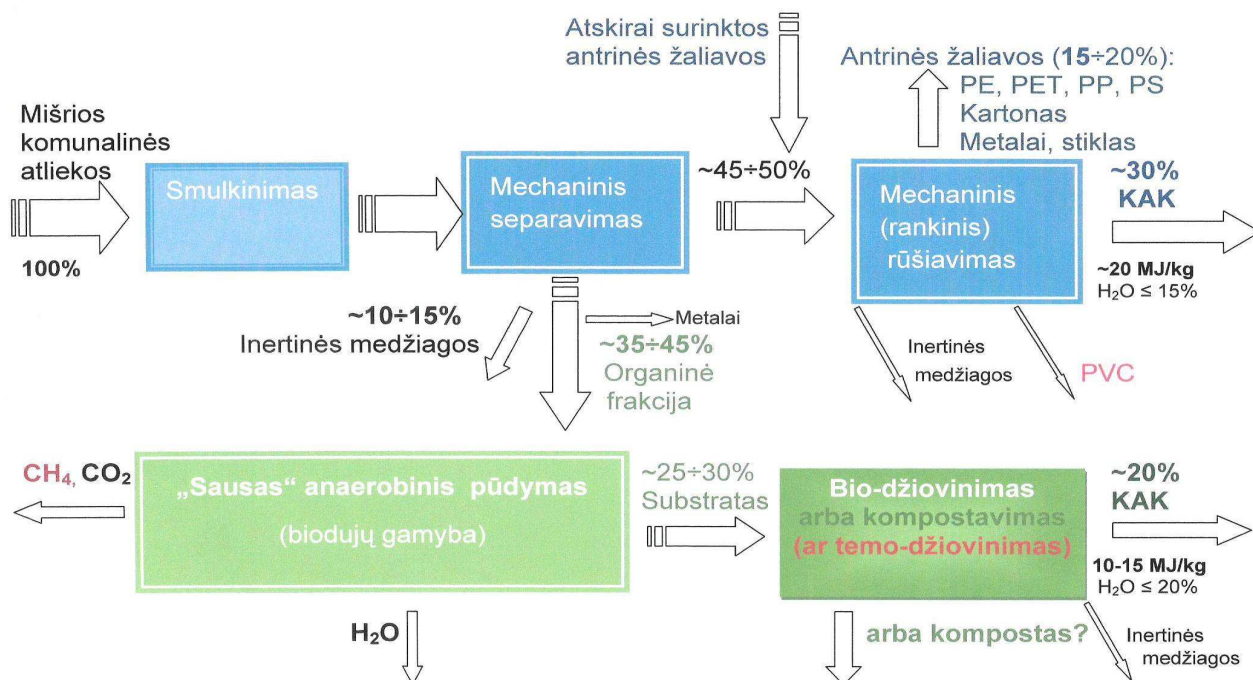
Biodžiovinimo įrenginių principinė schema ir modulių pavyzdys:

Netiesioginė nauda būtų dar ir ta, kad bioskaidžių atliekų **biodžiovinimo procesas** yra palyginti **spartus** (greitas) – užtrunka apie 2 savaites; tuo tarpu **biostabilizavimo** (įprastu kompostavimo būdu) **procesas** yra **labai** lėtas – norint pasiekti Europoje priimtus biostabilumo kriterijus (10 mg O₂/g SM (sausos medžiagos)), užterštą organiką reikės kompostuoti ir brandinti ≥ 6÷8 savaites (tam reikės didelio tunelių arba konteinerių tūrio).

Plano rengėjai mano, kad perspektyvoje gali kilti problemų su MBA gamykloje pagaminto (jeigu nebus įdiegta bio-džiovinimo technologija) stabilato utilizavimu, ypač, jeigu jame bus daug teršalų (sunkiųjų metalų ir kitų); todėl, turėdami omenyje galimus sunkumus dėl stabilato panaudojimo kur nors kitur, išskyrus jo šalinimą sąvartyne – siūlo šio „produkto“ gamybos vengti.

MBA gamyklos proceso schemas – be biodujų išgavimo ir su biodujų išgavimu.

Tauragės regione šiame etape nutarta biodujų išgavimo neįdiegti; jį bus galima įdiegti vėliau, kai „žaliosios“ elektros energijos supirkimo kainos padidės nuo dabartinių 30 ct/kWh iki 50-60 ct/kWh.

Atliekų (arba iš atliekų pagaminto kuro) sukūrenimo įrenginiai – specialios kogeneracinės jėgainės, su specialia dūmų valymo įranga ar cemento fabrikas – **yra būtini komunalinių atliekų tvarkymo ciklui pilnai uždaryti (priešingu atveju didelė dalis atliekų atsidurs sąvartyne).**

Visais atvejais MBA gamykloje iš „sausosios“ frakcijos bus pagaminamas aukštos kokybės KAK – kietasis atgautasis kuras (maždaug 25-30 proc. nuo į MBA gamyklą patenkančių mišrių komunalinių atliekų kiekio), kurio nesukūrenus - yra tik viena galimybė jį šalinti sąvartyne!

Specialioje kogeneracinėje jėgainėje būtų galima sukūrenti ir žemesnės kokybės KAK – kietąjį atgautąjį kurą, pagamintą iš užterštos organikos (cemento fabrikas vargu ar ją priimtų; nemokamai – tikrai ne).

Taigi, **atliekų sukūrenimo įrenginyje** būtų sukūrenamos tik išrūšiuotos, netinkamos perdirbimui palyginti aukšto šilumingumo atliekos (tiksliau iš atliekų pagamintas standartizuotas kietasis atkurtasis kuras – KAK) - o pagaminta elektros bei šiluminė energija būtų realizuojama rinkoje, *toku būdu gautomis pajamomis kompensuojant dalį atliekų tvarkymo kaštų.*

Šiuo metu Lietuvoje egzistuoja vienintelis atliekų sukūrenimo įrenginys – AB „Akmenės cementas“ cemento gamybos krosnis, kurioje būtų galima kūrenti aukštos kokybės KAK, gaunamą iš „sausosios“ frakcijos.

UAB „Toksika“ atliekų sukūrenimo įrenginys, veikiantis Šiaulių raj. Aukštakių kaime yra pritaikytas kūrenti pavojingas atliekas – o jo pajėgumas yra palyginti mažas (~ 10 tūkst. tonų/metus), kad jame būtų galima kūrenti KAK.

Numatoma, kad 2013 m. pradės veikti UAB „Fortum Klaipėda“ kogeneracinė jėgainė Klaipėdos LEZ teritorijoje, kuri bus kūrenama biokuru ir atliekomis (iš atliekų pagamintu kietuoju atgautuoju kuru).

Planuojama, kad visi nauji komunalinių ir bioskaidžių atliekų apdorojimo įrenginiai, išskyrus jau statomas žaliųjų atliekų kompostavimo aikštes šalia Jurbarko, Šilalės ir Pagėgių, bus statomi Tauragės apskrities centre – Tauragės raj. Leikiškių sąvartyno teritorijoje; nes čia geriausiai išvystyta šiems įrenginiams reikalinga inžinerinė infrastruktūra, o aplinkui nėra jokių nuolatinių gyventojų, be to tai yra priimtinausia vietai logistikos prasme.

Naujų regioninių atliekų tvarkymo įrenginių (mechaninio- biologinio apdorojimo (MBA) gamyklos - medžiagų rūšiavimo ir biologinio apdorojimo fabriko) įrengimui TRATC pateikė paraišką projekto „*Tauragės regioninės atliekų tvarkymo sistemos plėtra*“ finansavimui gauti pagal 2007–2013 m. ES Sanglaudos skatinimo veiksmų programos 3 prioriteto „*Aplinka ir darnus vystymasis*“ priemonės „*Atliekų tvarkymo sistemos sukūrimas*“ veiklos „*Komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūros plėtra, sukuriant biologiškai skaidžių atliekų tvarkymo infrastruktūrą*“ valstybės projektų sąrašą Nr.02; patvirtintas finansavimas **15,24 mln. Lt** sumai (ES parama – 12,95 mln. Lt, TRATC (regiono savivaldybių) dalis – 2,29 mln. Lt (Jurbarko rajono savivaldybės įnašo dydis – 641,20 tūkst. Lt).

5. lentelė. Skirtingoms bioskaidžių atliekų tvarkymo alternatyvoms reikalingos regioninės (visoms savivaldybėms ir bendros regionui) investicijos, mln. Lt.

Eil. Nr.	Investicijos / alternatyvos	I	II	III	IV	Jurbarko raj. savivaldybei tenkančios investicijos
1.	Žaliųjų atliekų kompostavimo aikštelių įrengimas (Jurbarko, Šilalėje, Pagėgiuose)	1,8	1,8	1,8	1,8	0,6
2.	Kompostavimo įrangos (mechanizmų) komplektas	1,35	1,35	1,35	1,35	28% TRATC dalies
3.	Kompostavimo dėžės (5700 tūkst. vnt.), 250 Lt/vnt.	1,425	1,425	1,425	1,425	0,2885 1154 vnt. x 250 Lt
4.	Maisto/virtuvės atliekų atskiro surinkimo konteineriai (500 vnt.), 250 Lt/vnt.	0,125	0,125	0,125	0,125	0,03875 155 vnt. x 250 Lt
5.	Specialių (dinaminių) kompostavimo konteinerių arba vertikalių kompostavimo tunelių (pastatomi ŽAKA) atskirai surinktoms maisto/virtuvės atliekoms kompostuoti pirkimas (4 vnt. x 0,7 mln. Lt)	2,8	2,8	2,8	2,8	0,7 Įnašas -28% TRATC dalies
6.	MBA gamykla - medžiagų rūšiavimo fabrikas (pajėgumas ~ 30 tūkst. tonų/metų)	7,6	7,6	7,6	7,6	Įnašas -28% TRATC dalies
7.	MBA gamykla – organikos (~ 15 tūkst. tonų/metų) <i>biologinio apdorojimo įrenginiai</i> : II alternatyva – kompostavimo tuneliai, III alternatyva – kompostavimo konteineriai, IV alternatyva – bio-džiovinimo tuneliai	3,1	5,9	6,1	<6,1	Įnašas -28% TRATC dalies
8.	Kitos išlaidos	1,0	1,0	1,0	1,0	Įnašas -28% TRATC dalies
9.	Iš viso investicijų:	19,2	22,0	22,2	<22,2	

Pastabos:

1. Lentelėje yra įtrauktos papildomos investicijos (2÷5 eilutės) – viso 5,7 mln. litų, AM numatytos (galimos) skirti TRATC jam prašant, *jau po investicinio projekto „Komunalinių atliekų tvarkymo sistemos plėtra, sukuriant biologiškai skaidžių atliekų tvarkymo infrastruktūrą Tauragės regione“ galimybių studijos atlikimo, paraiškos ES paramai gauti parengimo ir jos pavirtinimo, skiriant 12,95 mln. litų ES paramą (bendra projekto vertė – 15,24 mln. litų, iš jų 2,29 mln. litų – TRATC (savivaldybių) įnašas).*

2. Yra įtraukta ir IV alternatyva, numatyta Tauragės regioninio atliekų tvarkymo plane, patvirtintame 2010-09-14 regiono plėtros tarybos sprendimu Nr. R1-4; pagal IV alternatyvą užterštą organinę frakciją (gautą MBA gamykloje po mišrių komunalinių atliekų rūšiavimo būgniniame sietė) numatyta apdoroti biodžiovinimo įrenginiuose, gaminant standartizuotą kietąjį atgautąjį kurą (KAK), o ne biostabilizuotas (kompostavimo būdu) atliekas – stabilatą, visur neteisingai vadinamą „techniniu kompostu“.

3. Jurbarko rajono savivaldybei tenkančios investicijos sudaro ~ 28% nuo visų regiono investicijų.

5.3. Planuojama komunalinių atliekų tvarkymo sistemos plėtra ir nauja infrastruktūra

5.3.1. Biologinių atliekų individualus (namudinis) kompostavimas

Siekiant įgyvendinti valstybinės biologiškai skaidžių atliekų šalinimo sąvartynuose mažinimo užduotį, pirmiausia turi būti sutvarkytos žaliosios atliekos.

Užtikrinant atliekų prevencijos principą, planuojama skatinti biologinių (žaliųjų ir maisto/virtuvės) atliekų namudinį kompostavimą individualiose namų valdose.

Įgyvendinant projektą „*Tauragės regioninės komunalinių atliekų tvarkymo sistemos plėtra*“, individualių namų gyventojams pagal neatlygintinos panaudos sutartis bus išdalintos kompostavimo dėžės.

Taip pat įvedus vietinę rinkliavą, numatoma taikyti vietinės rinkliavos lengvatas tiems individualių namų valdų savininkams, esantiems savivaldybių centruose – kurie realiai kompostuos savo biologines atliekas.

Jeigu vertinti, kad Jurbarko rajono savivaldybėje vienoje individualioje namų valdoje vidutiniškai per metus susidaro apie 450 kg žaliųjų ir maisto/virtuvės atliekų, Jurbarko m. 1106 individualių namų valdų gyventojai galėtų sukompostuoti iki 500 tonų bioskaidžių atliekų per metus, o visos savivaldybės individualių namų valdų (6872) gyventojai – net virš 3000 tonų!

Bet nėra nei vienos šalies ES, kurioje namudinio kompostavimo individualiose namų valdose paplitimas viršytų 50 proc. Lietuvoje, reikia manyti, palaipsniui iki 2020 m, aktyviai informuojant gyventojus ir skatinant jų kompostavimo pastangas, galima būtų pasiekti panašų dalyvavimo lygį, bent 33 proc. – visiškai realu.

Prognozuojama, kad kompostavimas pradės aktyviau plisti miestų individualiose namų valdose bei kaimo inteligentų individualiose namų valdose.

Jurbarko mieste 2012-13 m. įmanoma įdiegti kompostavimą (pasiūlyti įsigyti kompostavimo dėžes) maždaug 1/3 individualių namų valdų – t. y. ~ 350-375 valdų; savivaldybės kaimuose tikėtina įsigis kompostavimo dėžes ir 2012-2014 m. pradės kompostuoti savo bioskaidžias atliekas maždaug 10 proc. individualių namų valdų – t. y. ~700 valdų.

Tikėtina, kad 2012-2014 m. kompostavimo dėžes iš viso įsigis apie 1000 individualių namų valdų, o bendras sukompostuotų BSA kiekis 2015 m. sudarys apie 450 tonų (t. y. apie 8 proc. savivaldybėje susidarančių bioskaidžių atliekų).

Skatinant namudinį kompostavimą, numatoma šviesti ir informuoti visuomenę apie namudinio kompostavimo galimybes ir naudą.

TRATC teikia paraišką dalyvauti tarptautiniame projekte RECO Baltic 21 Tech , pagal kurią yra numatyta 2011-2012 m. organizuoti namudinio BSA kompostavimo parodomuosius darbus ir Jurbarko rajono savivaldybėje.

Numatoma Jurbarko ir dar 1 Smalininkuose keliose individualiose namų valdose pastatyti kompostavimo dėžes ir pademonstruoti gyventojams faktinius kompostavimo rezultatus ir pasidalinti problemų sprendimo patirtimi.

5.3.2. Atskiras biologinių atliekų surinkimas ir jų apdorojimas

Nors egzistuoja galimybė kartu apdoroti visas biologines atliekas (tiek žaliąsias, tiek maisto/virtuvės atliekas), tačiau žaliųjų atliekų tvarkymui yra nustatyti ne tokie griežti reikalavimai, kaip maisto/virtuvės atliekoms, kurios yra laikomos 3 kategorijos šalutiniais gyvūniniais produktais.

Kadangi Lietuvoje nėra priimta jokių teisės aktų (nors daugelyje ES šalių tai padaryta), nustatančių kitokius (žemesnius) reikalavimus kompostuojant maisto/virtuvės atliekas, nei likusiems 3 kategorijos šalutiniams gyvūniniams produktams – tai turi būti tiesiogiai taikomi ES reglamentų 1069:2009 ir 142:2011 reikalavimai.

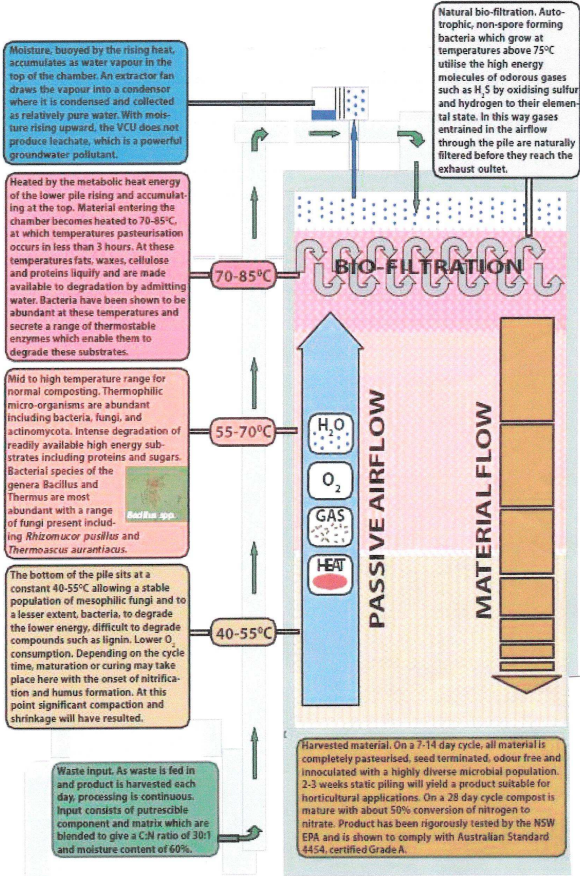
T.y., kompostuojant maisto/virtuvės atliekas (angl. – catering wastes) ir pasenusius maisto produktus (angl. – foodstuff) turi būti naudojamas uždaras kompostavimo reaktorius, kuriame susmulkinus maisto/virtuvės atliekas iki <12 mm, garantuotai (temperatūra turi būti kontroliuojama) turi būti palaikoma biomasės (kompostuojamo mišinio) temperatūra > 70°C, ne mažiau kaip 1 val. Šitie reikalavimai garantuotai užtikrinami tik vertikaliuose kompostavimo įrenginiuose (silo) bei, su išlygomis, specialiuose dinaminuose kompostavimo konteineriuose.

Žaliosioms atliekoms aukščiau išvardinti reikalavimai netaikomi, nes nėra jokio infekcijų kilimo pavojaus – todėl joms kompostuoti gali būti naudojamos ir paprasčiausios kompostavimo technologijos (pvz., - kompostavimas atvirose kaupuose), ko pasekmėje kompostavimo sąnaudos mažesnės.

Todėl žaliąsias atliekas reikia stengtis surinkti ir kompostuoti atskirai.

Pastaba: aukščiau išvardinti reikalavimai kompostuojant maisto/virtuvės atliekas namudiniu būdu (individualiose namų valdose) – taip pat netaikomi.

Maisto ir virtuvės atliekų specialių dinaminių kompostavimo konteinerių bei vertikalių kompostavimo tunelių (silo) pavyzdžiai

Kadangi ne visi namų ūkiai turi galimybes savo sklypuose kompostuoti biologines atliekas ir naudoti kompostą, nuo 2012 m., pradėjus veikti žaliųjų atliekų kompostavimo aikštelei Jurbarko raj. Kalnėnų kaime, planuojama organizuoti atskirą žaliųjų atliekų surinkimą ir jų kompostavimą. Planuojama, kad gyventojai galės nemokamai pristatyti atskirai surinktas žaliąsias atliekas į šią aikštelę, o Šurbarko miesto ir rajono miestelių gyventojams bus pradėta teikti sezoninė žaliųjų atliekų surinkimo apvažiavimo būdu paslauga.

Žaliųjų atliekų kompostavimo aikštelę eksploatuos TRATC arba šių paslaugų viešojo pirkimo konkurso laimėtojas.

Atskira BSA tvarkymo problema yra maisto/virtuvės atliekų surinkimas iš daugiabučių namų gyventojų. Maisto/virtuvės atliekų surinkimui būtų naudojami specialūs 240 litrų arba 360 litrų talpos konteineriai (rekomenduojama rudos spalvos), kurie būtų statomi kartu su mišrių komunalinių atliekų surinkimo konteineriais vienoje aikštelėje (vietoje) ir būtų tuštinami 2 kartus per savaitę (atitinkamai mišrių komunalinių atliekų surinkimo konteinerius reikėtų tuštinti rečiau negu dabar arba pastatyti jų mažiau).

TRATC teikia paraišką dalyvauti tarptautiniame projekte RECO Baltic 21 Tech, pagal kurią yra numatyta 2011-2012 m. organizuoti atskiro maisto/virtuvės atliekų surinkimo parodomuosius darbus ir Jurbarko rajono savivaldybėje.

Numatoma Jurbarko keliose konteinerių aikštelėse pastatyti specialius konteinerius atskiram maisto/virtuvės atliekų surinkimui; informuoti ir šviesti atliekų turėtojus ir pademonstruoti faktinius rezultatus bei pasidalinti problemų sprendimo patirtimi.

Atskirai surinktų maisto/virtuvės atliekų kompostavimas būtų atliekamas Jurbarko ŽAKA teritorijoje pastatytame vertikaliame kompostavimo tunelyje (silo) arba specialiame dinamiame kompostavimo konteineryje, kuriuose užtikrinami reikalaujami temperatūros parametrai.

Per 2-3 savaites būtų pagaminamas aukštos kokybės kompostas, tinkamas naudoti net ekologiniuose ūkiuose.

Kompostavimo mišinys (maisto/virtuvės atliekos + žaliosios atliekos – maždaug po lygiai) būtų susmulkinamas ir sumaišomas naudojant atitinkamą smulkintuvą ir/ar Allu tipo kaušą, o po brandinimo gautas kompostas dar būtų ir išsijojamas (pašalinant negeistinas priemaišas).

Kai maisto/virtuvės atliekų surinkimas įsibėgės, tai kartu su jomis bus sukompostuojama ir didelė dalis atskirai surinktų žaliųjų atliekų.

Atkreipiame dėmesį į tai, kad 2008 m. gruodžio 3 d. Europos Komisija išleido Žaliąją knygą (angl. – Green paper) „Dėl biologinių atliekų tvarkymo Europos Sąjungoje“, o 2010 m. liepos 6 d. Europos Parlamentas priėmė atitinkamą rezoliuciją „Dėl Komisijos žaliosios knygos dėl biologinių atliekų tvarkymo Europos Sąjungoje“ – abiejuose dokumentuose yra numatytas visoms ES šalims privalomas atskiras BSA surinkimas ir jų perdirbimas.

Atliekų tvarkymo ES hierarchijoje aukščiausias prioritetas tvarkant BSA yra komposto (humuso) gamyba ir jo įterpimas į dirvožemį, nes net ir Lietuvoje derlingų žemių naudotojai jau susiduria su mažėjančiu mineralinių medžiagų efektyvumu dėl humuso išsekimo (dirvožemio nualinimu).

Nė vienoje Lietuvos savivaldybėje maisto/virtuvės atliekos iš gyventojų kol kas nėra atskirai surenkamos; nors vakarų Europoje tai daroma vis plačiau ir plačiau.

Įvertinus antrinių žaliavų pirminio rūšiavimo patirtį, galima teigti, kad atskiram šių atliekų surinkimui iš gyventojų įdiegti ir išvystyti reikės laiko.

Kadangi atskiro maisto/virtuvės atliekų surinkimo sistema plėtotųsi palaipsniui, todėl didžioji dalis šių atliekų kol kas patektų į mišrių komunalinių atliekų srautą; kurio apdorojimui reikia pastatyti MBA gamyklą, o mechaninio rūšiavimo metu gautą (sunkiaisiais metalais užterštą?) organiką apdorojant biologiniu būdu, deja, kokybiško komposto pagaminti neįmanoma (bus gaminamas stabilatas arba KAK) – todėl organikos gražinti į dirvožemį komposto pavidalu nebus galima. Tuo tarpu iš atskirai surinktų bioskaidžių atliekų gaminamas kokybiškas kompostas (humusas), kuris yra grąžinamas į dirvožemį – tai ir yra pagrindinis argumentas įdiegti ir plėtoti atskirą bioskaidžių atliekų surinkimą.

Remiantis ES šalių patirtimi, surenkant maisto/virtuvės atliekas iš daugiabučių namų gyventojų Jurbarko mieste, 2015 m. būtų galima atskirai surinkti iki 1/3 susidarančių šių atliekų – t. y. iki 500 tonų per metus, o 2020 m – apie 800 tonas per metus t.y. iki 1/2 susidarančių šių atliekų.

Šie kiekiai yra, palyginti, nedideli, ir, nors maisto/virtuvės atliekų atskiro surinkimo sistema nedaug pabrangintų atliekų surinkimo kaštus (nes tuo pačiu kiekiu sumažėtų surenkamų mišrių komunalinių atliekų kiekis) – maisto/virtuvės atliekų atskiro surinkimo įdiegimas vis tik šiek tiek (iki 10 proc.) padidintų bendrus atliekų tvarkymo kaštus (nes reikėtų nupirkti papildomus konteinerius, skirtus maisto/virtuvės atliekų surinkimui, ir padidėtų bendras atliekų surinkimo konteinerių ištuštinimo dažnumas (prisidėtų 2 papildomi surinkimai (konteinerių tuštinimai); bet sumažėtų mišrių atliekų konteinerių tuštinimo dažnumas (bent 1 tuštinimu tikrai būtų mažiau)).

5.3.3. Atskiro antrinių žaliavų surinkimo ir antrinių žaliavų perdirbimo plėtra

Vadovaujantis atliekų tvarkymo hierarchija, pagrindinis prioritetas po atliekų prevencijos turi būti teikiamas komunalinių atliekų perdirbimui, todėl pagrindinis komunalinių atliekų tvarkymo tikslas – atskirti kuo daugiau antrinių žaliavų šaltinyje, pas gyventojus ir pas juridinius asmenis, t.y. pirminio rūšiavimo būdu; nes tokios žaliavos yra geresnės kokybės ir tinkamesnės perdirbimui, negu išskirtos iš mišrių komunalinių atliekų srauto (mechaninio) rūšiavimo linijos pagalba.

Jurbarko rajono savivaldybėje šiuo metu yra parinktos vietos 103 antrinių žaliavų aikštelėms įrengti. Iš viso antrinėms žaliavos surinkti yra pastatyti 300 specialių konteinerių įsigytų už LR Aplinkos ministerijos Gaminiu ir pakuočių atliekų tvarkymo programos lėšas.

Plečiant antrinių žaliavų surinkimą iš individualių namų valdų, planuojama pradėti teikti antrinių žaliavų surinkimo maišais paslaugą.

Siekiant, kad komunalinių atliekų tvarkymo paslauga nebrangtų, plečiant antrinių žaliavų atskiro surinkimo sistemą, planuojama bendradarbiauti su pakuočių gamintojais/ importuotojais ir siekti, kad jie padengtų pakuočių atliekų surinkimo kaštus.

Apibendrinant būtina pabrėžti tai, kad Jurbarko rajono savivaldybės administracija, TRATC ir atliekų tvarkytojas (vežėjas) turi skirti rimtą dėmesį antrinių žaliavų surinkimui plėtoti, nes esama padėtis yra nepatenkinama (surenkama tik apie 5,5 kg /1 gyv./metus antrinių žaliavų arba tik ~ 2 proc. nuo susidarančių komunalinių atliekų kiekio).

Iš esmės turi būti pagerintas atliekų turėtojų informavimas ir švietimas – skatinant rinkti antrines žaliavas.

Antrinių žaliavų (AŽ) atskiro surinkimo ir jų paruošimo perdirbimui kaštai

- Popieriaus/kartono atskiras surinkimas > 200 Lt/tona
- Plastmasių atskiras surinkimas > 750 Lt/tona

- Stiklo atskiras surinkimas > 100 Lt/tona
- Antrinių žaliavų paruošimo perdirbimui (rūšiavimo, plovimo, presavimo ir t. t.) kaštai > 100 Lt/tona.

Antrinių žaliavų atskiro surinkimo ir jų paruošimo perdirbimui plėtojimas **neturėtų padidinti bendrųjų komunalinių atliekų tvarkymo kaštų** - nes AŽ (kartu su kitomis mišriomis komunalinėmis atliekomis) nebebus vežamos į Leikškių sąvartyną (atstumas nuo Jurbarko ~ 57 km) ir nebereikės mokėti sąvartyno vartų mokestį (75,22 75 Lt/tona, su PVM; jau artimiausiu metu numatomas padidinti iki >110 Lt/tona, su PVM); didelę dalį sąnaudų padengs AŽ realizavimo pajamos (popierius/kartonas ~ 250 Lt/t, plastmasės > 2000 Lt/t, stiklas ~ 150 Lt/t, spalvotieji metalai > 5000 Lt/t, juodieji metalai >1000 Lt/tona); *be to didelę dalį AŽ surinkimo ir jų paruošimo perdirbimui kaštų turėtų padengti pakuočių gamintojai/importuotojai (tikėtina - jau artimiausioje perspektyvoje).*

5.3.4. Specifinių atliekų surinkimas atliekų turėtojų apvažiavimo būdu ir per didelių gabaritų atliekų surinkimo aikšteles

Savivaldybė privalo aprūpinti gyventojus ir juridinius asmenis atskiro surinkimo priemonėmis šioms žemiau išvardintoms specifinėms buityje susidarantioms atliekoms surinkti:

- buities pavojingos atliekos ;
- buities elektros ir elektroninės įrangos atliekos;
- didžiosios atliekos (baldai ir pan.), tame tarpe naudoti netinkamos padangos;
- buities remonto (statybos ir griovimo) atliekos.

Šių atliekų surinkimas numatomas jas nemokamai atvežant į Jurbarko didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelę (DGASA) Statybininkų g. 4A.

Aikštelės įrengimui buvo skirtos gan didelės ES paramos ir valstybės biudžeto lėšos ~1,5 mln. litų; aikštelės eksploatacinės sąnaudos taip pat yra gan didelės ~ 50 tūkst. litų per metus.

Todėl DGASA galimybės turi būti išnaudojamos daug geriau negu tai daromas iki šiol (kol kas per metus aikštelėje surenkama tik apie 15-20 tonų įvairių atliekų); visų pirma daug intensyviau turi būti informuojami atliekų turėtojai apie aikštelės teikiamas galimybes nemokamai atsikratyti įvairiomis specifinėmis atliekomis, tame tarpe pavojingomis atliekomis – kviečiant atliekų turėtojus aktyviai naudotis aikštelės paslaugomis.

Informaciją apie didžiųjų atliekų surinkimo aikštelę Jurbarko, Statybininkų g. 4A ir apie atliekas, kurias galima į ją atvežti nemokamai, parengė ir savo tinklalapyje <http://aplinka.jurbarkas.lt> patalpino (kaip ir apie kitas regiono DGASA) Jurbarko rajono savivaldybė; ji taip pat patalpinta ir tinklalapyje www.uabtrac.lt.

Didžiųjų (didelių gabaritų) atliekų aikštelės planuojami pajėgumai – apie 250 tonų per metus nepavojingų atliekų ir apie 25 tonų per metus pavojingų atliekų, t. y. iš viso per metus per šią aikštelę Jurbarko rajono savivaldybėje būtų įmanoma surinkti apie 250 tonų nepavojingų ir apie 25 tonų pavojingų komunalinių atliekų.

Aikštelėje priimamos buities pavojingos atliekos, elektros ir elektronikos įrangos atliekos, didžiosios atliekos (tame tarpe ir naudotos automobilių padangos), nebetinkamos naudoti automobilių dalys (alyvos, tepalų ir oro filtrai, amortizatoriai, akumuliatoriai), akumuliatorių ir baterijų atliekos, kitos apmokestinamųjų gaminių atliekos, statybos ir griovimo atliekos, antrinės žaliavos.

Aikštelę eksploatuoja TRATC; ateityje konkurso būdu bus samdomas privatus operatorius.

Atliekų turėtojams turi būti siūlomi ir kitokie specifinių atliekų surinkimo būdai, pvz., buities pavojingų atliekų surinkimas apvažiavimo būdu ne rečiau kaip keturis kartus per metus; didžiųjų atliekų surinkimas atliekų turėtojų apvažiavimo būdu keturis kartus per metus (tiesa, kol kas įvykusio konkurso sąlygose yra numatomas šių atliekų surinkimas atliekų turėtojų apvažiavimo būdu tik du kartus per metus).

Siekiant užtikrinti, kad į atliekų tvarkymo įrenginius ir iš atliekų gaunamus produktus patektų kuo mažiau pavojingų medžiagų, TRATC ir Savivaldybės administracija numato organizuoti aktyvesnį visuomenės švietimą ir informavimą, bendradarbiaujant su kitomis savivaldybėmis ir apmokestinamųjų gaminių gamintojais bei importuotojais.

Išryškėjo viena problema – specifinių atliekų surinkimui atliekų turėtojų apvažiavimo būdu, ypač buities pavojingų atliekų surinkimui – trūksta specialaus mobiliojo pavojingų atliekų surinkimo punkto. Taip pat trūksta ir mobiliojo antrinių žaliavų surinkimo punkto.

Vienas iš problemos sprendimo būdų - TRATC organizuoti vieną bendrą visų keturių regiono didžiųjų (didelių gabaritų) atliekų surinkimo aikštelių eksploatavimo ir su jomis glaudžiai susijusių įvairių specifinių atliekų bei antrinių žaliavų surinkimo (atliekų turėtojų apvažiavimo bei kitais būdais) paslaugų viešojo pirkimo konkursą, ir į konkurso sąlygas įrašytų reikalavimą, jog konkurso laimėtojas turi turėti arba privalės įsigyti visą reikalingą paslaugoms teikti įrangą.

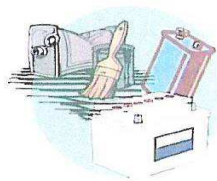
Būtinai ir žymiai aktyvesnis bei dalykiškas bendradarbiavimas su apmokestinamųjų gaminių gamintojais ir importuotojais (arba jiems atstovaujančiomis licencijuotomis organizacijomis). – siekiant, kad jie padengtų apmokestinamųjų gaminių (ir pakuočių) atliekų surinkimo sąnaudas.

Žemiau pateikiama minėta informacija apie komunalinių atliekų tvarkymo galimybes regione ir Jurbarko rajono savivaldybėje, kuri yra patalpinta tinklalapiuose <http://aplinka.jurbarkas.lt> ir www.uabratc.lt.

Pastaba:

TRATC valdyba nuo 2011 m. vasario 1 d. nustatė tokį regiono DGASA darbo grafiką:

- 1) pirmadienis – poilsio diena,
 - 2) antradienis – nuo 8.15 val. iki 18.00 val.,
 - 3) trečiadienis – nuo 8.15 val. iki 18.00 val.,
 - 4) ketvirtadienis – nuo 8.15 val. iki 18.00 val.,
 - 5) penktadienis – nuo 8.15 val. iki 18.00 val.,
 - 6) šeštadienis – nuo 9.00 val. iki 13.00 val.,
 - 7) sekmadienis – poilsio diena.
- Pietūs – nuo 12.00 iki 12.45

Buities pavojingos atliekos – liuminescencinės lempos, galvaniniai elementai, akumuliatoriai, transporto priemonių oro ir tepalo filtrai, seni tepalai, naudoti amortizatoriai, cheminių medžiagų turintys valikliai, plovikliai ir tara nuo jų, dažai, skiedikliai ir tara nuo jų, gyvsidabris ir jo turinčios atliekos, seni vaistai.

DIDŽIŲJŲ ATLIEKŲ SURINKIMO AIKŠTELIŲ ADRESAI:

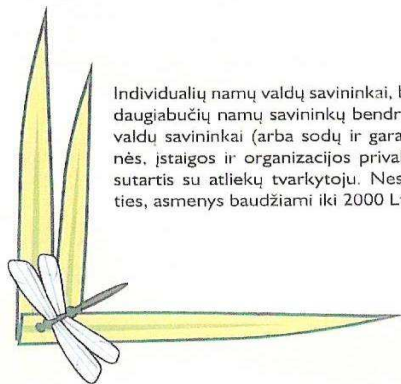
- * Tauragė – Paberžių g. 14 A
- * Jurbarkas – Statybininkų g. 4 A
- * Šilalė – Vingininkų kaimas
- * Pagėgiai – M. Jankaus g. 37

Tel. pasiteirauti 8 650 67 080

AIKŠTELIŲ DARBO LAIKAS:

- * Pirmadienis – nedirba
- * Antradienis – 8.30–18.00
- * Trečiadienis – 8.30–18.00
- * Ketvirtadienis – 8.30–18.00
- * Penktadienis – 8.30–18.00
- * Šeštadienis – 8.00–14.00
- * Sekmadienis – nedirba

Pietų pertrauka – 12.00–13.00

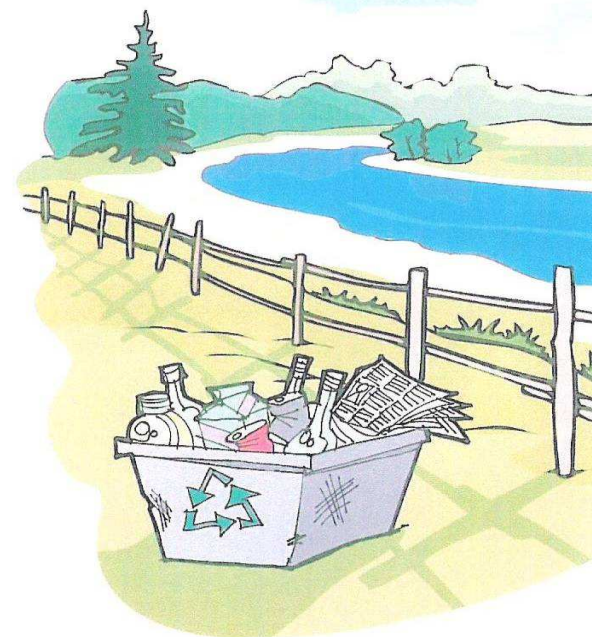
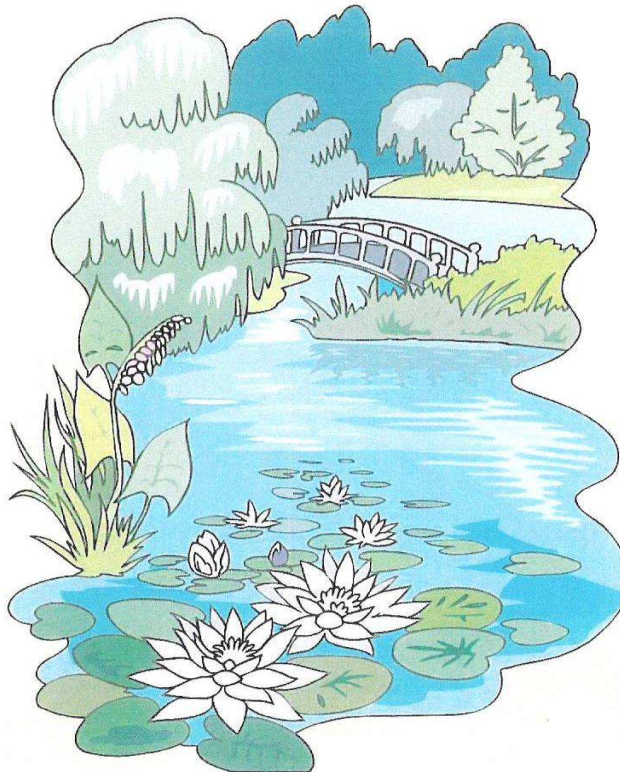
Individualių namų valdų savininkai, butų savininkai (arba daugiabučių namų savininkų bendrijos), sodų ir garažų valdų savininkai (arba sodų ir garažų bendrijos), įmonės, įstaigos ir organizacijos privalo sudaryti viešąsias sutartis su atliekų tvarkytoju. Nesudarę tokios sutarties, asmenys baudžiami iki 2000 Lt bauda.

APSKRITIES SAVIVALDYBĖSE VEIKIANTYS ATLIEKŲ TVARKYTOJAI IR TELEFONAI PASITEIRAUTI:

- * Tauragėje – UAB „Dunokai“, tel. (8 446) 61 585
- * Jurbarko – UAB „Jurbarko komunalininkas“, tel. (8 447) 72 870
- * Šilalėje – UAB Šilalės komunalinis ūkis, tel. (8 449) 74 307
- * Pagėgiuose – UAB „Ekoservisas“, tel. 8 687 16 825

Daugiau informacijos atliekų tvarkymo klausimais galite rasti internete adresu

<http://aplinka.jurbarkas.lt>

PROJEKTAS TAURAGĖS APSKRITIES SAVIVALDYBIŲ GYVENTOJŲ ŠVIETIMAS IR INFORMAVIMAS ATLIEKŲ TVARKYMO KLAUSIMAIS

Gyvename greitai kintančiame vis didėjančio vartojimo pasaulyje, kuriame visi supranta, kokia svarbi saugi ir švari aplinka. Todėl būtina skatinti žmones, ypač jaunimą ir vaikus, keisti požiūrį į mus supančią gamtą.

Tauragės apskrities savivaldybėse kuriama regioninė atliekų tvarkymo sistema pagal Tauragės atliekų tvarkymo sistemos sukūrimo projektą, finansuojamą ISPA/Sanglaudos fondo lėšomis. Šiai sistemai įkurti Tauragės apskrities savivaldybės įsteigė UAB Tauragės regiono atliekų tvarkymo centras.

Siekiant suteikti kuo daugiau informacijos apie aplinkos teršimą ir taršos prevenciją Tauragės apskrityje įgyvendinamas ES lėšomis finansuojamas projektas „Tauragės apskrities savivaldybių gyventojų švietimas ir informavimas atliekų tvarkymo klausimais“.

Projekto veiklos vykdomos Tauragės apskrities teritorijoje. Jį vykdo Jurbarko r. savivaldybės administracija kartu su partneriais – Tauragės ir Šilalės rajonų savivaldybių administracijomis bei Pagėgių savivaldybės administracija.

PROJEKTO TIKSLAI:

- ✳ didinti ir skatinti visuomenės aplinkosauginį švietimą,
- ✳ aktyvinti visuomenės dalyvavimą priimančiais sprendimais,
- ✳ nuolat informuoti visuomenę apie svarbiausius pasikeitimus aplinkosaugos srityje ir ketinamus priimti sprendimus,
- ✳ kuo plačiau skleisti informaciją visuomenei.

KODĖL REIKIA RŪŠIUOTI ATLIEKAS?

Teršdamas gamtą, žmogus sukelia didžiulį pavojų sau ir visai Žemei. Aplinkos teršimas – tai cheminių, fizinių ir biologinių teršalų, kurie neigiamai veikia žmogų ir kitus gyvus organizmus bei fizinius aplinkos komponentus, pateikimas į aplinką.

Užsienyje antrinės žaliavos pradėtos rūšiuoti daugiau kaip prieš 2 dešimtmečius. Dabar atliekų rūšiavimas daugelyje Euro-

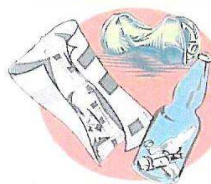
pos šalių yra tapęs įpročiu. Ir mūsų šalyje atliekų rūšiavimas turi ir gali tapti kasdienybe bei gyvenimo būdu. Tinkamas atliekų rinkimas, tvarkymas ir pateikimas antriniam naudojimui – tai procesas, prie kurio prisidedamas kiekvienas visuomenės narys gali įnešti savo indėlį į švarios ir sveikos aplinkos išsaugojimą.

Todėl labai svarbu atliekas rūšiuoti ir tai daryti geriausia ten, kur jos susidaro – namuose. Tai labai paprasta, tereikia įvairias atliekas išskirstyti į atitinkamus konteinerius.

RŪŠIUODAMI ATLIEKAS:

- ✳ išsaugosime sveiką aplinką;
- ✳ sukaupsime antrinių žaliavų;
- ✳ sutaupysime gamtos išteklių ir energijos;
- ✳ sumažinsime atliekų tvarkymo išlaidas.

KAIP TINKAMAI RŪŠIUOTI ATLIEKAS?

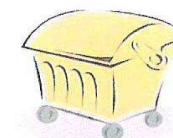
Nepamirškime, kad gaminti naujus daiktus iš antrinių žaliavų (popieriaus, plastmasės, stiklo) daug paprasčiau ir pigiau, be to, mažiau teršiama aplinka. Kuo daugiau naudojama antrinių žaliavų, tuo daugiau sutaupoma žemės turty (gamti-

nių išteklių). Mąstant, rūšiuoti atliekas ar ne, verta prisiminti, kad popierius išlieka nesuiręs 2 metus, konservų dėžutė – 90, plastiko pakuotė – 200, o stiklas – net 900 metų.

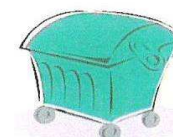
Lietuvoje atliekoms rūšiuoti skirti konteineriai yra tokių spalvų: popieriui (kartonui) – mėlynasis, plastmasei – geltonasis, stiklui – žaliasis.

POPIERIUS

PLASTMASĖ

STIKLAS

Konteineris popieriui – į jį metami laikraščiai, žurnalai, popierius, kartonas. Tačiau į šį konteinerį negalima mesti popierinių pakuočių nuo pieno arba sulčių, nes šių viduje yra folija, kurios perdirtbti nepavyks, negalima mesti ir popieriaus, sutepto aliejumi ir panašiomis medžiagomis (pvz., dėžutės nuo picos).

Konteineris plastmasei – į jį metami plastiko buteliai, indai nuo padažų, aliejaus, šampūno, įvairios plastiko pakuotės. Prieš metant šias atliekas į konteinerį, reikia nusukti kamščius, nes jie netinka perdirtbti.

Konteineris stiklui – į jį metami bet kokios spalvos stiklo buteliai, stiklainiai, stiklo duženos. Prieš metant butelius ir stiklainius, juos reikia išplauti, nuimti kamščius ir jų žiedelius. Jei į stiklo konteinerį bus įmesta kitokių atliekų, bus sugadinta antrinė žaliava. Pavyzdžiui, įmetus porceliano šukių į stiklo konteinerį, tektų iš naujo rūšiuoti visą kiekį ir išrinkti šukes. Taigi svarbiausia, kad atliekų tvarkymo įmonė pasiektų švarios ir nesugadintos antrinės žaliavos.

KOKIAS ATLIEKAS SURENKA ATLIEKŲ TVARKYMO AIKŠTELĖS?

Tauragės apskrityje veikia 4 didžiųjų atliekų surinkimo aikštelės, kuriose priimama (iš gyventojų nemokamai):

Didžiosios atliekos – baldai, buitės technika, statybos, remonto atliekos, padingos.

5.3.5. Likusių (po atliekų rūšiavimo jų susidarymo vietoje) mišrių komunalinių atliekų mechaninis – biologinis apdorojimas

Kadangi pirminis antrinių žaliavų rūšiavimas plėtojamas gana lėtai ir sunkiai – atskirai surenkamų antrinių žaliavų, kiekiai yra labai maži - įgyvendinant investicinį projektą „Tauragės regioninės komunalinių atliekų tvarkymo sistemos plėtra“, Tauragės rajone Leikiškiuose yra numatyta pastatyti mišrių komunalinių atliekų mechaninio rūšiavimo gamyklą, kaip sudėtinę MBA gamyklos dalį.

Medžiagų rūšiavimo fabriko tikslas yra išrūšiuoti perdirbimui tinkamas medžiagas.

Medžiagų rūšiavimo fabrikas padeda iš mišrių komunalinių atliekų srauto išgauti antrines žaliavas ir jas nukreipti perdirbimui; taip pat atskirti bioskaidžias atliekas (užterštą organiką) ir nukreipti ją tolesniam biologiniam apdorojimui.

Medžiagų rūšiavimo fabrikas ypač naudingas, kai atliekų rūšiavimas atliekų susidarymo vietoje vyksta blogai ir didžioji susidarančių atliekų dalis mišrių atliekų pavidalu patenka į sąvartyną – tuomet, taupant sąvartyno pajėgumus bei užtikrinant atliekų perdirbimo ir panaudojimo užduotis, būtina kuo didesnę atliekų srautą atskirti nuo sąvartyne šalinamos atliekų dalies.

Medžiagų rūšiavimo fabrikai padeda išgauti (iš mišrių komunalinių atliekų srauto) antrines žaliavas (taip pat – pašalinti kūrenimui negeidžiamas atliekas; pvz., PVC) ir įgalina gaminti (iš sausosios frakcijos) palyginti kaloringą (~ 20 MJ/kg) aukštos kokybės kietąjį atgautąjį kurą (KAK) - kurį cemento fabrikai ir specialios atliekomis (kietuoju atgautuoju kuru) kūrenamos kogeneracinės jėgainės paprastai priima sukūrenti nemokamai; taip pat su būgniniame siete (ar kitokiame įrengime) atskirtos bioskaidžių atliekų (užterštos organikos) frakcijos tolesniu biologiniu apdorojimu (biodžiovinimu) pagaminamas dar pakankamai kaloringas (12÷15 MJ/kg) žemesnės kokybės kietasis atgautasis kuras (KAK), kurį galima už palyginti nedidelį mokestį (prognozuojama ~ 50 Lt/tona) sukūrenti specialioje atliekomis (KAK) kūrenamoje kogeneracinėje jėgainėje arba šią frakciją biostabilizavus (kompostavimo būdu) pagaminamas stabilatas, kurį galima šalinti sąvartyne (naudoti atliekų kaupimo uždengimui) arba už palyginti didelį mokestį (~ 100 Lt/tona; nes šis kietasis atgautasis kuras yra žemos kokybės (žemo kaloringumo (8-10 MJ/kg) ir didelio drėgnumo (25-35 proc.)) atiduoti sukūrenti specialioje atliekomis (KAK) kūrenamoje kogeneracinėje jėgainėje.

Kadangi numatoma į medžiagų rūšiavimo fabriką tiekti mišrias komunalines atliekas, kuriose gan daug įvairių teršalų – tai toks fabrikas yra „purvino“ rūšiavimo fabrikas (angl. - *dirty MRF*). Mechaninio medžiagų rūšiavimo fabrike gautos antrinės žaliavos bus perduodamos tolesniam jų apdorojimui (pvz., plovimui, smulkinimui) į atitinkamų medžiagų perdirbimo fabrikus, o sausoji kaloringa, nors ir užteršta, frakcija bus nukreipiama į kietojo atgautojo (iš atliekų) kuro (KAK) sukūrenimo įrenginius; tuo tarpu užteršta organinė frakcija bus toliau apdorojama biologiniu būdu, mėginant ir iš jos gauti produktą (realiausia – biodžiovinimo būdu išgauti palyginti kokybišką kietąjį atgautąjį kurą (KAK)).

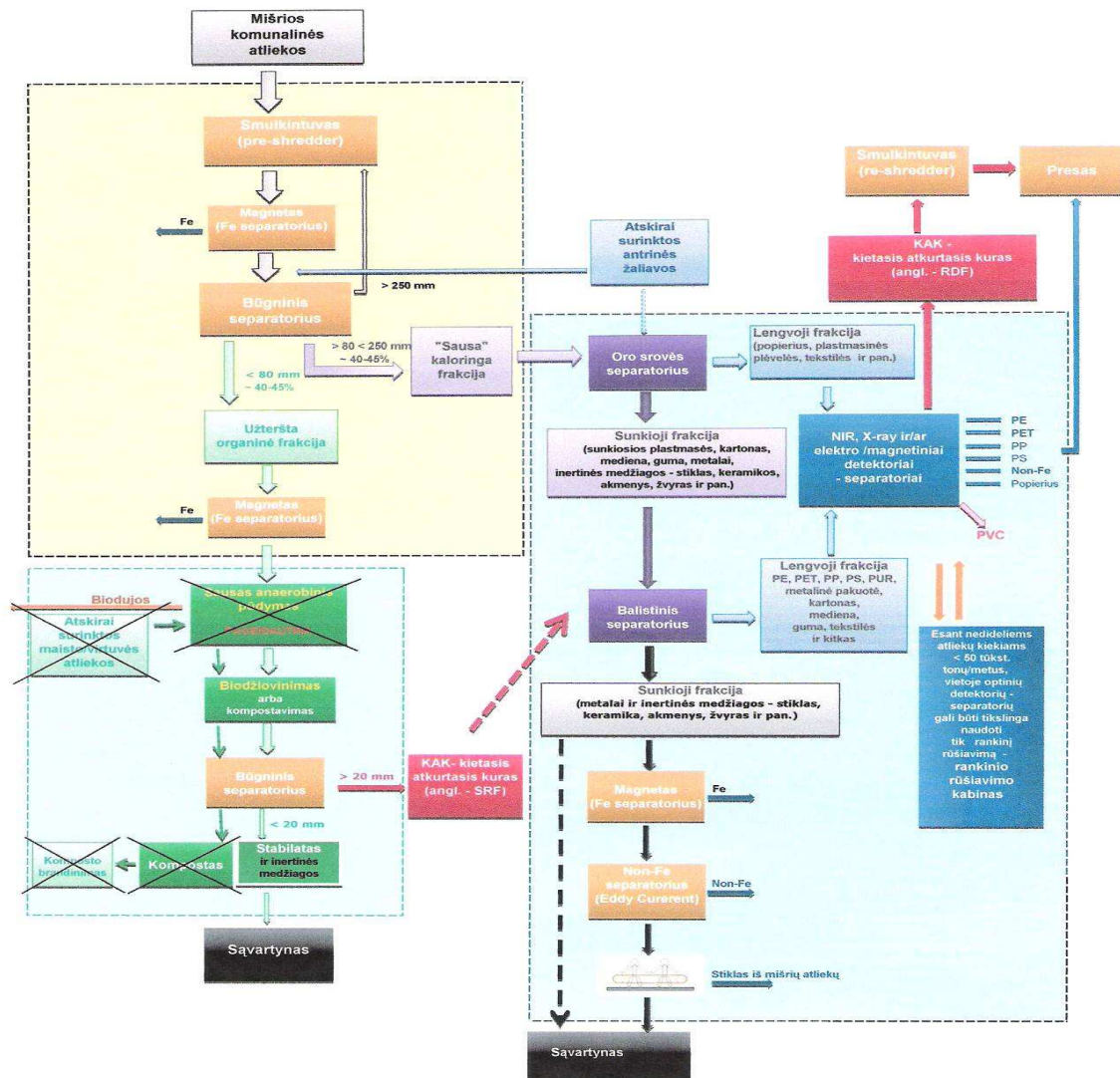
Konsultantų vertinimu, MBA gamyklos vartų mokestis sudarys 100-150 litų/tona.

Jis priklausys nuo to:

- ar tikrai bus užtikrintas prognozuojamo mišrių komunalinių atliekų kiekio stabilus tiekimas į MBA gamyklą;
- ar MBA gamyklos technologinė schema bus optimali (ar investiciniai kaštai neviršys 15,24 mln. litų);
- ar išgautos antrinės žaliavos bus perkamos kainomis ne žemesnėmis, negu:
 - plastmasės > 2000 Lt/tona,
 - popierius/kartonas > 250 Lt/tona,
 - stiklas > 150 Lt/tona,

- spalvotieji metalai > 5000 Lt/tona,
- juodieji metalai > 1000 Lt/tona;
- ar iš sausosios frakcijos išgautas, aukštos kokybės (kaloringumas ≥ 20 MJ/kg, drėgnumas < 15 proc.) kietasis atgautasis kuras (KAK) bus priimamas sukūrenti nemokamai (derybų objektu paliekant tik transportavimo kaštus);
- ar iš užterštos organikos pagamintas kietasis atgautasis kuras bus pakankamai kokybiškas (kaloringumas $12 \div 15$ MJ/kg, drėgnumas ≤ 20 proc.), kad jis būtų priimamas sukūrenti už nedidelį mokestį (≤ 50 Lt/tona).

Principinė mišrių komunalinių atliekų mechaninio - biologinio apdorojimo gamyklos schema

PASTABOS:

- Atskirai surinktas antrinės žaliavos (AŽ) tikslinga pirma nukreipti į oro srovės separatorių - tam, kad būtų atskirtos lengviausios frakcijos: plėvelės iš plastmasių srauto, popierius iš popieriaus/kartono srauto ir metalinė pakuotė iš stiklo/metalinės pakuotės srauto. Po to likusi AŽ srautą tikslinga nukreipti į balistinį separatorių.
- Pastaba:* atskirai surinktas stiklo/metalinių pakuočių srautas patenka į oro srauto separatorių (kuriame atskiriamas metalinių pakuočių srautas), po to į balistinį separatorių - kuriame yra atskiriama smulki inertinė frakcija ir įvairios priemonės (lengvesnės už stiklą) - stiklas ir stiklo duženos patenka ant konvejerio kaip sunki frakcija (jos toliau niekaip rūšiuoti nebereikėtų).
- KAK (angl. - SRF), gauta iš užterštos organikos, tikslinga nukreipti į balistinį separatorių, tolesniam jo separavimui kartu su sausąja sunkiąja frakcija.
- Tai gali tapti būtina dar ir dėl to, kad šiame KAK (angl. - SRF) gali būti įvairių chloro turinčių junginių - todėl srautą reikėtų nukreipti į optinių detektorių-separatorių bloką.
- Taupumo sumetimais, kai atliekų kiekiai yra palyginti nedideli (< 50 tūkst. tonų per metus), galima būtų visą išdžiovintą (sukompostuotą) organinę masę nukreipti tiesiai į balistinį separatorių - t.y. būgninio separatoriaus atsisakyti.
- RDF kaloringumas ~ 20 MJ/kg, o drėgnumas ~15 proc., chloro < 1 proc.; SRF - kaloringumas ~ 12 MJ/kg, drėgnumas ≤ 20 proc., chloro < 0,5 proc.
- Jeigu kur nors būtų nutarta įdiegti rankinio rūšiavimo liniją (Tauragėje, Telšiuose, Utenoje ir net Marijampolėje bei Alytuje tai visiškai realu), vieno optinio detektoriaus - separatoriaus vis tiek reikėtų - garantuotam PVC pašalinimui, ko gero būtų reikalingas ir balistinis separatorius - be jo sunku būtų išgauti tinkamos (patenkinamos) kokybės KAK.
- Jeigu maisto/virtuvės atliekos atskirai nerenkamos, tai jų padavimas į sauso anaerobinio pūdymo įrenginį - dabar ir nenumatomas (nors visada bus galimas ateityje).
- Jeigu išgauti biodujos dabar nenumatomas - tai sauso anaerobinio pūdymo įrenginiai dabar tiesiog nestatomi (juos visada bus galima pastatyti ateityje) - dabar organinė frakcija paduodama tiesiogiai į bio-džiovinimo arba tunelinio kompostavimo įrenginius.
- Jeigu atskirai surinkamų maisto/virtuvės atliekų kiekiai yra nedideli, biodujų išgavimas iš jų - nenumatomas.
- Tai surinktos maisto/virtuvės atliekos kompostuojamos specialiuose konteineriuose (kuriuose > 1 val. užtikrinama > 70 laipsnių Celsijaus temperatūra).

© A. Brazas, UAB "Atliekų tvarkymo konsultantai", 2011 m.

5.3.6. Biodujų gamybos ir panaudojimo galimybių įvertinimas

Numatoma, kad MBA gamykloje, po mišrių komunalinių atliekų rūšiavimo būgniniame siete, bus gaunama apie 13 tūkst. tonų užterštos organikos per metus (taip pat numatoma per metus atskirai surinkti ~ iki 2000 tonų maisto/virtuvės atliekų).

Taigi, per metus Tauragės regione susidarytų iki 15 tūkst. tonų bioskaidžių atliekų, *kurias būtų galima panaudoti biodujų gamybai „sauso“ anaerobinio pūdymo būdu.*

Per metus būtų išgaunama $1,5 \div 1,8$ mln. m^3 biodujų, kurių užtektų aprūpinti ~ 1 MW ($400 \text{ kW}_{\text{el.}} + 600 \text{ kW}_{\text{th}}$) galios jėgainei (su vidaus degimo varikliu); per metus būtų pagaminama ~ 2,5 MWh el. energijos, kurią realizavus (po 30 ct/kWh) būtų gaunama apie 750 tūkst. litų pajamų; taip pat būtų pagaminama apie 4,5 MWh šiluminės energijos (dalį kurios ~3 MWh šildymo sezono metu būtų galima naudoti sąvartyno administracinių patalpų apšildymui), dalis šiluminės energijos būtų sunaudojama anaerobinio pūdymo reaktoriams pašildyti.

Taigi, per metus būtų galima gauti iki 1 mln. litų pajamų (arba sutaupyti išlaidų: el. energijos ir šilumos naudojimas savo reikmėms – sąvartyno administraciniam pastatui ir MBA gamyklai).

Tokia biodujų gamykla su kogeneracine jėgaine (dviem vidaus degimo varikliais, kiekvienas po $200 \text{ kW}_{\text{el.}}$) kainuotų > 15 milijonų litų; panašiai kaip ir MBA gamykla be biodujų gamybos.

Faktiškai amortizacinės sąnaudos būtų lygios galimoms gauti pajamoms arba netgi didesnės. Eksploataciniai biodujų gamyklos kaštai sudarytų tikrai daugiau kaip 500 tūkst. litų per metus.

Taigi, biodujų gamykla esant dabartinei el. energijos supirkimo kainai (30 ct/kWh) būtų nuostolinga; ji taptų rentabili tik el. energijos supirkimo kainai pasiekus 60 ct/kWh.

Išvada: šiuo metu (el. energijos supirkimo kainai esant 30 ct/kWh) biodujų išgavimas iš užterštos organikos, gautos MBA gamykloje po mišrių komunalinių atliekų išsijojimo būgniniame siete, ir šių biodujų panaudojimas (jas sukūrenant jėgainėje - vidaus degimo variklyje) būtų nerentabilus ir tik padidintų MBA gamyklos vartų mokestį (maždaug iki 150-200 Lt/tona), tuo pačiu ir bendrus komunalinių atliekų tvarkymo kaštus.

5.3.7. Kietojo (iš atliekų) atgautojo kuro (KAK) sukūrenimo galimybės

Po mišrių komunalinių atliekų rūšiavimo MBA gamyklos medžiagų rūšiavimo fabrike – išgavus antrines žaliavas - likusias netinkamas perdirbti turinčias energetinę vertę atliekas (sausoji frakcija) apdorojant toliau (iš jos pašalinus PVC ir inertines medžiagas) – gaunamas aukštos kokybės KAK (kietais atgautasis kuras), kurį planuojama sukūrenti AB „Akmenės cementas“ cemento fabrike arba UAB „Fortum Klaipėda“ statomoje kogeneracinėje jėgainėje. Abu šie objektai yra didžiuliai bet kokio atsinaujinančio kuro (biokuro ir/ar KAK) naudotojai, pilnai pajėgūs priimti visą Tauragės MBA gamykloje pagamintą kietąjį atgautąjį kurą, kurio santykinis kiekis sudarytų vos keletą procentų šiems įrenginiams reikalingo kuro.

Tačiau KAK kaloringumas ir drėgnumas turi būti priimtinas naudotojams; be to MBA gamyklos operatorius turės garantuoti, kad KAK nebus kenksmingų priemaišų (t. y., kad chloro, sieros ir kitų halogeninių junginių bei gyvsidabrio ir kadmio koncentracijos neviršys nustatytų maksimalių leistinų normų).

Tikėtina, kad šis kaloringas (~ 20MJ/kg) ir mažai drėgmės (≤ 15 proc.) turintis kuras (KAK) bus priimamas sukūrenti nemokamai; tačiau greičiausiai teks pristatyti jį į sukūrenimo vietą MBA gamyklos sąskaita.

Bet kol kas TRATC turi tik ketinimų protokolus dėl aukštos kokybės KAK sunaudojimo AB „Akmenės cementas“; galutinai nesusitarta nei dėl KAK kokybės parametrų, nei dėl jo transportavimo kaštų padengimo.

Problematiškiau yra su gan žemos kokybės kietuoju atgautuoju kuru (KAK), kurį galima pagaminti toliau biologiškai apdorojant užterštą organiką, gautą iš mišrių komunalinių atliekų srauto, jas išsijojus būgniniame sietė.

Jeigu užteršta organika toliau būtų apdorojama biostabilizavimo (kompostavimo) būdu – KAK kaloringumas gautusi žemas ($8\div 10$ MJ/kg), o drėgnumas didelis (25-30 proc.) – už jo sukūrenimą UAB „Fortum Klaipėda“ statomoje kogeneracinėje jėgainėje tektų primokėti maždaug 100 Lt/tona (transportavimo kaštus padengti turėtų Tauragės MBA gamykla); AB „Akmenės cementas“ tokio KAK sukūrenti savo cemento fabrike – greičiausiai nepriimtų.

Greičiausiai šitą itin žemos kokybės KAK – tiksliau stabilatą (biostabilizuotą užterštą organiką) reikėtų šalinti Leikškių sąvartyne (padengiant jo šalinimo kaštus!).

Žymiai geresnės kokybės (kaloringumas $\sim 12\div 15$ MJ/kg; drėgnumas ≤ 20 proc.) KAK būtų pagamintas taikant **biodžiovinimo** technologiją.

Tikėtina, kad už šitokio KAK sukūrenimą UAB „Fortum Klaipėda“ statomoje kogeneracinėje jėgainėje pakaktų primokėti < 50 Lt/tona (transportavimo kaštus tektų padengti Tauragės MBA gamyklai); panašiomis sąlygomis šį KAK priimtų sukūrenti ir AB „Akmenės cementas“ savo cemento fabriko besisukančioje krosnyje.

5.3.8. Senų sąvartynų uždarymas ir rekultivavimas bei regioninio nepavojingų atliekų sąvartyno plėtra

Nebeveikiantis vidutinio dydžio Jurbarko (Smukučių kaime) sąvartynas nuo 2009 m. yra uždarytas ir dabar rekultivuojamas TRATC įgyvendinamo investicinio projekto „Tauragės regiono senų sąvartynų uždarymas“ metu. Sąvartyno rekultivavimo darbai pilnai (100%) finansuojami Europos Sąjungos Sanglaudos fondo ir valstybės biudžeto lėšomis.

Jurbarko rajono savivaldybės teritorijoje yra 17 mažų sąvartynų/šiukšlynų seniūnijose, kurie visi yra uždaryti ir dabar vyksta jų sutvarkymo (rekultivavimo) darbai, finansuojami ES paramos ir valstybės biudžeto lėšomis.

Atsižvelgiant į šalinamus mišrių komunalinių atliekų kiekius ($> 30\,000$ tonų/metus), prognozuojama, kad Tauragės regioninio nepavojingų atliekų sąvartyno Leikiškių kaime I ir II sekcijos užsipildys 2013-2014 m. (nes jų projektinis pajėgumas ~ 150 tūkst. m^3).

Todėl jau dabar (vėliausiai 2012 m) būtina pradėti III ir IV sąvartyno sekcijų įrengimo darbų pirkimo procedūras. Tauragės regioninio sąvartyno II ir IV sekcijų įrengimas numatomas 2013 - 2014 m. , o atliekos jose bus pradėtos šalinti nuo 2014 m.

Vertinama, kad naujų sekcijų įrengimas kainuos $3\div 4$ mln. Lt .

Įrengus III ir IV sekcijas, bendra sąvartyno talpa išaugs iki 350 tūkst. m^3 .

Pradėjus eksploatuoti MBA gamyklą, sąvartyne šalinamų atliekų kiekis sumažės nuo $30\div 33$ tūkst. tonų per metus, iki 15 tūkst. tonų per metus (įskaitant ir stabilatą) – t. y. 2 kartus; o jeigu bus įdiegta užterštos organikos biodžiovinimo technologija – iš jos gaminamas gan kokybiškas KAK – tai iki 10 tūkst. tonų, t. y. 3 kartus.

Tokiu būdu sąvartyno eksploatavimo laikas nuo planinio $\sim 10\div 12$ metų, išaugs iki ~ 16 metų, o gal net iki 20 metų ir ilgiau.

5.4. Komunalinių atliekų tvarkymo plėtojimas (organizacinė plėtra)

Komunalinių atliekų tvarkymo plėtojimas Jurbarko rajono savivaldybės teritorijoje 2011-2020 m. laikotarpiu bus vykdoma per regioninės ir savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo sistemų (KATS) plėtrą bei per KATS papildančių gamintojų/importuotojų (ar jiems atstovaujančių organizacijų) apmokestinamųjų gaminių ir pakočių atliekų surinkimo sistemų diegimą (žr. 6 lentelę).

6. lentelė. Komunalinių atliekų tvarkymo sistemos organizavimas Jurbarko rajono savivaldybėje.

Eil. Nr.	Komunalinių atliekų tvarkymo veikla	Komunalinių atliekų tvarkymo organizavimas			Komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų teikimas					
		TRATC (steigėjas - regiono savivaldybės)	Savi- valdybė	Gamintojai ir Importuotojai (ar jų organizacijos)	TRATC	Konkursą laimėjęs atliekų tvarkytojas	DGASA ekspl. konkurso laimėtojas	ŽAKA ekspl. konkurso laimėtojas	MBA gamyklos operatorius	Privačios įmonės
1.	Mišrių komunalinių atliekų surinkimas	+	+			+				
2.	Mišrių komunalinių atliekų šalinimas regioniniame sąvartyne; jo uždarymas, priežiūra po uždarymo	+			+					
3.	Mišrių komunalinių atliekų apdorojimas MBA gamykloje	+							+	
4.	Maisto/virtuvės atliekų atskiras surinkimas	+	+					+		
5.	Atskirai surinktų maisto/virtuvės atliekų kompostavimas	+			+			+		
6.	Žaliųjų atliekų atskiras surinkimas	+	+			+		+		
7.	Žaliųjų atliekų kompostavimas	+			+			+		
8.	BSA atskyrimas ir kompostavimas vietoje	+	+							

Eil. Nr.	Komunalinių atliekų tvarkymo veikla	Komunalinių atliekų tvarkymo organizavimas			Komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų teikimas					
		TRATC (steigėjas - regiono savivaldybės)	Savi- valdybė	Gamintojai ir Importuotojai (ar jų organizacijos)	TRATC	Konkursą laimėjęs atliekų tvarkytojas	DGASA ekspl. konkurso laimėtojas	ŽAKA ekspl. konkurso laimėtojas	Gamint. ir import. organizac. sądytos įmonės	Privačios įmonės
9.	Antrinių žaliavų (įsk. pakuočių atliekas) surinkimas ir paruošimas perdirbti	+	+	+		+	++		*	*
10.	Antrinių žaliavų (įskaitant pakuočių atliekas) perdirbimas/naudojimas			+						+
11.	Elektros ir elektroninės įrangos atliekų surinkimas	+	+	+	+		+* ++		*	*
12.	Elektros ir elektroninės įrangos atliekų perdirbimas/naudojimas			+						+
13.	Apmokestinamųjų gaminių atliekų surinkimas	+	+	+			+* ++		*	*
14.	Apmokestinamųjų gaminių atliekų perdirbimas/naudojimas			+						+
15.	Kitų specifinių atliekų (pvz., buitės pavojingų atliekų, didžiųjų atliekų, statybinių atliekų) surinkimas	+	+		+	++	+* ++			*
16.	Kitų specifinių atliekų (pvz., buitės pavojingų atliekų, didžiųjų atliekų, statybinių atliekų) apdorojimas (atidavimas perdirbti/šalinti)	+			+					+

+* Didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelėse ++ Surinkimas apvažiavimo būdu * Alternatyvus tvarkymas, jei bus nutarta taip.

Atsižvelgiant į atliekų tvarkymo teisinės bazės pokyčius ir tolimesnį Tauragės regioninės atliekų tvarkymo sistemos kūrimą, planavimo laikotarpiu (2011-2020 m.) numatomi Jurbarko rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo sistemos organizaciniai pokyčiai susiję su šiais aspektais:

- naujos regioninės komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūros (MBA gamyklos, žaliųjų atliekų kompostavimo aikštelių) įdiegimu bei MBA gamyklos (gali būti ir DGASA bei ŽAKA) eksploatavimo perdavimu konkursą laimėjusiam operatoriui ;
- bendradarbiavimu su gamintojais ir importuotojais (arba jiems atstovaujančiomis licencijuotomis organizacijomis), kurie pagal gamintojo atsakomybės principą turi organizuoti ir (ar) finansuoti pakuočių atliekų bei elektros ir elektroninės įrangos atliekų ir kitų apmokestinamųjų gaminių atliekų surinkimą ir tvarkymą;
- vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą įvedimu.

5.4.1. Bendradarbiavimas su gamintojais ir importuotojais, tvarkant pakuočių bei elektros ir elektroninės įrangos ir kitų apmokestinamųjų gaminių atliekas

Kadangi didelė komunalinių atliekų sraute susidarančių antrinių žaliavų dalis (> 50 proc.) – yra pakuočių atliekos, todėl tikimasi, kad planuojamu laikotarpiu bus pakeista Lietuvos gamintojų atsakomybės principo įgyvendinimą reglamentuojanti teisinė bazė ir bus sukurtos prielaidos tiesioginiam TRATC bei gamintojų ir importuotojų (ar jiems atstovaujančių licencijuotų organizacijų) bendradarbiavimui.

Planuojama, kad antrinėse žaliavose esančių pakuočių atliekų surinkimo ir jų paruošimo perdirbimui veiklą pakuočių atliekų tvarkymui *licencijuotos gamintojų ir importuotojų organizacijos* organizuos vienu iš šių būdų:

- kartu su TRATC organizuos antrinių žaliavų, įskaitant pakuočių atliekas, surinkimo (ir paruošimo perdirbti) paslaugų pirkimo konkursus ir padengs dalį antrinių žaliavų surinkimo kaštų (proporcingai surenkamų pakuočių atliekų kiekiui);
- pasirašiusios sutartis su TRATC dėl pakuočių atliekų surinkimo sąnaudų kompensavimo; gamintojų/importuotojų organizacijos padengs kaštų skirtumus tarp antrinių žaliavų vertės ir antrinių žaliavų surinkimo bei paruošimo perdirbti sąnaudų - nes atliekų turėjai neturi du kartus mokėti už pakuočių atliekų tvarkymą;
- kurs alternatyvias (Savivaldybės KATS papildančias) pakuočių atliekų surinkimo sistemas.

Taip pat planuojama bendradarbiauti su licencijuotomis elektros ir elektroninės įrangos bei kitų apmokestinamųjų gaminių gamintojų ir importuotojų organizacijomis, siekiant pasirašyti su jomis sutartis ir derantis, kad elektros ir elektroninės įrangos bei kitų apmokestinamųjų gaminių atliekų tvarkymo sąnaudas apmokėtų šios organizacijos.

5.4.2. Privataus sektoriaus dalyvavimas kuriant ir eksploatuojant MBA gamyklą

Naujos regioninės komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūros – MBA (mechaninio – biologinio apdorojimo) gamyklos projektavimo ir statybos investicinio projekto (TRATC) privatus partneris – **operatorius** (kartu, gal būt, ir investuotojas) visais atvejais turi būti parenkamas viešo konkurso būdu.

Galimi 3 privataus partnerio pritraukimo variantai, *nekuriant bendros (su TRATC) įmonės*:

- 1) MBA gamyklos operatoriaus - eksploatavimo paslaugų pirkimas LR Viešųjų pirkimų įstatymo nustatyta tvarka (šio varianto trūkumas – galimos problemos dėl ilgalaikės (MBA gamyklos amortizacijos laikotarpiui) sutarties sudarymo; nes dabar ją, be išankstinio Viešųjų pirkimų tarnybos sutikimo (leidimo) sudaryti sutartį ilgesniam laikotarpiui – būtų galima sudaryti tik 3+3 metų laikotarpiui);
- 2) Koncesijos suteikimas (pagal LR Koncesijų įstatymą) MBA gamyklos projektavimui, statybai ir eksploatavimui; koncesininkas gautų pajamas už parduotas antrines žaliavas (ateityje, gal būt, ir už paruoštą energiją (jeigu būtų įdiegiamas biodujų išgavimas iš bioskaidžių atliekų), o suteikiančiosios institucijos (regionų savivaldybių administracijų – savivaldybių taryboms pritarus) atlyginimas – „vartų mokestis“; koncesijos konkursą skelbti ir koncesijos sutartį sudaryti galėtų ir TRATC- jeigu jį tai daryti įgaliotų regiono savivaldybių tarybos;
- 3) Viešojo sektoriaus (savivaldybių) ir privataus sektoriaus (*privataus investuotojo ir operatoriaus*) partnerystės sutartis (pagal LR Investicijų įstatymą) dėl MBA gamyklos projektavimo, statybos ir eksploatavimo; pastaba – ši forma kol kas yra mažiausiai teisiškai reglamentuota.

Tiek koncesijos konkursui ir sutarčiai, tiek ir privataus partnerio parinkimo konkursui ir partnerystės sutarčiai turi pritarti regiono savivaldybių tarybos; konkursus skelbti ir sutartis sudaryti galėtų ir TRATC – jeigu jį tai daryti (patvirtinusios konkurso sąlygas ir sutarties projektą) įgaliotų regiono savivaldybių tarybos.

Aukščiau įvardintų 2 ir 3 variantų atveju galima ir institucinė partnerystė – t. y. mišraus kapitalo įmonės steigimas (pagal LR Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymą; *ES Sanglaudos fondo parama – 12,95 mln. litų investuojama kaip viešojo sektoriaus įnašas į bendros įmonės kapitalą.*

Privataus partnerio (operatoriaus ar koncesininko arba investuotojo-operatoriaus) pritraukimas būtų naudingas šiais aspektais:

- sutartys (koncesijos arba partnerystės) apimtų tiek MBA gamyklos projektavimo ir statybos darbus, tiek MBA gamyklos eksploatavimą - todėl atsirastų daugiau galimybių užtikrinti palankias investicijų pritraukimo projektui sąlygas;
- būtų sudaryta galimybė pritraukti privatų investuotoją – projekto partnerį, kuris turi specialias žinias ir patirtį diegiant MBA gamyklų technologijas.

Jeigu TRATC (pasikonsultavęs su savivaldybėmis) galutinai nutars nebemėginti pritraukti (pasirinkti) konkurso būdu privataus investuotojo – būsimo MBA gamyklos operatoriaus (koncesininko ar pagal partnerystės sutartį), o MBA gamyklą projektuos ir statys pats (už jam paskirtas ES paramos lėšas – 12,95 mln. litų ir patvirtintus savivaldybių įnašus - 2,29 mln. litų), skelbdamas MBA gamyklos projektavimo ir statybos darbų viešojo pirkimo konkursą pagal FIDIC geltonąją knygą; *tai, MBA gamyklos statybai einant į pabaigą, TRATC reikės viešojo konkurso būdu pirkti jos eksploatavimo (MBA gamyklos operatoriaus) paslaugas maksimaliam leistinam laikotarpiui.*

5.4.3. Vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir jų tvarkymą įvedimas

Jurbarko rajono savivaldybės taryba 2009 m. pritarė vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir jų tvarkymą įvedimui Jurbarko rajono savivaldybės teritorijoje ir pavedė TRATC parengti vietinės rinkliavos įvedimui reikalingus dokumentus.

Vėliau vietinės rinkliavos įvedimo terminas buvo nukeliamas - dabar numatoma vietinę rinkliavą įvesti iki 2011 m. pabaigos (nuo 2012-01-01).

Vietinė rinkliava už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir jų tvarkymą – tai savivaldybės tarybos sprendimu nustatytas privalomasis mokestis, kurį turi mokėti visi komunalinių atliekų turėtojai, besinaudojantys savivaldybės organizuojama komunalinių atliekų tvarkymo sistema. Planuojama, kad vietinę rinkliavą įdiegs ir administruos TRATC.

Pagrindiniai vietinės rinkliavos įvedimo privalumai:

- surinktomis lėšomis disponuoja ta institucija, kuri atsako už strateginių nuostatų atliekų tvarkymo srityje vykdymą savivaldybės teritorijoje – t. y. Savivaldybės taryba;
- užtikrinama atliekų turėtojų prievolė mokėti už suteiktas paslaugas ir pilnai įgyvendinamas principas „teršėjas moka“;
- Savivaldybė kontroliuoja finansinius srautus ir nustato aiškias veiklos sąlygas TRATC ir atliekų tvarkytojams;
- užtikrinama, kad visos susidarančios atliekos patenka į atliekų tvarkymo įrenginius;
- savivaldybių, kuriose jau įvestos vietinės rinkliavos, pavyzdžiai rodo, kad vietinės rinkliavos lėšas iš atliekų turėtojų surinkti įmanoma (nors tai ir reikalauja TRATC bei savivaldybės administracijos pastangų), o dauguma atliekų turėtojų šiuos pasikeitimus priima geranoriškai (t. y. juos toleruoja).

Diegiant vietinę rinkliavą, Savivaldybės administracija ir taryba turi atlikti šiuos pasirengiamuosius darbus:

- padėti TRATC sukurti vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų tvarkymą administravimo padalinį;
- padėti TRATC sukurti komunalinių atliekų turėtojų duomenų bazę (registrą);
- dalyvauti rengiant ir patvirtinti Savivaldybės atliekų tvarkymo planą ir Savivaldybės atliekų tvarkymo taisykles – teisinį pagrindą vietinei rinkliavai įvesti;
- dalyvauti rengiant ir patvirtinti Vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir jų tvarkymą Nuostatus; dalyvauti rengiant ir patvirtinti vietinės rinkliavos dydžius.
- sudaryti vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų tvarkymą įvedimo grafiką;
- paskelbti informaciją apie komunalinių atliekų tvarkymo paslaugas ir rinkliavos įvedimą Savivaldybės interneto svetainėje, seniūnijų skelbimo lentose, vietinėje spaudoje.

Be to, TRATC, Savivaldybės administracija ir atliekų tvarkytojas (UAB „Jurbarko komunalininkas“, bendradarbiaudami su seniūnijų seniūnais, 2011 m. turėtų sudaryti sąrašus gyventojų, kuriems komunalinių atliekų surinkimo kontaineriais paslauga negali būti teikiama dėl ribotų privažiavimo galimybių, nurodant riboto privažiavimo laikotarpius ir numatant vietas, į kurias gyventojai galėtų pristatyti susidarančias komunalines atliekas patys. Šiems gyventojams turėtų būti nustatytos vietinės rinkliavos lengvatos.

5.5. Komunalinių atliekų tvarkymo sistemos finansavimas

5.5.1. Investicinių projektų finansavimo poreikis ir finansavimo šaltiniai

Šiame plane numatyta komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūrai sukurti numatoma naudoti įvairius finansavimo šaltinius: ES Sanglaudos fondo paramą, valstybės ir savivaldybės biudžetų lėšas, TRATC skolintas lėšas, privataus kapitalo lėšas, kitas teisėtai gautas lėšas.

Kiekvienos komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūros objekto prognozuojamas investicijų poreikis ir finansavimo šaltiniai numatyti Jurbarko rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo programoje, o investicijų poreikio santrauka yra pateikta 5 lentelėje.

Šiuo metu pagal patvirtintą priemonės VP3-3.2-AM-01-V „Atliekų tvarkymo sistemos sukūrimas“ valstybės projektų sąrašą Nr.01, TRATC įgyvendina projektus „Tauragės regiono senų sąvartynų ir šiukšlynų uždarymas“ ir „Tauragės regiono kompostavimo aikštelių įrengimas“.

Projektų įgyvendinimo metu Tauragės apskrityje numatoma atlikti tokius darbus:

- uždaryti ir rekultivuoti visus senus sąvartynus (viso 58 vnt.; tame tarpe Jurbarko rajone - 17 smulkiųjų sąvartynų/šiukšlynų ir 1 vidutinio dydžio Smukučių sąvartynas) - dažniausiai atliekas iš smulkiųjų sąvartynų/šiukšlynų perkeltiant į buvusius pagrindinius savivaldybių sąvartynus (Jurbarko rajone – į Smukučių sąvartyną), po to juos taip pat rekultivuojant (uždengiant gruntą);
- įrengti 3 žaliųjų atliekų kompostavimo aikšteles (ŽAKA) šalia Jurbarko, Šilalės ir Pagėgių;
- įsigyti žaliųjų atliekų kompostavimo aikštelėms eksploatuoti reikalingą įrangą (frontalinį ratinį krautuvą, atliekų smulkintuvą, komposto kaupų vartytuvą, komposto sietą (sijotuvą) ir šių įrenginių pervežimo techniką (traktoriaus priekabą));
- *Tauragės (aikštelė įrengta) ir statomose Jurbarko bei Šilalės ŽAKA numatoma pastatyti maisto/virtuvės atliekoms kompostuoti skirtus specialius dinامينius kompostavimo konteinerius (iš viso 4 vnt.) arba vertikalius kompostavimo tunelius (silo), kiekvienai aikštelei parinktus pagal reikalingą našumą (prognozuojamą surinkti maisto/virtuvės atliekų kiekį).*

Investicinių projektų bendras lėšų poreikis (be PVM):

1. Lėšos techninei pagalbai (TRATC) – galimybių studijų, pirkimo dokumentų parengimas, vietinės rinkliavos įvedimui reikalingų dokumentų parengimas, savivaldybių atliekų tvarkymo planų ir taisyklių parengimas, BSA atskiuro surinkimo pilotinių projektų atlikimas, informacinio aprūpinimo dokumentų parengimas – 2011÷2014 m. , visam Tauragės regionui – **450,0** tūkst. Lt.
2. Senųjų sąvartynų uždarymas ir rekultivavimas – 2011÷2012 m. - **15 103,0** tūkst. Lt.
3. Bioskaidžių atliekų namudiniam kompostavimui skirtų kompostavimo dėžių (regionui ~ 5716 vnt., Jurbarko raj. savivaldybei – 1154 vnt.) nupirkimas ir išdalinimas individualių namų valdų savininkams (pirmiausia – miestuose) – 2011÷2014 m. - **1 420,0** tūkst.litų (iš jų, Jurbarko raj. savivaldybė – 288,50 tūkst. litų);
Biologinių (maisto ir virtuvės) atliekų atskiuro surinkimo iš daugiabučių namų miestuose ir maitinimo bei prekybos įmonių konteinerių (talpa – 360 litrų) įsigijimas (regionui ~ 500 vnt., Jurbarko raj. savivaldybei - 155 vnt.) - 2013÷2014 m. – **1 250,0** tūkst. litų (iš jų, Jurbarko raj. savivaldybė – 38,75 tūkst. litų).
4. Žaliųjų atliekų kompostavimo aikštelių - ŽAKA (Jurbarko, Šilalėje ir Pagėgiuose) statyba – **1 800,0 tūkst.** litų (iš jų, Jurbarko raj. savivaldybė – 600,0 tūkst. litų);
ŽAKA aikštelių eksploatavimui reikalingos įrangos ir mechanizmų įsigijimas – 2012÷2013 m. - **1 350,0** tūkst. litų ;
Maisto/virtuvės atliekų kompostavimui reikalingų 4 specialių dinامينių kompostavimo konteinerių arba 3 vertikalių kompostavimo tunelių (silo) įsigijimas – iki 2013 m. - **2 800,0** tūkst. Lt (iš jų, Jurbarko ŽAKA – 700,0 tūkst. litų).

5. Regioninio nepavojingų atliekų sąvartyno Leikiškių kaime III ir IV sekcijų statyba ir I-II sekcijų uždengimas - 2012÷2013 m. - **3000,0÷4000,0** tūkst. litų
6. MBA gamykla ir kita susijusi įranga - **15 240,0** tūkst. Lt

Iš viso 2011÷2014 m. reikalingų investicijų poreikis sudaro 42÷43 mln. litų.

Šiuo metu regionui 2011÷2014 m. laikotarpiui jau paskirtos ES paramos ir valstybės biudžeto lėšos sudaro **apie 28 mln. litų.**

Aukščiau išvardintus investicinius projektus numatoma (planuojama) finansuoti iš tokių šaltinių:

- ES Sanglaudos fondo lėšų;
- valstybės biudžeto lėšų ;
- pareiškėjo (TRATC) ir savivaldybių lėšų;
- TRATC lėšos netinkamoms finansuoti projekto išlaidoms (PVM mokesčiui);
- Skolintų lėšų;
- Privačių (galimų) partnerių lėšų.

MBA gamyklos statybos investiciniam projektui TRATC parengė galimybių studiją ir 2010 m. pabaigoje pateikė paraišką APVA investicinio projekto „*Tauragės apskrities komunalinių atliekų tvarkymo sistemos plėtra*“ finansavimui gauti pagal 2007–2013 m. ES Sanglaudos skatinimo veiksmų programos 3 prioriteto „*Aplinka ir darnus vystymasis*“ VP3-3.2-AM-01-V priemonės „*Atliekų tvarkymo sistemos sukūrimas*“ veiklą „*Komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūros plėtra, sukuriant biologiškai skaidžių atliekų tvarkymo infrastruktūrą ir (ar) atliekų naudojimo energijai gauti pajėgumus*“.

Investicinio projekto vertė – **15,24** mln. Lt; patvirtintas ES Sanglaudos fondo finansavimas **12,95** mln. Lt sumai (likusi **2,29** mln. litų suma – savivaldybių įnašai, patvirtinti savivaldybių tarybų sprendimais (Jurbarko raj. savivaldybės įnašas – 641,20 tūkst. litų)).

5.5.2. Plano įgyvendinimo poveikis komunalinių atliekų tvarkymo kaštams – įmokos (tarifo ar vietinės rinkliavos) už komunalinių atliekų surinkimą ir jų tvarkymą dydžiui

Komunalinių atliekų surinkimo iš atliekų turėtojų ir jų tvarkymo tarifas arba vietinė rinkliava privalo padengti visas suplanuotas Jurbarko rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo sistemos organizavimo, eksploatacijos, plėtros ir administravimo sąnaudas.

Šios sąnaudos susideda iš dviejų pagrindinių dalių:

- komunalinių atliekų surinkimo ir tvarkymo sąnaudų;
- regioninės atliekų tvarkymo infrastruktūros vartų mokesčių.

Šiuo metu nustatyta tokia komunalinių atliekų surinkimo ir jų tvarkymo Jurbarko rajono savivaldybėje paslaugų kaina: Jurbarko mieste bei Jurbarkų ir Dainių kaimuose - **250,41 Lt/tona** su PVM, likusioje Savivaldybės teritorijoje – **289,47 Lt/tona** su PVM .

TRATC valdyba nustatė tokią komunalinių atliekų šalinimo regioniniame nepavojingų atliekų sąvartyne Leikiškiuose (Tauragės raj.) – **75,72 Lt/tona** su PVM.

Komunalinių **atliekų surinkimo sąnaudos** nežymiai (apie 20 proc.) išaugs pradėjus ir plėtojant buities pavojingų atliekų surinkimą, išplėtojus didžiųjų atliekų surinkimą, pradėjus ir plečiant maisto/virtuvės atliekų atskirą surinkimą, o taip pat plėtojant buities elektros ir elektronikos įrangos atliekų surinkimą ir kitų specifinių atliekų surinkimą (*nes, deja, gamintojai ir importuotojai už apmokestinamųjų gaminių atliekų surinkimą sąnaudų kol kas realiai nekompensuoja*).

Komunalinių atliekų surinkimo sąnaudos išaugs ir dėl paslaugos plėtos į kaimus, ypač mažus kaimus – nes surinkimo kaštai kaimuose (dėl ilgų surinkimų maršrutų ir mažo surenkamų atliekų kiekio) yra gerokai didesni negu miestuose ir stambiose gyvenvietėse.

Regioninės atliekų tvarkymo infrastruktūros – **sąvartyno vartų mokestis** 2011–2014 m. turės būti perskaičiuotas, atsižvelgiant į realias Tauragės regioninio sąvartyno III-osios ir IV-osios sekcijos įrengimo sąnaudas ir atidėjimus sąvartyno uždarymui (rekultivavimui).

Be to, LR Aplinkos ministerija numato įvesti aplinkos taršos mokestį už sąvartyne šalinamas neapdorotas atliekas, kuris palaipsniui nuo 75 Lt (be PVM) 2012 m. iki 2016 m. išaugs iki 155 Lt (be PVM) už 1 toną sąvartyne šalinamų neapdorotų atliekų.

Sąvartyne šalinamų atliekų kiekis, įgyvendinus projektą sumažės maždaug 2-3 kartus (priklausomai nuo to, kuri alternatyva bus įgyvendinta – III ar IV)

Kitas komunalinių atliekų surinkimo iš atliekų turėtojų ir jų tvarkymo įmokų perskaičiavimas numatomas 2013–2014 m., atsižvelgiant į naujos komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūros (pagrindinai MBA gamyklos) investicijas ir jos eksploatavimo konkursų rezultatus.

Rengiant paraišką 2007-2013 m. ES Sanglaudos skatinimo veiksmų programos priemonei „*Atliekų tvarkymo sistemos plėtra*“ buvo vertinta, kad vidutiniai **mechaninio- biologinio apdorojimo įrenginių eksploatavimo kaštai** bus apie 83,3 Lt/tona.

Plano rengėjai mano, kad jis bus ~ **100-125 Lt/tona**, ne mažesnis.

Pažymėtina, kad įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir jų tvarkymą išaugimas, įgyvendinus projektą, yra mažesnis, negu projekto neįgyvendinus ir mokant numatytą įvesti aplinkos taršos mokestį už sąvartyne šalinamas neapdorotas atliekas.

Kadangi gyventojai bus skatinami kuo daugiau komunalinių atliekų išrūšiuoti, numatoma, kad įvairių specifinių atliekų priėmimas į **didelių gabaritų atliekų surinkimo aikšteles** ir **žaliųjų atliekų kompostavimo aikštelę** bus nemokamas, o šių įrenginių eksploatavimo sąnaudos bus įtrauktos į regioninės infrastruktūros vartų mokestį.

Apibendrinant, galima teigti, kad komunalinių atliekų surinkimo iš atliekų turėtojų ir jų tvarkymo įkainį (tarifą) arba vietinės rinkliavos dydį mažins (stabdys jo augimą) šie veiksniai:

- augantis namudinis biologinių atliekų kompostavimas individualiose namų valdose;
 - augantis antrinių žaliavų pirminis rūšiavimas;
 - žaliųjų atliekų priėmimas į žaliųjų atliekų kompostavimo aikšteles;
 - didelių gabaritų ir kitų specifinių atliekų priėmimas didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelėje.
- Kita vertus, šio įkainio (tarifo) arba vietinės rinkliavos dydžio augimą lemia tokie veiksniai:
- mišrių komunalinių surinkimo kaštų (sąnaudų) augimas (pvz., dėl dyzelinio kuro brangimo);
 - mišrių komunalinių atliekų apdorojimo naujuose įrenginiuose sąnaudos.

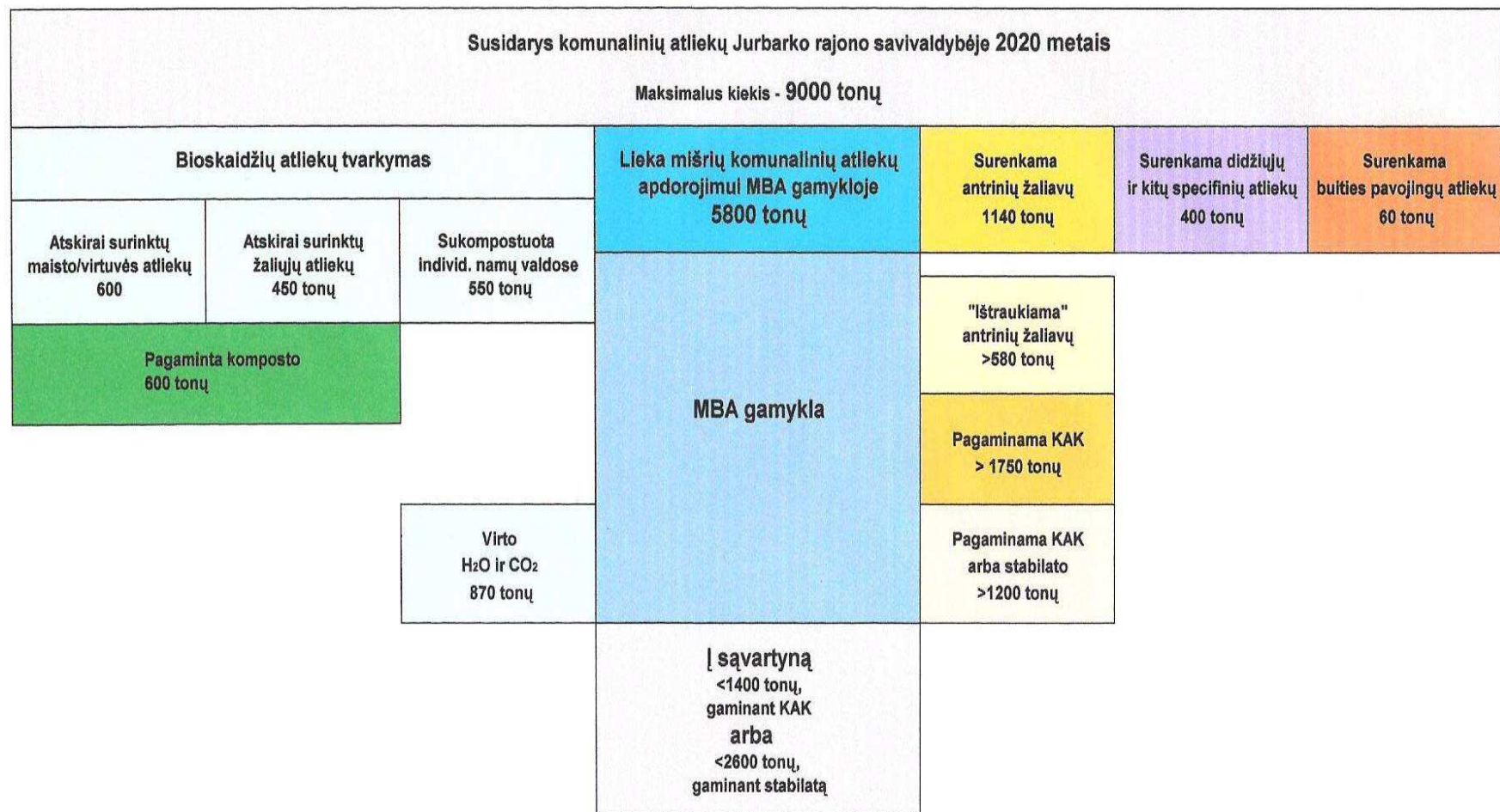
Įvertinus šiuos veiksnius ir siekiant, kad komunalinių atliekų surinkimo iš atliekų turėtojų ir jų tvarkymo įkainis išaugtų kuo mažiau, būtina imtis visų įmanomų priemonių, kad būtų skatinamas komunalinių atliekų rūšiavimas ir susidarytų kuo mažiau mišrių komunalinių atliekų, pateksiančių į MBA gamyklą.

Kaip minėjome, šiuo metu komunalinių atliekų surinkimo ir jų tvarkymo paslaugų Jurbarko rajono savivaldybėje kainos yra tokios: **250,41 Lt/tona** (Jurbarko mieste ir Jurbarkų bei Dainių kaimuose) ir **289,47 Lt/tona** (likusioje Savivaldybės teritorijoje).

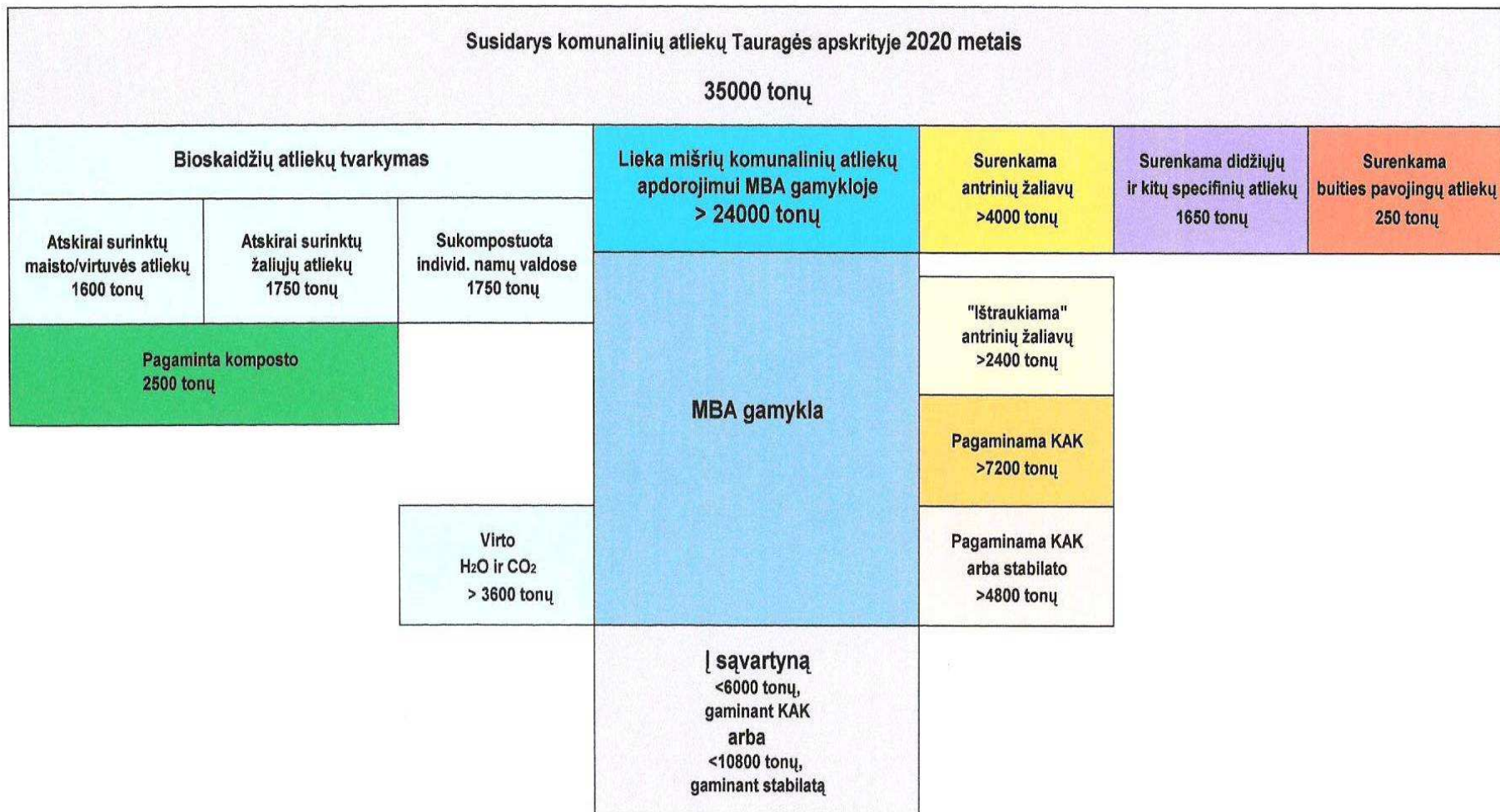
Nuo vietinės rinkliavos įvedimo momento, nustatant vietinės rinkliavos dydžius, *komunalinių atliekų surinkimo ir jų tvarkymo paslaugų kaina turės būti suvienodinta visoje Savivaldybės teritorijoje*. Plano rengėjai mano, kad ji (turint omenyje UAB „Jurbarko komunalininkas“ konkurso metu pasiūlytą komunalinių atliekų surinkimo ir jų transportavimo į Leikiškių sąvartyną kainą bei numatomą Leikiškių sąvartyno vartų mokestį) galėtų būti **~250 Lt/tona** visoje Savivaldybės teritorijoje.

Taigi, prognozuojama, kad 2011÷2012 m. laikotarpiu komunalinių atliekų kaštai Jurbarko rajono savivaldybėje sudarys **~ 250 Lt/tona** (visų pirma dėl padidėjusių regiono komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūros (sąvartyno, GDASA, ŽAKA) „vartų mokesčio“, o 2013÷2014 m., pilnai įvykdžius visus investicinius projektus - jie gali išaugti net iki **350 Lt/tona** (visų pirma dėl mišrių komunalinių atliekų apdorojimo MBA gamykloje sąnaudų ir padidėjusių sąvartyno eksploatavimo sąnaudų).

Komunalinių atliekų tvarkymas Jurbarko rajono savivaldybėje

Komunalinių atliekų tvarkymas Tauragės apskrityje

**6. PRIEDAS – KOMUNALINIŲ ATLIEKŲ TVARKYMO
(KOMUNALINIŲ ATLIEKŲ TVARKYMO SISTEMOS PLĖTOJIMO)
PROGRAMA 2011- 2014 M. LAIKOTARPIUI**

Užduotis	Priemonė	Terminai	Atsakinga institucija Rengėjas	Lėšų poreikis, tūkst. litų	Finansavimo šaltiniai	Jurbarko raj. sav. dalyvavimas Kitos pastabos
I. Teisinės bazės parengimas	1. BSA tvarkymo infrastruktūros sukūrimo Tauragės regione – galimybių studija ir finansavimo paraiška. Projektavimo ir statybos darbų pirkimo dokumentai. Konkurso operatoriui (privačiam partneriui) parinkti dokumentai.	2010-07 ÷ 2011-06	TRATC – rengėjas UAB „NPR“ ir UAB “Hidroterra“ konsorciumas	250,00	ES parama - 85% TRATC (savivaldybių biudžetų) įnašas - 15%	Sav. našas -28% TRATC lėšų (priimtas tarybos sprendimas). Regiono KATS plėtros priemonių ir finansavimo poreikio pagrindimas. Konkursų dokumentų MBA gamyklos projektavimo bei statybos darbams atlikti ir operatoriui atrinkti parengimas.
	2. Jurbarko raj. sav. ATP parengimas ir patvirtinimas.	2010-07 ÷ 2011-06	TRAC – rengėjas UAB „Ekobaltas“ ir UAB „Atliekų tvarkymo konsultantai“	4,50	TRATC – 100%	AŽ, BSA ir kitų atliekų atskiro surinkimo užduočių nustatymas
	3. Jurbarko raj. sav. ATT parengimas ir patvirtinimas.	2010-07 ÷ 2011-06	TRAC – rengėjas UAB „Ekobaltas“ ir UAB „Atliekų tvarkymo konsultantai“	4,50	TRATC – 100%	Savivaldybės KATS reglamentavimas. Atliekų susikaupimo normų patvirtinimas

Užduotis	Priemonė	Terminai	Atsakinga institucija Rengėjas	Lėšų poreikis, tūkst. litų	Finansavimo šaltiniai	Jurbarko raj. sav. dalyvavimas Kitos pastabos
Teisinės bazės parengimas (tęsinys)	4. Rinkliavos už komunal. atliekų surinkimą ir jų tvarkymą nuostatų parengimas ir rinkliavos įteisinimas	2011-02 ÷ 2011-06	TRATC – rengėjas UAB „Jostra“	49,20	TRATC – 100%	Vietinės rinkliavos reglamentavimas ir jos dydžių nustatymas
II. Esamos atliekų surinkimo sistemos plėtra	1. Atliekų tvarkymo paslaugos teikimo visuotinumą užtikrinimas	2011-2013	TRATC Jurbarko raj. sav. administracija	~200,00	ES paramos lėšos Jurbarko raj. sav. biudžeto lėšos. Vietinės rinkliavos lėšos. Atliekų tvarkytojo lėšos.	Aprūpinimas konteneriais. Kontenerių aikštelių įrengimas. Vietinės rinkliavos įvedimas. Atliekų turėtojų informavimas ir švietimas.
	2. Antrinių žaliavų (įsk. pakuočių atliekas) surinkimo ir paruošimo perdirbimui plėtra	2011-2014	TRATC Jurbarko raj. sav. administracija Pakuočių gamintojai ir importuotojai	~500,00	ES paramos lėšos Jurbarko raj. sav. biudžeto lėšos. AM specialiosios programos lėšos. Atliekų tvarkytojo lėšos.	Vietų parinkimas AŽ kontenerių aikštelėms ir aikštelių įrengimas 103 vnt. AŽ surinkimo kitais būdais įdiegimas ir plėtojimas – AŽ surinkimas, naudojant maišus, ir/arba surinkimas apvažiavimo būdu ir kt. Atliekų turėtojų informavimas ir švietimas.

Užduotis	Priemonė	Terminai	Atsakinga institucija Rengėjas	Lėšų poreikis, tūkst. litų	Finansavimo šaltiniai	Jurbarko raj. sav. dalyvavimas Kitos pastabos
	3. DGASA veiklos plėtra, įsk. buitės pavojingų atliekų ir buitės EEJ atliekų bei kitų specifinių atliekų surinkimo plėtrą	2011-2014	TRATC Jurbarko raj. sav. administracija Apmokėtinamųjų gaminių gamintojai ir importuotojai	~500,00	AM specialiosios programos lėšos. Gamintojų ir importuotojų lėšos Vietinės rinkliavos lėšos.	Konteinerių buitės PA surinkimui pastatymas ~ 50 vnt. Specifinių atliekų surinkimas apvažiavimo būdu. Atliekų turėtojų informavimas ir švietimas. Savivaldybės tarybai (TRATC valdybai) pritarus, DGASA ekspl. ir specifinių atliekų surinkimo paslaugų viešojo pirkimo konkurso organizavimas.
III. Atskiro BSA kompostavimo ir BSA atskiro surinkimo bei kompostav. įdiegimas ir plėtra	1. Žaliųjų atliekų kompost. aikštelių (ŽAKA) įrengimas, įrangos jos eksploatavimui pirkimas ir jos eksploatavimas	2011-2014	TRATC Jurbarko raj. sav. administracija	1 800,00 – iš jų Jurbarko raj. sav. 600,0 Įrangos įsigijimui – 1 350,0 (bendra regionui)	ES parama – 85% TRATC (savivaldybių biudžetų) įnašas- 15%	Sav. įnašas -28% TRATC lėšų (priimtas tarybos sprendimas) Savivaldybių tarybai (TRATC valdybai) pritarus, ŽAKA ekspl. paslaugų viešojo pirkimo konkurso organiz.
	2. BSA kompostavimo individualiose namų valdose diegimo pradžia	2011-2012	TRATC Jurbarko raj. sav. administracija	84,50 – iš jų Jurbarko raj. sav. 23,70	Projekto „Komunalinių atliekų tvarkymo sistemos plėtra“ ES parama – 85%, TRATC - 15%	Projekto „Komunalinių atliekų tvarkymo sistemos plėtra“ lėšos. BSA kompostavimo dėžių pirkimas regiono miestų individualių namų valdų gyventojams Jurbarko raj. sav. - 168 vnt.

Užduotis	Priemonė	Terminai	Atsakinga institucija Rengėjas	Lėšų poreikis, tūkst. litų	Finansavimo šaltiniai	Jurbarko raj. sav. dalyvavimas Kitos pastabos
Atskiro BSA kompostavimo ir BSA atskiro surinkimo bei kompostav. įdiegimas ir plėtra (tęsinys)	3. Demonstrac. BSA kompostavimo projektas RECO Baltic 21 Tech	2011-2012	TRATC Jurbarko raj. sav. administracija	10,00÷ 15,00	Projekto RECO Baltic 21 Tech lėšos Vietinės rinkliavos lėšos.	BSA atskiro surinkimo galimybių demonstravimas – pastatant specialius maisto/virtuvės atliekų surinkimo konteinerius keliose aikštelėse Jurbarko mieste. Atliekų turėtojų informavimas ir švietimas – patyrimo sklaida.
	4. Biologinių atliekų kompostavimo ind. namų valdose plėtra	2011-2014	TRATC Jurbarko raj. sav. administracija	~288,50	ES parama – 85%, TRATC - 15%	Sav. įnašas – TRAC dalis Kompostavimo dėžių įsigijimas ir išdalinimas iš ES papildomo finansavimo lėšų; Jurbarko raj. - 1154 vnt. Vietinės rinkliavos lengvatų nustatymas. Atliekų turėtojų informavimas ir švietimas
	4. Atskiro maisto/virtuvės atliekų surinkimo iš daugiau. namų ir maitinimo bei prekybos įmonių įdiegimas ir plėtojimas	2013-2014	TRATC Jurbarko raj. sav. administracija	~38,75	ES parama – 85% TRATC - 15%	Sav. įnašas – TRATC dalis Konteinerių maisto/virtuvės atliekų surinkimui įsigijimas iš papildomo ES finansavimo lėšų; Jurbarko raj. - 155 vnt. Atliekų turėtojų informavimas ir švietimas

Užduotis	Priemonė	Terminai	Atsakinga institucija Rengėjas	Lėšų poreikis, tūkst. litų	Finansavimo šaltiniai	Jurbarko raj. sav. dalyvavimas Kitos pastabos
Atskiro BSA kompostavimo ir BSA atskiro surinkimo bei kompostav. įdiegimas ir plėtra (tęsinys)	5. Atskirai surinktų maisto/virtuvės atliekų kompostavimas specialiuose konteineriuose arba vertikaliuose tuneliuose	2013-2014	TRATC Jurbarko raj. savivaldybė	2 400,00 – Iš jų Jurbarko raj. sav. dalis – 700,00	ES parama – 85%, TRATC - 15%	Sav. įnašas -28% TRATC lėšų Specialių kompostavimo konteinerių arba vertikalių tunelių nupirkimas ir pastatymas Tauragės, Jurbarko ir Šilalės ŽAKA, iš papildomo ES finansavimo lėšų
IV. Atliekų, likusių po atskiro (AŽ, PA, EEJ, BSA ir pan.) surinkimo, apdorojimo infrastruktūros plėtra	Mechaninio – biologinio apdorojimo (MBA) gamyklos projektavimas ir statyba Leikiškių sąvartyno teritorijoje	2012-2014	TRATC	15 240,00	ES parama – 85% TRATC - 15%	Sav. įnašas -28% TRATC lėšų (priimtas tarybos sprendimas) MBA gamyklos projektavimas ir statyba Projektavimo ir statybos darbų pirkimo konkursas MBA gamyklos operatoriaus parinkimo konkursas
V. Atliekų šalinimo įrenginiai	1. Projektas „Tauragės regiono senų sąvartynų ir šiukšlynų uždarymas“	2011-2013	TRATC	15 102, 88	ES parama Valstybės biudžeto lėšos	Pasirašytos sutartys su rangovais. Jurbarko raj. bus reikultivuoti 17 neeksploatuojamų šiukšlynų ir pagrindinis Jurbarko raj. sąvartynas Smukučių kaime

Užduotis	Priemonė	Terminai	Atsakinga institucija Rengėjas	Lėšų poreikis, tūkst. litų	Finansavimo šaltiniai	Jurbarko raj. sav. dalyvavimas Kitos pastabos
Atliekų šalinimo įrenginiai (tęsinys)	2. Leikškių nepavojingų atliekų sąvartyno III-IV sekcijų įrengimas ir I-I sekcijų uždengimas	2012-2014	TRATC	3 500,00÷ 4 000,00	TRATc skolintos lėšos. Vietinės rinkliavos lėšos.	2012 m. bus parengti dokumentai ir skelbiamas konkursas sąvartyno III-IV sekcijų įrengimo projektavimo ir statybos darbams. Statybos darbus numatoma baigti 2014 m. Bendra sąvartyno talpa ~ 350 tūkst. m ³
VI. Visuomenės informavimo ir švietimo programa	Informacijos skelbimas TRATC ir Savivaldybės tinklalapiuose, vietinėje spaudoje, lankstinukuose, kitomis formomis	2011-2014	TRATC Savivaldybės administracija Atliekų tvarkytojai	15,00÷ 25,00 kasmė	ES paramos lėšos Vietinės rinkliavos lėšos Kitos lėšos	TRATC tinklalapio plėtojimas Atliekų turėtojų informavimas apie komunalinių atliekų tvarkymo aktualijas – regioninių ir savivaldybės planų ir priemonių pristatymas TRATC ir savivaldybės tinklalapiuose ir vietinėje spaudoje. Lankstinukų su aktuali informacija parengimas ir platinimas (pvz., kartu su vietinės rinkliavos sąskaitomis).